

Kárpátaljai Hírmondó

VI. évfolyam 3. szám, 2010. szeptember

Babits Mihály

Ha nem vagy ellenállás...

Úgy élj, hogy a lelked is test legyen
melyen színeket ver vissza a nap.
Foglalj magadnak tért a levegőből,
határozott helyet az ég alatt.

Mert semmi vagy, ha nem vagy ellenállás.
Vigyázz, ne fújjon rajtad át a szél!
Őrizzed árnyékodban szent, komoly
s nyugodt dolgok biztos léleketét.

Úgy élj, hogy a lelked is test legyen!
Fordíts háttal a politikus vének
karának, s szögezz mellet a bolond
fiatalok gyanakvó seregének.

Vesd meg a lábad, az idő gonosz
s egy bal léptedre les már a vadon.
Ne táncolj minden őszi füttýére, mintha
virág volnál a saját sírodon.

Ha meghalsz, a lelkedből is virág nő
s ing-leng a hitvány jövendők szelében.
De makacs csontod a virág alatt
üljön súlyosan és keményen.

A szélestői fatemplom az ungvári skanzenben

Ajánló

- * Szervezeti élet
- * Közös dolgaink
- * Irodalom
- * Képzőművészet
- * Határok nélkül
- * Arasznyi történelem
- * Korkép
- * Gyökerek
- * Anno
- * Hitélet
- * KÁRISZ-kollázs
- * Híres szülötteink

KÁRPÁTALJAI

Hírmondó

VI. évfolyam, 3. szám
2010. szeptember

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 267-0198

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna,
Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
dr. Damjanovich Imre

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 267-0198

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
600 példányban.

E lapszám megjelenését
a MeH Kisebbség-
és Nemzetpolitikáért Felelős
Szakállamtitkársága támogatta

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezethez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapbanközölt publikációkkal.

A tartalomból

- * Vers mindenkinek
- * Szervezeti élet
- * Kárpátaljai sikertörténet
- * Hitélet
- * Határok nélkül
- * Arasznyi történelem
- * Ez történt
- * Hagyományörzés
- * Memento
- * Hírek, események
- * KÁRISZ: fiatalokról fiataloknak
- * Nosztalgia
- * Irodalom
- * Korkép
- * Társadalomnéprajzi feljegyzések
- * Gyökerek
- * Híres szülötteink
- * Naptárunk
- * Szerkesztőségünk postájából
- * Szemelvények kárpátaljai eseményekből
- * Képzőművészet
- * A Kárpátaljai Hírmondó galériája: Fuchs Andrea
grafikus, festőművész

Címlapfotók: Szemere Judit

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség honlapján tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolunk korábbi rendezvényeinkről. Szeretnénk kikérni ezzel kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egernet.hu című honlapunkon.

*Legyetek tehát okosak, mint a kígyók
és ártatlanok, mint a galambok,*

Máté 10,16

Figyelj arra a bölcsességre, ami a galambokban, virágokban, fákbán, és az egész természetben megnyilvánul. Ugyanaz a bölcsesség ez, ami bennünk is azt teszi, amit az értelmünk sosem tudna megtenni: keringteti vérünket, megemésztí táplálékunkat, pumpálja szívünket, tágítja tüdőnket, immunizálja testünket, és gyógyítja sebeinket, miközben értelmünk valami mással van elfoglalva. Mi csak most kezdjük felfedezni ezt a Természet-bölcsességet (Nature-wisdom) az úgynevezett primitív népekben, akik annyira egyszerűek és bölcssek, mint a galambok.

Mi, akik fejlettebbeknek véljük magunkat, kifejlesztettünk egy másfajta bölcsességet, az agy ravaszságát, mert rájöttünk, hogy tökéletesíthetjük a Természetet, s olyan biztonságot, védelmet, életkort, sebességet, és kényelmet teremthetünk magunknak, amely ismeretlen a primitív népek előtt. Mindezt a teljesen kifejlett agynak köszönhetjük. A mi kihívásunk az, hogy visszaszerezzük a galamb egyszerűségét és bölcsességét, miközben nem szabad elveszítünk a kígyószerű agy ravaszságát sem.

Hogy lehetséges ez? Észre kell vened, hogy minden egyes alkalommal, amikor úgy próbálsz a Természetben tökéletesíteni, hogy ellene dolgozol, önmagadat károsítod, hisz lényeged nem más, mint a Természet. Olyan ez, mintha a jobb kezed a bal ellen küzdene, vagy mintha jobb lábad a balra igyekezne taposni. Mindkét fél veszít, s ahelyett, hogy kreatív és élő lennél, konfliktusok közé kerülsz. A világ legtöbb népe ilyen állapotban van. Vess rájuk egy pillantást: halottak, alkotásra képtelenek, foglyok, mert konfliktusba kerültek a Természettel, amikor úgy próbáltak önmagukon tökéletesíteni, hogy a természetük kívánságai ellen cselekedtek. Ha agyad konfliktusba kerül a Természettel, állj a Természet oldalára, mert ha ellene küzdesz, végül is elpusztít. A titok tehát az, hogy a Természettel összhangban próbálj meg rajta tökéletesíteni. Hogy tudod ezt az összhangot megteremteni?

Először is: gondolj valamire, amit szeretnél tökéletesíteni életedben vagy személyiségedben. Ha erőfeszítéssel próbálsz ezt a változást ráerőltetni természetedre, s azáltal, hogy igyekszel valamivé válni, amit hiúságod kitervelt, ekkor a kígyó a galamb ellen küzd. Ha kész vagy arra, hogy tanulj, figyelj, megérts, tudatában légy jelenlegi állapotodnak és problémáidnak, anélkül, hogy erőszakolnád és nyomnád azokat a dolgokat, melyeket hiúságod kíván, s úgy, hogy a Valóságra hagyod azokat a változásoknak az előidézését, melyeket a Természet tervelt ki, nem pedig te, ekkor megvan benned a galamb és a kígyó tökéletes keveréke. Vess egy pillantást azokra a problémákra, azokra a változásokra, melyeket szeretnél előidézni magadban, és figyeld meg, hogy hogyan akarod ezeket elérni. Figyeld meg, hogy hogyan próbálsz változtatni – magadban és másokban is – büntetéssel és jutalommal, fegyelmezővel és kontrollálással, prédikálással és büntudattal, kapzsisággal és büszkeséggel, becsvágygal és hiúsággal, szereteteljes elfogadás és türelem, alapos megértés és virrasztó tudatosság helyett.

Másodszor: gondolj a testedre, és hasonlítsd azt össze annak az állatnak a testével, mely még a természetes környezetében él. Az az állat sosem küzd felesleges kilókkal, és a küzdelmet és menekülést kivéve soha sincs stressz alatt. Sosem eszik vagy iszik olyat, ami nem jó számára. Megfelelő mennyiségben érik az elemek: a szél, a nap, az eső, a meleg, és a hideg. S mindez azért van, mert az állat hallgat a testére, és hagyja, hogy testének bölcsessége vezérelje. Hasonlítsd ezt most össze a te buta ravaszságoddal! Ha a tested beszélni tudna, vajon mit mondana neked? Vedd észre a kapzsiságot, a becsvágyat, a hiúságot, a dicsekvésre és a mások kegyeinek elnyerésére irányuló vágyadat, a büntudatot, amely arra veszt rá, hogy ne hallgass tested hangjára, miközben a hiúságod által kitűzött célokat kergeted. Tényleg elvesztetted már a galamb egyszerűségét.

Harmadszor: kérdezd meg magadtól, hogy mennyire vagy kapcsolatban a Természettel: a fákkal, a földdel, a füvel, az éggel, a széllel, az esővel, a nappal, a virágokkal, a madarakkal és az állatokkal? Mennyire vagy kitéve a Természettnek? Mennyire vagy bensőséges kapcsolatban vele, mennyire figyeled, szemléled őt csodáiban, mennyire azonosulsz vele? Ha a testednek már hosszú ideje semmilyen kapcsolata nem volt az elemekkel, elsatnyul, puhány és törékeny lesz, hiszen elzárták életerejétől. Ha már hosszú ideje elváltál a Természettől, lelked is elhervad és „meghal”, hisz gyökerestül kitépték.

(Anthony de Mello: A szeretet útja. Korda Kiadó. Kecskemét, 2006)

Csanádi Imre

Észtek

*A kis népek közül csak az marad meg,
amelyik meg akar maradni.*

Veres Péter

Dübörög a tenger, a tenger,
acsarog szakadatlan a tenger,
hullámok faltörő kosait
uszítja a parti kövekre,
de a kövek, a parti kövek,
a vörhenyök, az acéltömörök
visszarugdallják szikrázva a tengert.

Tengernek a Törvény
azt súgja: terjeszkedni!
Partnak a Törvény
azt súgja: megmaradni!

Így feleselnek,
se vége, se hossza.

De őrzik a partok a földet,
ha maroknyi, ha mostoha is,
őrzik zsolozsmás fenyeseit,
csivitelő nyireseit,
csöknyös, álnok lápjait,
sovány mezeit, csordákban, amelyek
gömbölyű, vad, vörhenyő köveket
legeltetnek a gleccserjárás óta;
őrzik kurta nyarak
fülemüle-szavú, anemóna-nyitó,
világló-fehér éjeit,
őrzik hosszú telek
ráérősen dorbézoló
sarki, szilaj fagyait,
almafák gyilkosait.

Őrzik kicsi föld kicsi népét,
a tengerrel, a kövel,
lápokkal és fagyokkal
vitézül viaskodót.

Dübörög a tenger, a tenger,
acsarog szakadatlan a tenger,
német bárók, cári atamánok
képében dül-fül a tenger,
se vége, se hossza,
századok óta.

Feketén bömböl a Fátum:
Jaj minden apró népnek!
Nem felelnek az észtek,
teszik a dolgukat:

gátat vonnak a szorgalomból,
gátat vonnak a józanságból,
gátat vonnak áradó énekekből,
építik magukat parttá.

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozóján „Kárpátaljáról el lehet jönni, de lélekben nem lehet a szülőföldről elszakadni...”

A Kárpátaljai Szövetség szeptember 10–12-én (azaz pénteken, szombaton és vasárnap) tartotta hagyományos őszi, balatonföldvári találkozóját a Riviéra szállóban. Alább a három nap eseményeiről számolunk be olvasóinknak.

Az alkotótábor résztvevőinek egy csoportja

Pénteken délután Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke nyitotta meg az idei találkozót. Szólt arról, hogy a mostani együttlét a hagyományosan jónak mondható magyar-ruszin barátság jegyében zajlik, több olyan eseménye is van a programsorozatnak, amelyek során ez a szándék tetten érhető. Közéjük sorolható a nyár folyamán éppen Balatonföldváron tartott Nemzetközi Képzőművészeti Alkotótábor résztvevőinek kiállítása is, amelynek megnyitójára sok érdeklődő gyűlt össze.

Manajló András képzőművész, a Kárpátok Régió Kulturális Közhasznú Egyesület elnöke, az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat elnöke „A művészet és a remény ünnepe” címmel tartott beszédet. A kiál-

lítást Kutlán András festőművész, a Kárpátaljai Írók, Költők, Művészek Magyarországi Alkotó Közösségének társelnöke nyitotta meg. Végezetül Bródy András festőművész ajánlotta az alkotásokat a művészet barátainak figyelmébe.

A Kárpátaljai Szövetség szombat délelőtt tartotta központi rendezvényét. Katona Tamás elnök beszámolt az utóbbi egy esztendő alatt végzett munkáról. Többek között megemlítette, hogy az anyaországi résztvevők körében is nagy érdeklődést váltottak ki a márciusi Kárpátaljai Napok rendezvényei. Vácolta a feladatokat is. Szólt arról, hogy a jelenlegi magyar kormány odafigyel a határon túli magyarok problémáira, ennek függvényében, a magyar-magyar kapcsolat erősíté-

se céljából, fontos lenne több elképzelést is valóra váltani. Felhívta a figyelmet arra, hogy ha tovább akarjuk vinni a stafétát, a szövetség tevékenységébe be kell vonni a fiatalabb nemzedéket. Megfontolás tárgyává tette, hogy az immár hagyományossá vált székelyföldi tusványosi, egymással ismerkedő nyári egyetemhez hasonlóan jövőre Kárpátalján is szervezni kellene egy tábort anyaországi és helyi fiatalok részvételével, ahová meg lehetne hívni neves irodalmárokat, politikusokat, számos olyan embert, akinek fontos az egységes nemzetben való gondolkodás, a kárpátaljai magyarság sorsa. Mert Kárpátaljáról el lehet jönni, de lélekben a szülőföldről nem lehet elszakadni – hangsúlyozta.

gyarok közös érdekeiért politizálnának. Nem baj, ha a vélemények különböznek, a lényeg az, hogy ne söpörjük a szőnyeg alá a problémákat, ne beszéljünk el egymás mellett, ne azt keressük, ami elválaszt, hanem azt, ami összeköt.

Már hagyomány, hogy a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztőbizottsága a balatonföldvári találkozók keretében kibővített üléseire. Az idén ez az esemény ünnepi színezetű volt, hiszen a folyóirat túljutott az 5. évfolyamon.

A tanácskozást Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke, a folyóirat felelős kiadója nyitotta meg. Úgy értékelte, hogy a szerkesztőbizottság szem előtt tartja a kitűzött célok megvalósítását, a publikációk válogatásánál pedig a legfőbb szempont, hogy a folyóirat pártsemleges, nem kívánja mélyíteni a magyarságon belüli megosztottságot.

Füzesi Magda, a hatodik éve megjelenő kiadvány főszerkesztője köszöntötte az egybegyűlteket. Felidézte Benda István főszerkesztő-helyettes emlékét, aki halálával betölthetetlen űrt hagyott maga után. A főszerkesztő részletesen beszámolt a folyóirat eddigi pályafutásáról, megköszönve a támogatást mindazoknak, akik felvállalták a lapszerkesztés és lapkiadás gondjait.

Papp Lászlóné, a Kárpátaljai Szövetség Felügyelő Bizottságának elnöke, aki a kezdetektől ott bábáskodott a

Katona Tamás

Elmondta, hogy a szövetség minden kárpátaljai magyar szervezettel jó kapcsolatokra törekszik, szeretné, ha nem egymás ellen, hanem a kárpátaljai ma-

Részlet a kiállításból

Szerkesztők, szerzők és olvasók

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozásán „Kárpátaljáról el lehet jönni, de lélekben nem lehet a szülőföldről elszakadni...”

■ Kárpátaljai Hirmondó bölcsojénél, arra intett: a szerkesztőbizottság kísértje nagyobb figyelemmel a Kárpátaljai Írók, Költők, Művészek Magyarországi Alkotó Közösségéhez tartozó pályatársak sorsát azzal is, hogy műveiket rendszeresen bemutatja az olvasóknak.

Papp Lászlóné

Pomogáts Béla irodalomtörténész, szerkesztőbizottsági tag hangsúlyozta, hogy az Anyanyelvi Konferencia elnökeként is elégedett a lap színvonalával. Felvetette, a jövőben új rovatokat, sorozatokat kellene indítani a Kárpátaljai Hirmondó hasábjain. Úgy vélte, számot tarthatna az olvasók érdeklődésére egy cikksorozat a kárpátaljai

Pomogáts Béla

írókról, költőkről. Vállalta, hogy a lap következő számaiban bemutatja a Tiszapéterfalván született, József Attila-díjas Kiss Ferenc irodalomtörténész munkásságát, illetve a fiatalon elhunyt, munkácsi születésű Sáfáry László költő alkotásait, akinek költészetét a Verhovina hegyvidék és népe ihlette. Javasolta, hogy a szerkesztőbizottság vegye fel a kapcsolatot

az anyaország határain túl tevékenykedő (erdélyi, felvidéki, vajdasági), hasonló profilú folyóiratok szerkesztőseivel.

Kutlán András festőművész elmondta, milyen fontos dolog, hogy a Kárpátaljai Hirmondó eddig megjelent 20 lapszámának mindegyikében található képzőművészetről szóló publikáció. Beszélt arról is, hogy a balatonföldvári nyári ifjúsági alkotótáborba sok kárpátaljai gyerek csak azért nem juthatott el, mert a szülők nem tudták előteremteni az útlevél árát, tehát mecénásokat kellene keresni a tehetségek szponzorálására. Felvetette, hogy a lapban gyakrabban kellene foglalkozni a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola életével. Véleménye szerint úgy is sokat tehetünk szülőföldünknek az anyaországban való népszerűsítéséért, ha arra biztatjuk ismerőseinket, kiránduljanak Kárpátaljára. Jó érzés volt számára, mondta, hogy magyarországi érdeklődőket vihetett szülőföldre, akiket mindenütt, de különösen Mezőváriban, a falusi zöld turizmus keretében nagy szeretettel fogadtak.

Kutlán András

Szegediné Kosztur Ilona tagtársunk hangsúlyozta, hogy a Kárpátaljai Hirmondó széles tematikai skálán mozog ugyan, de véleménye szerint a szerkesztőbizottságnak többet kellene foglalkoznia a közgazdasági problémákkal.

A Nagyberegről elszármazott, jelenleg Komlón élő szövetségi tag, Kis-Pálóczi Ida a testvértelepülési kapcsolatok fontosságáról szólt. Elmondta,

jó ügyek felkarolásakor az anyaországi magyarság nagylelkűségére mindig lehet számítani. A természeti katasztrófák idején a komlóiak sok adományt gyűjtöttek kárpátaljai települések megsegítésére, és sokan most is szívesen adakoznának, de nehézségekbe ütközik a használati tárgyak Ukrajnába való szállítása. Szólt arról is, hogy értelmiségi klubot hoztak létre Komlón, amelynek rendezvényeire gyakran hívnak kárpátaljai alkotókat.

Gyöngyössy Lajos olvasónk jónak találta a lapszámokban közölt, hónapokra lebontott kárpátaljai eseménynaptárt. Tanácsolta, hogy szövetségünk népszerűsítéséért hívjuk meg találkozóinkra a Magyar Rádió és a Duna Tv munkatársait, tevékenységünkbe vonjuk be jobban az ifjúságot.

A tanácskozáson jelen voltak Beregszászból Szemere Judit és Molnár Bertalan újságírók, a Hirmondó kárpátaljai munkatársai, akik nemcsak publikációikkal járulnak hozzá a folyóirat színvonalának emeléséhez: az ő munkájukat dicséri a lap igényes megjelenése is.

Az összefüggésben a szerzők is szóhoz jutottak. Schober Ottó, a szerkesztőbizottság tagja azon túl, hogy méltatta a Kárpátaljai Hirmondót, felolvasta közkedvelt, Beregszász című versét.

Schober Ottó

Weinrauch Katalin író, a lap állandó szerzője beszélt alkotói pályájának kezdeteiről, szólt a szórványban élő magyarság körében, például Rahón, Huszton, Kőrösmezőn is igen népszerű

Irka című kárpátaljai gyermeklapról, amelyben ő maga is rendszeresen publikálja a gyermekeknek szánt verseit, majd felolvasta Pozíció című satirikus írását.

Weinrauch Katalin

Füzesi Magda főszerkesztő ezúttal költőként is szerepelt: az ideai találkozó „ruszinok” színeztet is figyelembe véve felolvasta „Ars poetica” című versét, amelyet Szabóné Badik Dolóresz elnökségi tag szólatott meg Volodimir Fedinsinec ruszin költő fordításában.

Füzesi Magda

Az elhangzottakat Katona Tamás összegezte. Megköszönte a résztvevők hasznos tanácsait, és biztosította az egybegyűlteket, hogy a továbbiakban is a jobbitó szándék vezérli a lap szerkesztőit és szerzőit.

Délután a találkozó a Kárpátaljai Hirmondóban közölt publikációiból is jól ismert Dr. Botlik József történész előadásával folytatódott. A vendég rendkívül érdekes adatokkal szolgált Kárpátalja és a görög katólikus egyház történetéről, illetve a magyar-ruszin kap-

A Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozásán „Kárpátaljáról el lehet jönni, de lélekben nem lehet a szülőföldtől elszakadni...”

■ csolatok alakulásáról. Az előadás végén a jelenlevők számos kérdést intéztek Dr. Botlik Józsefhez, aki megígérte, hogy a nagy érdeklődésre való tekintettel a 45 percben elhangzottak rövidített változatát közreadja a Kárpátaljai Hírmondóban.

Dr. Botlik József

Ezután Benza György elnökségi tag kért szót. Beszélt a Vérke-parti öregdiákok találkozóiról, amelyek szervezője az áldott emlékeztető Kerényi Gyula volt. Javasolta, hogy az 1998-ban Beregszászban elhunyt egykori tagtársunk nevének megörökítésére a Kárpátaljai Szövetség hozzon létre emlékermet. A jelenlevők elfogadták a javaslatot, tapssal köszöntötték Kerényi Gyula özvegyét és családtagjait, akik jelen voltak a rendezvényen.

Érdeklődéssel várták az egybegyűltek földinket, Szepessy László súlyemelőt, akinek sikereiről a Kárpátaljai Hírmondó idei nyári számában részletesen beszámoltunk. Vendégünket Schober Ottó köszöntötte. Asúlyemelő, akit barátai Kikinek szólítanak, örömmel mesélt sportolói pályafutásáról. Elmondta, hogy példaképe Földi Imre, az Ország Sportolója. Beszélt arról is, hogy fiatalkori sportsikerei után abbahagyta a súlyemelést. 1999-ben, amikor nyugdíjas lett, szó szerint belebetegedett a céltalan időöltésbe. Akkor jutott eszébe, hogy újrapszportoljon, és lám, az isteni gondviselés nem hagy

ta el. De persze ehhez szükség volt a céltudatos, rendszeres edzésre is...

Szepessy László földije körében hallatlan népszerűségnek örvend: beszámolója végén vastapsot kapott, és alig akarták leengedni a szónoki emelvényről. A rendezvény végén emlékül a szövetségnek ajándékozta egyik serlegét, az Erste Banktól kapott kupát.

A tartalmas délután zárásaként Kovács Sándor, a KIKMMAK társelnöke „mozi-ba hívta” az érdeklődőket: a Riviera szálló egyik termében levetítette Verecke című filmjét. Az egybegyűltek nevében a filmvetítést és a látottakhoz fűzött

Szepessy László tróféáival

magyarázatot Schober Ottó elnökségi tag köszöntötte meg az immár tíz kötettel rendelkező úti-könyvírónak.

Vacsora után benépesült a bálterem. Kiderült: sok olyan tagtársunk van, aki a táncparketten is bizonyította, hogy „Nemcsak a húszéveseké a világ...” (a képen).

Bár az idén nem kedvezett az időjárás a Balatonföldváron összesereglett tagságnak, és nem adódott alkalom, hogy fűrödjünk a magyar tengerben, mégis jó hangulatban telt el a három nap. A számos fénykép is bizonyítja, hogy tartalmas programok résztvevői voltunk.

Tudósítónk

Fotó: SZEMERE JUDIT,
MOLNÁR BERTALAN

Benza György köszönti özv. Kerényi Gyulánét

Vasárnap délelőtt Puskás László budapesti görög katolikus lelkész és Szűcs István huszti görög katolikus esperes ökumenikus istentiszteletet tartott. A szertartás után Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja javasolta, hogy Balatonföldváron hozzanak létre egy kápolnát, ahol a jövőben ószláv nyelven is hallgathatnak misét a hívek.

Szűcs István és Puskás László

Ötéves a Kárpátaljai Hírmondó (Rendhagyó beszámoló személyes vallomásokkal)*

Nagy szeretettel köszöntöm az egybegyűlteket a Kárpátaljai Hírmondó születésnapján. Szomorú vagyok, hogy nincs már közöttünk Benda István, az év elején váratlanul elhunyt főszerkesztő-helyettesünk, akinek szakértelme, alaposága etalon volt mindannyiunk számára. Hosszú idő telik el, amíg belenyugszunk abba, hogy nélkülözniük kell bölcs tanácsait.

Alábbi beszámolómat talán túl személyesre sikerült, de nézzék el nekem, mert mi, szerkesztők és olvasók lassan olyanok leszünk, mint egy család: ha beleolvasok az előfizetők névsorába, többnyire arcokat is látok, és elképzelem, hogy Éva vagy Sándor, Bendi bácsi vagy Katalin mit szól majd ehhez vagy ahhoz az íráshoz. Hát így készül a Hírmondó.

A televízióban gyakran halljuk a szlogent, hogy „ez a műsor nem jöhetett volna létre, ha nincs x vagy y”, aki nagyban hozzájárult a sikerhez. Nos, a Kárpátaljai Hírmondó esetében is így van ez: a lap valószínűleg nem jött volna létre, ha nincs Papp Lászlóné, szövetségünk akkori társelnöke, a Felügyelő Bizottság jelenlegi elnöke, aki 2004-ben megálmodta a folyóiratot, és sikerrel meg is pályázta az első lapszámok kivitelezésének költségeit.

Hírmondók, ha találkoznak...

Hadd mondjam el, hogy bár Kárpátalján végigjártam a számléltérát a nyomdászinaszkodástól a főszerkesztői posztig, mégis nagyon nyomasztott a felelősség, hogy az anyaországban kell lapot szerkesztenem. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy „lányos zavaromban” elfelejtettem feldátumozni a Kárpátaljai Hírmondó első lapszámát. Köszönetet szeretnék mondani Katona Tamásnak, a folyóirat felelős kiadójának, hogy bízott bennem és a csapatban, és félszavakkal, mosolyogva is közölni tudta elvárásait.

Nagyon fontos feladatokat végeznek Hírmondó-ügyben szövetségünk elnökségének azon tagjai, akik vállalták, hogy tevélegesen is közük legyen folyóiratunkhoz. Kovács Gyöngyi a pénzünket kezeli, Petruska Márta pályázataink pénzügyi elszámolását végzi, Szabóné Badik Dolóresz az előfizetők névsorát vezeti, illetve pos-

tázza a lapszámokat. Ő az, aki biztosan tudja, hány olvasónk van, és olyan településekkel van dolga, mint például Jászfákóhalma, Kótaj vagy Szabolcsbáka. Dr. Damjanovich Imre társelnök, a lap gazdasági felelőse figyeli a pályázati kiírásokat, merthogy támogatás nélkül nem boldogulunk. Köszönet nekik önzetlen munkájukért!

Szabóné Badik Dolóresz népszerűsíti a Kárpátaljai Hírmondót

Itt szeretném megköszönni, hogy a kezdetekben az Illyés Közalapítvány és a Határon Túli Magyarok Hivatala, majd a Nemzeti Kulturális Alap, a Nemzeti Civil Alap-program, a Miniszterelnöki Hivatal Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelős Szakállamtitkársága támogatták lapunk megjelenését. Előfordult, hogy a Kárpátaljai Szövetség tagsága adójának egy százalékából tudtuk megjelentetni a Hírmondót. Köszönet ezért is minden tagtársunknak!

Természetesen voltak újságíró segítőim is, köztük az otthoniak, elsősorban Zubánics László, a Beregi Hírlap főszerkesztője és Dupka György, az Intermix Kiadó igazgatója.

Őszintén örülök, hogy itt vannak közöttünk a Kárpátaljai Hírmondó kivitelezésének jelenlegi mindenesei: Szemere Judit, a Beregi Hírlap magyar kiadásának felelős szerkesztője és Molnár Bertalan újságíró. Egy folyóiratnál nemcsak a „belbecs” számít, hanem a „külső” is. Ez utóbbi, az igényes tördelés, a számos, szépen megkomponált címlapfotó őket dicséri.

Négy olyan munkatársunkról szólnék még, akik igazoltan hiányoznak, de itt lenne a helyük, mert sokat tettek lapunk színvonalának emeléséért. Elbéné Mester Magdolna szerkesztőbizottsági tag, szövetségünk honlapjainak szerkesztője egyéb elfoglaltsága miatt nincs jelen. A Kárpátaljai Hírmondó 2009. decemberi számában részletesen írtunk róla, hogy tavaly a Digitális Híd Program versenyében a Kárpátaljai Szövetség általa szerkesztett honlapja az egyik kategóriában első helyet nyert. Dr. Igyártó Gyöngyi elnökségi tag, lapunk jogi rovatának szerkesztője kisfiút szült, vele van elfoglalva. Ehhez az „alkotásához” is szív-

Dr. Igyártó Gyöngyi kisfiával, Misikével

ből gratulálunk. Üzeni az olvasóknak, hogy anonim formában is várja jogi problémákkal kapcsolatos kérdéseiket, amelyeket lapunk hasábjain megválaszol majd. Géczy Tihamér lelkipásztorunk a kezdetektől jelen volt a Kárpátaljai Szövetség tagságának őszi találkozóin, ökumenikus isten-

A találkozó résztvevőinek egy csoportja

Ötéves a Kárpátaljai Hírmondó*

(Rendhagyó beszámoló személyes vallomásokkal)

■ tisztelettel szolgált közöttünk. A Hírmondó első lapszámától gondozza Hitélet rovatunkat. Nemcsak idős kora gátolta abban, hogy itt lehessen, hanem az is, hogy Debrecenben a találkozó idején keresztelte meg Amerikában született dédnokáját. Szöllősy Tibor, szerkesztőbizottságunk tagja is örvendetes esemény miatt maradt otthon: unokáját keresztelték. Mindketten üzenik: lélekben velünk vannak, írásaikat továbbra is olvashatják az érdeklődők folyóiratunkban.

Pomogáts Béla irodalomtörténész szándékosan hagyta utoljára. Ő 2007 szeptemberétől tagja a szerkesztőbizottságnak, akkor kértük fel erre a feladatra, amikor úgy láttuk, ama képzeletbeli szekér jó irányba halad. Felmerülhet a kérdés: miképpen segítheti egy irodalomtörténész egy közéleti kiadvány működését. Elsősorban úgy, hogy figyelni, tudjuk-e tartani azt a színvonalat, amely szerethetővé teszi lapunkat. A 2007. szeptemberi balatonföldvári találkozón Pomogáts Béla azt mondta a Hírmondóról, hogy sikerrel tölti be értesítő szerepét, magazin jellegű kiadvánnyá fejlődött, a feladat most már az, hogy folyóirat jelleget öltön. Tehát az eddigieknél is mélyebb tartalmú

“Haditanács”: Molnár Bertalan, Szemere Judit és Füzesi Magda már az új lapszámot tervezik

anyagok közlésére van szükség, bővíteni kell szerzői gárdáját, több figyelmet kell szentelni Kárpátalja történelmi múltjának, gyakrabban írni neves személyiségeinkről, városainkról, falvainkról, regionális kapcsolatainkról. Igyekszünk szem előtt tartani javaslatait.

Most pedig néhány szót a szerzőkről. Sok szeretettel köszöntöm körünkben Weinrauch Katalin író, akinek novellái az első lapszámtól jelen vannak a folyóiratban. Lengyel János fiatal szerzőnk több műfajban is kipróbálta magát. Őt leginkább kisprózái és interjúi révén ismerik az olvasók. Itt van velünk Dr. Kótyuk Erzsébet néprajzkutató, Dr. Botlik József történész, Kovács Sándor útikönyvíró is.

Lapunk állandó szerzője, a kilencven esztendőskültéty Csaba politikai szakíró Krétáról üdvözlizi az egybegyűlteket.

Sikerült megnyerni szerzőnek a beregszászi születésű Szepesi Attila költőt és prózaíró. Csanádi György újságíró és Elbe István szakíró múltunk fehér foltjainak megismerésében segítenek publikációikkal. Dupka György az első lapszámtól gyűjti és publikálja a hónapokra lebontott kárpátaljai eseménynaptárt, ezzel is erősítve az összetartozás érzését az itthoniak és otthoniak között.

Ha valakit elfelejtettem volna megemlíteni, kérem, nézzék el

nekem, mert a lap repertórium, azaz a benne közölt szerzők névsora és az írások címe több ívre rüg. Ezért is nem számolhatok be mindarról, amivel a Kárpátaljai Hírmondó eddig megjelent 20 lapszámában foglalkoztunk, de azért felsorolnék néhány témát. Hirtadtunk például a kisvárdai, a debreceni, a miskolci tagszervezetek tevékenységéről, Gyökerek, illetve „Híres szülötteink” rovatunkban érdekes embereket mutattunk be: legelső lapszámunkban például a Tiszasásváron született Lator László Kossuthdíjas költőt. A Kárpátalja várait ismertető cikksorozat, amely nagy érdeklődést váltott ki az olvasók körében, Zubánics László történész gondozta.

Befejezőképpen elmondanék egy történetet. Az egyik nagy alakban, félív formában megjelenő kárpátaljai magyar újságról egyszer csak úgy döntöttek, hogy folyóiratként éljen tovább a lap. Egy napon egy anyóka kopogtatott a szerkesztőség ajtaján, a főszerkesztőt kereste, mert panaszt akart tenni. Éppen a glasznoszt, azaz a szabadszolás idejét élte a szovjet újságírás, így azonnal fogadta is a főnök a panaszt.

– Én csak azt akarom mondani, főszerkesztő elvtárs – mondta a látogató –, hogy a régi újság jobb volt.

– Miért? – kérdezte a szakember csodálkozva.

– Azért, mert ezzel a mostanival nem tudom teljesen betakarni a stélázi polcait!

En nagyon remélem, hogy a mi lapunk megítélésében a stélázi soha nem kerül szóba.

FÜZESI MAGDA

* (A Kárpátaljai Szövetség tagságának balatonföldvári találkozásán elhangzott beszámoló rövidített, szerkesztett változata)

Fotó: SZABÓ GÁBOR,
SZEMERE JUDIT,
MOLNÁR BERTALAN

A Kárpátaljai hírmondó szerzőinek egy csoportja: Kovács Sándor, Dr. Kótyuk Erzsébet és Dr. Botlik József

“Nekem a Balaton a Riviéra...”

A vendéglátást is tanulni kell!

Kárpátalja magyarlakta vidékein mostanában komoly figyelmet fordítanak a turizmus és a vendéglátás fejlesztésére. Ez nem is csoda, hiszen a megye Ukrajna schengeni határa is egyben, tehát megnőtt az érdeklődés az egykor „terra incognita”, a Szovjetunióhoz tartozása miatt még nemzettársaink számára is „ismeretlen föld” iránt. Lehet-e ebből a tényből anyagi, illetve szellemi tőkét kovácsolni? Erről faggattuk az Egán Ede Gazdasági Nívódíjjal kitüntetett Biró Tibor vállalkozót.

– *Mióta foglalkozik vendéglátással?*
– 2000-ben kapcsolódtam be a vendéglátóiparba. Üzletársaimmal ekkor nyitottuk meg Beregszászban a Sörkert éttermet. Miután egyre több vendég keresett szállást, 2002-ben elhatároztuk, hogy az étterem emeleti részén szobákat alakítunk ki a szállóvendégeink számára. A Sörkert nagyobb csoportok fogadására kicsinek bizonyult, ezért 2005-ben bérbe vettük a Jánosiban működő Találka éttermet. Itt akár 250 személyes rendezvényeket is tudunk tartani.

Felbuzdulva a vállalkozás sikerén, úgy döntöttünk, megvásároljuk a község központjában lévő egykori kolhoziroda egy részét, és egy szállodát alakítunk ki benne. Ez nagyon komoly beruházást jelentett, mivel az ingatlan elhanyagolt állapotban volt. 2007-ben végre megnyitottuk a kitarító munkával és jelentős anyagi ráfordítással elkészült, mára már háromcsillagos Helikon nevű szállodánkat.

2008-ban nyílt arra lehetőségünk, hogy ugyancsak Jánosiban megvásároljuk az egykori mozit, és a sporttermet. A felújítás lassan halad, mivel a megváltozott gazdasági helyzet miatt az ingatlanvásárláskor igényelt kölcsön törlesztése komoly anyagi terhet jelent a vállalkozás számára. Ennek ellenére a szállodában kialakítottunk egy európai színvonalú finn szaunát.

– *Milyen gondok nehezítik manapság a vendéglátók munkáját?*

– A gazdasági válság nehéz helyzetbe hozta a vendéglátóipart is. A megváltozott feltételek miatt több külföldi csoport lemondta az előzetes szállásfoglalást. Hátráltható tényező továbbá az infrastruktúra helyzete. Több vendégünk is szóvá tette például az utak katasztrofális állapotát. Egy másik jelentős visszatartó erő a külföldi, különösen a nyugatról érkező turisták számára a nehézkes és hosszadalmas határátkelés.

Sokan emiatt nem szívesen jönnek vidékünkre. Komoly segítséget jelentene, ha a hatalom a bürokratikus intézkedéseivel nem nehezítené meg a vendéglátók helyzetét, hanem a nyugati országokhoz hasonlóan partnerként kezelné őket. Annál is inkább, mert jelentős szerepet játszanak a munkahelyteremtésben, és sikerük esetén tökéletes adófizetökként elő tudják segíteni az ország fejlődését.

Az említettek mellett megoldásra váró probléma a szakképzett káderek nevelése. Ezen a téren jelentős előrelépést jelentenek a közelmúltban elindított tanfolyamok. Jómagam is beiratkoztam az Advance oktatóközpont által működtetett számítógépes képzésre. Fontosnak tartom, hogy a dolgozóim is megfelelő szakképzettséggel rendelkezzenek, hiszen a vendéglátást is tanulni kell. Éppen ezért a közelmúltban a főiskolán elindított felszolgálóképzésre beíratam az alkalmazásomban álló valamennyi pincért.

Nagy megtiszteltetés volt számomra a Nívódíj, amellyel igyekezetünket és a vállalkozásunk sikerét ismerték el. A közönségben igyekszem családias légkört kialakítani. Fontos számomra, hogy az alkalmazottak jól érezzék magukat a munkahelyükön. Lényeges és pozitív változás a vendéglátóiparban, hogy több szakképzett idegenvezető segítségével ma már Kárpátalján is minőségi szolgáltatásokat tudunk nyújtani a turistáknak. Büszkeséggel tölt el, hogy a nehézségek ellenére az utóbbi időben több magas rangú vendégünk is volt, de elszállásoltunk kijevi sportcsapatokat, valamint számos külföldi zenekart.

Külön kiemelném, hogy Sólyom László, a Magyar Köztársaság akkori elnöke látogatásakor majdnem 450 fős küldöttség étkeztetését biztosítottuk, de megemlíthetem Jacques Barrot európai biztos látogatását is, amikor ugyancsak mi gondoskodtunk a vendégek ellátásáról. Sokszor kapunk felkérést a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusa, valamint a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola részéről különböző fogadások megszervezésére. A főiskola például jótékonyági bált is rendezett a közreműködésünkkel.

– *Köztudott, hogy tevékenyen támogatja a kulturális és sportrendezvényeket.*

– Közvetlen vagy közvetett módon évente több sporteseménynek is részesei vagyunk. Leginkább nagy létszámú sportrendezvényeknél működünk közre. Ilyenek a Béres Viktor- vagy a Barna György-emléktornák. E programokra több mint száz 10–12 éves gyermeket látunk vendégül kedvezményesen a szállodánkban Ukrajnából és külföldről.

Több sportklub is a jánosi Barna György Stadionban tartja a felkészítő meccseit, számukra ugyancsak igyekszünk kedvezményesen szállást és ellátást biztosítani. Vállalkozóként és magánemberként is azon fáradozom, hogy mindent megtegyek a sportélet fellendítése érdekében Jánosiban. Községünk öregfiúk csapata augusztus 20-án minden évben meghívást kap Budapest XI. kerületi önkormányzatától a nemzetközi sportvetélkedőre. Külön öröm számomra, hogy tavaly sikerült elnyernünk a vándorserleget. Bízunk benne, hogy az idén is győzünk, és a serleg továbbra is nálunk marad.

Ami a kultúrát illeti, a mozi- és a sportterem számos rendezvénynek adott és ad otthont ma is. A községünkben tevékenykedő műkedvelő csoportok is használhatják mindkettőt, anyagilag is igyekszem segíteni őket. Legutóbb én finanszíroztam a 19 fős kultúracsoporthoz budapesti programját. A sport és a kultúra mellett segítséget nyújtok a hátrányos helyzetűeknek is. Jó kapcsolatban vagyok a Vöröskereszt beregszászi kirendeltségének vezetőivel és támogatom munkájukat.

– *Lesz-e mód a fejlesztésekre?*

– A fejlesztéseket alapvetően az anyagi helyzetünk határozza meg. Távlati terveink között szerepel, hogy befejezzük a szálloda felújítását, és szeretnénk azt további 16 szobával bővíteni.

– *Köszönöm a beszélgetést!*

MOLNÁR BERTALAN

„Uram, Dávidnak Fia, könyörülj rajtunk!”

/Olvasandó: Máté evangéliuma 20. rész, 29-34. versek/

Az Úr Jézus Jerikóban a hozzá legközelebb álló tanítványok közösségében parancsot ad az igazi tanítványi szolgálatokra nézve. Történt pedig, hogy a tizenkét tanítvány közül kettőnek, a Zebedeus fiainak anyja kiváltságos elbírálást kért Jézustól a fiai számára, merthogy szerinte mindenképpen méltóak erre. Jézus így felel: „aki közöttetek nagy akar lenni, legyen a ti szolgátok; És aki közöttetek első akar lenni, legyen a ti szolgátok.” /Máté 20,20-27/. Mert ha valaki akár nagy, akár első akar lenni a Jézus tanítványai között, csak úgy lehet azzá, ha a többinek szolgájává lesz, ha vállalja a szolga szerepét. A világban nem ez a törvény uralkodik, de az Isten országához vezető úton ez a szolgálati rend.

Ez nem bölcs tanítás, hanem „megváltó parancs”, amire Jézus a maga életével mutat példát, amikor azt mondja: „Valamint az embernek Fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és adja az ő életét váltságul sokakért” /Máté 20,28./. De ebben a szolgálatban kétféle ember van Jézus körül: aki segíti, és aki gátolja a munkáját. A két vak meggyógyításának történetében erről szól az Ige.

Jézus távozik ez után az előzmény után, és „nagy sokaság követi őt”, azok, akik megértették valamit az ő küldetéséből, és azok is, akik semmit sem értettek meg az őt követés parancsából. Ezt a képet állítja elénk az Ige üzenete.

... Két vak ül az út mellett, ahol Jézus elhalad. A sokaságnak e két emberrel való találkozása során kell megmutatnia, mit is értett meg a Jézus tanításából.

Az Igében az van megírva, hogy ez a két vak „meghallotta, hogy Jézus arra megy”. Az Ige azt mondja, hogy ott vannak Jézus körül a sokaságban valakik, akik az Ő közelségéről hírt adtak ennek a két vaknak. Nem kétséges, kik voltak ezek. Azok, akik hallották, hogy ha első akarnak lenni a tanítványok között, másokat kell szolgálniuk. Azt is megértették, hogy ennek a két vak embernek most szolgálatra van szüksége. El kell mondanunk nekik: eljött Valaki ebbe a világba, hogy a vakok lássanak, a süketek halljanak, és hogy a szegényeknek evangélium – örömhír – szóljon. A tanítványi szívek értesítik a két vakot, hogy Jézus ott megy el mellettük, és a Lélek ereje által megtanítja őket arra, hogy kiáltanak: „Uram, Dávidnak Fia, könyörülj rajtunk!” /Máté 20,30./. Igen, mert nem a versengésben, hanem a szolgálatban lesz első a Jézus engedelmes tanítványa.

Amikor elhangzik a két vak segélykiáltása a számukra addig ismeretlen Jézus felé, a sokaság is bizonyoságot tesz a maga lelkiállapotáról. Így van megírva: „A sokaság pedig dorgálta őket, hogy hallgassanak” /Máté 20,31./. És ha ez a két vak hallgat a sokaság szavára, Jézus továbbmegy, mert

sok nyomorult élet várja, de senkit nem hagy magára, aki hozzá fordul. A vakok Jézus közeledtére egyre hangosabban könyörögtek hozzá. Könyörögtek, mert a Főtanító ott volt mellettük, és megtanította őket arra, mit tegyenek. Ez a Főtanító ma is jelen van ebben a világban, akinek a neve: Szentlélek Isten.

A Szentlélek által megtanított tehetetlen vakok csodálatos dolgot tapasztaltak meg. „És megállván Jézus, megszólította őket, és azt mondta: Mit akartok, hogy cselekedjem veletek?” /Máté 20,32./. Nem azt mondta, hogy legyetek türelemmel, én most továbbmegyek a sokasággal, mert ezeknek is szükségük van a szolgálatomra, hanem tudatta velük, hogy ő sokakhoz és sokakért jött ebbe a világba, de nem feledkezik meg az egyénekről sem: a századik bárány is olyan kedves a szemében, mint a kilencvenkilencedik. A ti szabadítók és megtartók is vagyok, ti is olyan drágák vagytok nekem, mint a tizenkét tanítvány, vagy éppen a sokaság.

De valamire mégis szükség van: arra, hogy megmondják a segítséget kérők, mit cselekedjen velük? Ez a kijelentés a két vak számára azt jelenti: bízzatok rám az életek terhéért, tegyétek a kezembe a sorsotokat. De az is kérdés: tudjátok-e, milyen nagy nyomorúságban vagytok? Hiszitek-e, hogy azt, amit ti kértetek, én megcselekedhetem? Szó szerint nem így hangzik el Jézus kérdése, így a vakoktól nem is jöhet erre felelet. De amit mondanak, válasz is egyben: „Mondának neki: Azt, Uram, hogy megnyíljanak a mi szemünk.” /Máté 20,33./. Ez a válasz azt jelenti: „Hiszek, Uram! Légy segítségül az én hitetlenségemnek.” /Márk 9,24./. Döntő dolog, hogy ennek a két vaknak a szívében ott legyen a hit, hogy Jézus el tudja rendezni az ő problémájukat. Nos, ez a hit tette bizonyossá a két vakot abban, hogy merhetik kérni Jézustól a látást, a gyógyulást.

Jézus nem kegyes szavakat mondott nekik, mert azokkal nem mentek volna sokra, sőt, nem hangzott el egyetlen emberi szó sem. Beszéd helyett cselekedett az Úr. Az van megírva: „...illette az ő szemeiket és szemeik azonnal megnyíltak” /Máté 20,34./. Ennek a gyógyulásnak, a hit ereje kézzelfogható megtapasztalásának, van egy fontos előzménye. Így van megírva: „Jézus pedig megsánta őket”. A Szentlélek által megtanította őket a hittel kimondott kérésre. A nyomorúság szorításában elmondott kérésnek hit nélkül nincsen gyümölcse, nem talál meghallgatásra. De a hittel kérő tudja: csak Krisztus szánakozó szeretete segíthet. Ez a szánakozó szeretet küldte el a szerelmes Fiút az Atya dicsőségéből erre a világra, hogy szabadulást szerezzen a bűn fogságából a rászorult embernek, de csak annak, aki hisz Őbenne. Így írta le ezt János

evangéliuma: „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” /János 3,16./.

Ezzel a csodálatos ígérettel kezdte meg Jézus tanítói munkásságát, amikor a megkísértetés után Názáretben a zsinagógában a kezébe adott könyvet kinyitotta, és ezt olvasta: „Az Úrnak Lelke van én rajtam, mivelhogy felkent engem, hogy a szegényeknek az evangéliumot hirdessek, elküldött, hogy a töredelmes szívűeket meggyógyítsam, hogy a foglyoknak szabadulást hirdessek, és a vakok szemeinek megnyílását, hogy szabadon bocsássam a lesujtottakat” /Lukács 4,18./. Az evangélium tanítása nyilvánvalóvá teszi, hogy a szánakozó Jézus szeretetének a megtapasztalásához megnyitott szemekre van szükség, és ezt Ő mindenkor megadja a hittel kérőknek.

A vakok Jézussal való találkozásának lényege pár szóval van megírva: „...és szemeik azonnal megnyíltak; és követték őt.” /Máté 20,34./. A vakok nem azért nyerték vissza a látásukat, hogy megszabadulva a vak élet nyomorúságaitól, belevegyék magukat a világ szépségeibe, hanem azért, hogy elinduljanak az igazi élet útján, annak az Úrnak a kezére támaszkodva, aki Úr mennyen és földön.

Miért íratta le a Szentlélek Isten a Bibliába ezt az üzenetet, és miért íratta meg velem, erőtlen szolgájával e bizonyágtételt? Világos a válasz.

A világ országútján ma is mérhetetlenül sok vak élet várja, ha nem is tudatosan, hogy valami módon elrendeződjék tehetetlen életének sorsa. Ehhez azonban nem bölcs emberi tanácsokra, hanem az Úr Jézussal való személyes találkozóra van szükség, ami ma is éppen úgy megy végbe, mint annak idején ott, Jerikóban.

Jézus ma is itt van, ebben a világban, ahogy meg is ígérte a tanítványoknak: „...és imé, én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” /Máté 28,20./. A hangsúly ez: minden napon! Ennek a Jézusnak ma is vannak tanítványai, akik naponként hallják szavát a Biblia üzenetéből, és így járják Jézussal életük útját. De ezek a tanítványok azt is tudják, hogy mi a tennivalójuk ebben a világban. Tudják, mert erre kaptak parancsot: „tegyetek tanítványokká minden népet...”. Ezek a tanítványok nincsenek többségben, de sokan vannak, és mindegyikük személyes parancsot kap az Úrtól. Nem minden parancs egyforma: van olyan tanítvány, akinek csak egy-egy ember számára kell hirdetnie az evangéliumot, egy másikra ezek szolgálatát bízta az Úr, de mindenki kap annyi erőt, amennyi a szolgálat elvégzéséhez szükséges. A lényeg az, hogy az országút vakjai meghallják tőlük, Jézus ott van a közelükben.

„Uram, Dávidnak Fia, könyörülj rajtunk!”

De a világ országútját nemcsak a bizonyágtevő tanítványok járják. Sokkal többen vannak azok, akik el akarják hallgattatni a Jézust kereső szerencsétleneket. A tanítványok halk szavát túlkiabálja a hitetlen sokaság tagadása: mindent megpróbálnak, hogy megmagyarázzák a kereső léleknek, nem Jézus az Úr ebben a világban, nem érdemes benne bízni.

Mi a bizonyágtevő tanítvány tennivalója ebben a helyzetben? A hitetlen világ ordítását nem tudja túlkiabálni. De nem is ez a küldetése. Még az sem, hogy vég nélküli vitákat folytasson a világ „okosaival”. Neki az a küldetése, hogy hirdesse a vakok felé: itt van a világosság Atyja, és kérje a Szentlelket, tanítsa meg őket Jézushoz kiáltani. Könyörögjön az Úrhoz, hogy adjon erőt nekik a kiáltáshoz, hogy a világ dorgálása és félrevezetése ellenére merjenek tovább könyörögni. Mert a tanítvány nem a maga nevében szól az elesetthez, hiszen abban nem lenne köszönet. Ő a Jézus nevében szól és a Lélek erejével szolgál, mert ezt kapta. Ha a tanítvány engedelmesen elvégzi ará bízott bizonyágtevő szolgálatot, nincs tovább tennivalója, a többi a Jézus munkája. Jézus ma is maga kérdez meg minden szabadulás után vágyakozó vakot: „Mit akarsz, hogy veled cselekedjem?” Senkit nem hagy válasz nélkül, senkit nem hagy nyomorúságban. A bizonyágtevő tanítványnak pedig a maga számára el kell kérni a Lélek ajándékát, hogy valóság legyen az életében a 397. ének szava:

„Ó, Sion, ébredj,
töltsd be küldetésed.
Mondd a világnak,
hajnalod közel.
Mert nem hagy az,
ki népeket teremtett,
Senkit sem éjben,
bűnben veszni el.
Légy örömmondó
békekövet,
Hirdesd, a szabadító
elközeltetett.”

GÉCZY TIHAMÉR
református lelkipásztor,
Debrecen

Nyelvünk és kultúránk védelmében

„...nyelvünk védelme (és gazdagítása) ma is személyes elkötelezettséget és szívós munkát követel. Az Anyanyelvi Konferencia ennek a munkának – anyanyelvünk védelmének kötelezte el magát. Ezt az elkötelezettséget kívánja kinyilvánítani és megerősíteni a most megnyíló Anyanyelvi Konferencia” – fogalmazott Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia elnöke a tanácskozás kapcsán megjelent Nyelvhaza (Százhárom vers a magyar nyelvről) című antológia méltatásában.

Valóban: az augusztusban a kárpátaljai Makkosjánosiban tartott ötnapos tanácskozásra a világ valamennyi szegletéből összesereglett kultúrapártolók ismét bizonyágot tettek a magyar nyelv és kultúra iránti elkötelezettségükről. Az Anyanyelvi Konferencia munkatársai mellett a programok sikeres megszervezéséhez és lebonyolításához a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), valamint a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MEKK) aktivistái járultak hozzá.

Mezei Mária színművész elszavalta Illyés Gyula Koszorú című költeményét, majd a köszöntők után Pomogáts Béla elnök vette át a szót, aki az Anyanyelvi Konferencia közelmúltbeli tevékenységéről számolt be. Ezután Dr. Szarka László, az MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet igazgatója, a komáromi Selye János

Egyetem Tanárképző Karának dékánja tartott vitaindító előadást „A magyar nyelv és kultúra a világban és a Kárpát-medencében (Helyzetkép és tennivalók)” címmel.

Az előadás mintegy háromórás vitát gerjesztett, amely során a jelenlévők nem csupán az előadó által felvetett problémákra reflektáltak, hanem görcső alá vették a Kárpát-medencei magyar nyelvhasználat helyzetét is. Ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedéknek is „legyen helye a nap alatt”, szükség van a tökéletes kétnyelvűségre, azonban ez nem mehet az anyanyelv oktatásának és használatának rovására. A Kárpát-medence szinte valamennyi régiójában törvényes lehetőség van a hivatalos kettős (az államnyelv mellett a kisebbségi) nyelvhasználatra, azonban az esetek többségében nem élnek ezzel.

A tanácskozás munkájába bekapcsolódott a Nemzeti Erőforrás Minisztérium kulturális államtitkársága képviselőjében Elekes Botond kabinetfőnök, aki köszöntötte a konferencia résztvevőit. Beszédében kiemelte: fontosnak tartja az Anyanyelvi Konferencia további sikeres működését, a sok munkához kitartást kívánt a társaság minden tagjának.

A konferencián jelen volt dr. Pákozdi Csaba, a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának fősztályvezetője és Csimadia Róbert, a Beregszászi Magyar Konzulátus vezető konzulja.

A XII. Anyanyelvi Konferencia küldöttei kárpátaljai kiránduláson vettek részt: felkeresték a munkácsi várat, a szolyvai emlékparkot és ökömenikus szertartáson vettek részt a Vereckei-hágón. Vitéz Pocsai Vince református lelkész, a Magyar Kultúra Lovagja és Kvascsuk András római katolikus diakónus a magyar kulturális hagyományok megőrzésének fontosságára hívták fel a figyelmet, majd Isten áldását kérték mindazokra, akik ebben az elhivatottságban tevékenykednek.

Zubánics László történész, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke a vereckei honfoglalási emlékmű hányatott sorsáról beszélt, majd a jelenlévők Kötő József színház-történészt, az EMKE főtanácsosát köszöntötték születésnapja alkalmából.

A program a Tiszapéterfalvai Képtárban folytatódott, ahol a kulturális csemegék és az ugcsoi ételek mellett a Kokas-banda gondoskodott a vendégek szórakoztatásáról.

Az Anyanyelvi Konferencia tisztújító közgyűlése során megválasztották a szervezet tisztségviselőit (elnök, 2 alelnök, 6 elnökségi tag, 21 választmányi tag). Kárpátalját az elnökségben Dupka György, a MEKK elnöke, a választmányban pedig Zubánics László, a KMMI elnöke képviseli. A küldöttek az elkövetkező 5 éves ciklusra ismét Pomogáts Bélát választották az Anyanyelvi Konferencia elnökévé.

Az Európa–Magyar Házban tartott tanácskozáson bemutatták Kötő József „Szinjátzó személyek Erdélyben (1919–1940). Közhasznú eseméreték tára” című könyvét, illetve Zubánics László „Perli-e még ezt a hont más?” című tanulmánygyűjteményét és az általa szerkesztett „Verecke híres útján jöttem én...” honismereti és irodalmi gyűjteményt.

A tanácskozás résztvevői nyilatkozatban foglalták össze a konferencia gondolatait, és a közösen megfogalmazott ajánlásokat.

A képen: a konferencia résztvevői a vereckei emlékműnél Tudósítónk

Visszaszállt a turulmadár Técső főterére

Isten a történelem ura, akaratának kegyes megnyilvánulása idejében megérkezik. Ennek az örök igazságnak a szellemében zajlott le Técsőn, a Felső-Tisza-vidék „csángóinak” fővárosában, a főtéren az I. és II. világháború técsői áldozatai emlékművének felavatása június 18-án. A monumentális, vörös gránitból és fekete márványból készült emlékmű pontos mása az 1942-ben felállítottnak, és ugyanazon a helyen tör a magasba azzal a különbséggel, hogy az „ősi” emlékművön olvasható 86 névhez, az I. világháború áldozatainak névsorához hozzáadódott még 161 név, a II. világháborúban elesett hősök névsora. Az elesettek felett ott magaslik a kereszténység szimbóluma, és magyarságunk jelképe, a turulmadár.

Ukrajna függetlenné válását követően a városlakók többször is felvetették az emlékmű helyreállításának szükségességét. Ilyen-olyan okok miatt a kezdeményezés mindig elakadt, s csupán 2009-ben vett ismét lendületet, amikor az önkormányzat, a történelmi egyházak és a magyar civil szervezetek közösen láttak hozzá a visszaállításához. Megszületett a tanács határozata, közadakozásból elkészült az emlékmű.

Az avató ünnepségen Ambrus Pál, az UMDSZ técsői járási szervezete elnökének köszöntő szavait követően Ivan Kovacs polgármester, Scherczer Károly, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának konzulja, Gajdos István, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnöke és ifj. Sari József, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki szervezetének elnöke szólt a jelenlévőkhöz. Mint a felszólalók kifejtették, olyan történelmi igazságtételre került sor, amelyre már rég megérett az idő.

Vastaps fogadta Batizi Sándort, a nemzetközileg elismert mesterredzőt, Técső város szülöttjét:

– Tíz éves voltam, mikor a mögöttünk lévő ház ablakából láttam elszállni a turulmadarat – mondta elcsukló hangon. – Most 77 évesen megadatott nekem az Úr által, hogy tanúja legyek a madár visszaszállásának. Köszönet mindenkinek, aki

segített ebben. Büszke vagyok magyarságomra, mert meggyőződésem: elsősorban nem azért gazdag egy nemzet, mert vannak emlékei, hanem azért, mert méltó módon őrzi azokat.

Miután Ivan Kovacs, Gajdos István és Krisztian Cubero, a mű alkotója leleplezték az emlékművet, a történelmi egyházak képviselői kérték Isten áldását. Ezután a jelenlévők elhelyezték a tisztelet és a kegyelet koszorúit az emlékmű talapzatán.

Felkerestem Bartos Olga nénit, aki a kilencedik X-ét tapossa. Nehezen lehetett a matrónát szóra bírni, mert egyre csak sírt.

– **Hogyan éli meg a hírt, az eseményt Olga néni, hogy feltámad a múlt?**

– Csak sírok, meg sírok... Úgy emlékszem az első emlékmű avatására, mintha tegnap történt volna... Tudja, én háromszor születtem: másodszor, mikor az első emléket avatták, most harmadszor, mikor feltámadt poraiból, visszaszállt fészke a turulmadár... Az Isten meghallgatta imáimat, mint annyi magyarét... Van igazság! Isten a történelem ura...

SZÖLLŐSY TIBOR

Milyen madár a Turul?

Már régóta foglalkoztatja a tudósokat az a kérdés, hogy a magyarságot jelképező Turul milyen madár lehet? A legtöbben a sással azonosították, mások a keselyűben keresték rokonságát, de egyik megoldás sem bizonyult kielégítőnek. Mindez csak tapogatózás volt, mert sokáig még azt sem tudták eldönteni, hogy a Turul létező madárfaj volt-e, vagy csak valami legendás képzeletbeli szárnyas, olyan, mint a Griff vagy a Főnix.

Végül Kézai Simon krónikája vezetett nyomra. Kézai a XIII. században megírt Képes krónikájában megemlíti, hogy a Turul madarat zsákmányolásra idomították, és olyan erős, hogy a hatyút is le tudja vágni. Ezen az alapon nem volt nehéz megállapítani, hogy az csak valamilyen sólyommadár lehetett. De ezek közül is csak a legerősebb, mert csak az birkózhat meg ilyen hatalmas prédával.

Megerősítette ezt a felvetést őseink és a keleti népek nagy vadászszenvedélye. Őseink a sólymaszatot már ősidők óta üzték, hiszen Európát is a magyarok ismertették meg ezzel a nemes és nagy ügyességet igénylő sporttal. Így könnyen érthető, hogy a magyarok, de minden valószínűség szerint a hunok is ezt a vakmerő, gyors és harcias madarat választották jelképükül.

A nagy sólymok közül három jöhetett számításba: a vándorsólyom, a ráró sólyom, és a sarki sólyom. A három faj közt a sarki sólyom a legerősebb. Ez megfelelt volna, csak az volt a baj, hogy olyan magasban északon él, ahová már nem jutottak el őseink.

Egy orosz kutató, Menzbier 1891-ben felfedezte a sarki sólyomnak az Altáj hegy-ségben élő afajját, a havasi sólymot. 1929-ben Stegmann, a szintén orosz tudós Transzbajkálban kimutatta, hogy sarki sólyom a vidék jellegzetes madara. Hosszú viták után 1937-ben a tudósok végre önálló fajnak fogadták el. Neve Hierocalco altaicus, magyarul Turulmadár.

A madár háta és tarkója sötétszürkebarna, hosszanti foltokkal. Hasi oldala általában világos okkerszínű, hosszanti fekete vonalakkal. A lába sárga. Nagysága kiterjesztett szárnyakkal egy méter körüli.

J-R

EBESZ-küldöttség járt Beregszászban

Kárpátaljai körútjuk során Beregszászba is ellátogattak Knut Vollebaeknek, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) kisebbségügyi főbiztosának tanácsosai. Az EBESZ-tanácsosokat beregszászi útjukra elkísérte Jurij Huzinec, a megyei közigazgatási hivatal nemzetiségi osztályának vezetője.

Vincent de Graaf és dr. Klemens Buescher megbeszéléseket folytattak Medvigy Istvánnal, a járási állami közigazgatási hivatal megbízott elnökével és Csizmár Bélával, a Beregszászi Járási Tanács elnökével, majd ellátogattak a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolába és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolára. A tanácsosok elsősorban a kisebbségi nyelvhasználat, a jogérvényesítés, valamint az oktatás helyzetéről érdeklődtek. Kincs Gábor, Beregszász megyei jogú város alpolgármestere az önkormányzat megbízásából kidolgozott alternatív ukrán nyelvoktatási módszertanról tájékoztott.

Délután Vincent de Graaf és dr. Klemens Buescher ellátogattak az Európa–Magyar Házba, ahol Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács (UMNT) elnöke és Zán-Schramm Ibolya alelnök beszélt a vendégeknek a magyar érdekképviselet időszerű problémáiról. Többek között átadták az ukrainai nyelvpolitikai koncepció módosítását, illetve a kisebbségi nyelvek regionális nyelvként való alkalmazása kérdésében kidolgozott javaslatukat. A közel másfélórás megbeszélés során a vendégek tájékoztak a közművelődés, a könyv- és lapkiadás, a köz- és felsőoktatás helyzetéről. Az UMNT vezetői fontosnak tartanak meggyorsítani a külföldön szerzett diplomák és tudományos fokozatok elismerésének és honosításának folyamatát. A kettős nyelvhasználat kapcsán elhangzott: sok esetben az önkormányzatok nem élnek a törvény által biztosított jogaikkal. A vendégeket érdekelte a kishatárforalmi engedélyek és schengeni vízumok kiadásának gyakorlata, a határ menti együttműködés lehetősége, illetve a közeljövőben hatályba lépő magyar kettős állampolgárság kérdése is.

Tudósítónk

A técsői hősök emlékművének története

Técső, a Felső-Tisza-vidék legnagyobb városa 1939. március 15-én szabadult fel és egyesült az anyaországgal. A várost báró Ungár Károly alezredes vezényletével a 14. kerékpáros zászlóalj 1-es százada csak aznap 23 óra körül szabadította fel, mert a bekötőút mentén egy szalmakazal mögül egy szicsák lövöldözött a dalolva érkező katonákra (szerencsére rossz célzó volt, nem talált el senkit) s ez az incidens késleltette a bevonulást. Hála Viszt László őrzetőnek és beosztottjainak sikerült a lövöldözöt bekeríteni és lefegyverezni. Másnap, március 16-án a felszabadítók „újra hadra keltek”: segítségükkel visszatolatták a szomszédos Taracköz állomásról a técsőire azt a 14 mozdonyt és 40 teherkocsit, amit a csehek a románoknak szándékoztak átadni.

Két napra rá, a város előljáróságának ünnepi közgyűlésén döntés született: emlékművet emelnek a város főterén az I. világháborúban hősi halált halt técsőiek tiszteletére. Hamarosan megkezdődtek az előkészületi munkálatok, de a befejezés elhúzódott; az emlékmű leleplezése 1942. július 12-én került sor. Akorabeli Új Máramaros című lap így írt az eseményről:

„... Ismertetjük az ünnepély műsorát: Reggel 6 órakor zenés ébresztő, 8 órakor ünnepi istentisztelet valamennyi keresztény templomban. Fél tízkor a testületek felvonulása az ünnepély helyszínére, 10 órakor következik az emlékmű leleplezése a következő képen: a) Hymusz, b) Erdő Lajos községi bíró megnyitója, c) kalinafalvi Jurka Fláviusz vármegegyei főispán üdvözlő beszéde, d) vendégek beszédei, e) Antal István dr. nemzetvédelmi propagandaminiszter ünnepi beszéde és az emlékmű leleplezése, f) a résztvevők, alakulatok, egyesületek és testületek díszfelvonulása a leleplezett emlékmű előtt. Közben felhúzzák az országzászló lobogót egész árbcóra, majd következik vitéz Kökényessy Hápka Péter dr. ny. min. tan. beszéde a tüzharcosok előtt, amikor a lobogót félárbcóra eresztik.

Az ünnepély a mű megkoszorúzásával és díszfelvonulással ér véget.

Füvös zenekar játéka fogadta a neves vendégeket, jelentést tett a kassai hadtestparancsnok képviselőletében vitéz Pintér Aladár ezredes dandárparancsnok. Egy técsői magyarruhás leánya: Bartos Olga verssel és pompás székfűcsokorral köszöntötte őket...

Részletek Antal István dr. nemzetvédelmi propagandaminiszter beszédéből:

„... Nagy időkben hősi életformára van szükség. Hős nem csak a vezető, hanem az egyszerű közkatona is, hős az anya, aki itthon hordja a vállain a családi élet gondjait, hős a kőműves, hős a tisztviselő, ha helyt áll lemondásával és áldozatkészséggel a számára kijelölt poszton. Kis nemzet vagyunk, rengeteg belső problémánk is van, azt legyűrni, ezeket megoldani csak hősi életszemlélettel tudjuk, amely végül a világ nemzetei között

A város és környéke felszabadításáról Móricz Béla Técső című könyvében olvashatunk részletesebben, amelyet a Vitézi Rend Zrínyi Csoportja adott ki Budapesten. A szerző annak a Móricz családnak a sarja, amelynek ősei técsői illetőségűek. A rokonsághoz tartozott Móricz István is, aki a Rákóczi-szabadságharc idején a huszti vár főkapitánya volt. A számtalan ismert felmenő között említést érdemel dr. Antall Józsefné Fülepp Klára, a család későbbi leszármazottja is, aki rendszeresen látogatja ősei „fészket”, erkölcsi és anyagi támogatást nyújtva a földieknek. A técsői magyar tannyelvű gimnázium egyik tanterme a Móricz nevet viseli, a kollégium dr. Antall József egykori miniszterelnök nevével büszkélkedik.

is helyreállítja az igazság uralmát és megtermi az erkölcsi jóvátétel áldásait.

A hősi lélek – ne feledjétek – katonai lélek és erkölcsi lélek, ezt meggyökereztetni és megerősíteni multhatatlanul szükséges, mert a magyarságra az igazi megpróbáltatások csak ezután következnek, s az ezerszandős haza megtartása mérhetetlen erőfeszítést követel. Ez a hősi lélek kőbe van faragva előtetek, itt a técsői hősök emlékművében, hogy mindennap lelkesítsen benneteket...”

Azután a hősi lélek kívánta kettős kötelességről szólott Antal István miniszter.

– Első kötelesség: magyar életforma, magyar hagyományok szerint élni és vezetni a nemzetet, mert magának Técső községnek nemes példája mutatja, hogy nincs szükségünk idegen formákra... A mi utunk egyenes, becsületesen tiszta...

– A második kötelesség: a hazáért teljesített megfizetett munka, áldozat és szenvedés ellenében szociális, kulturális és gazdasági értelemben olyan életet kell teremteni, hogy benne minden becsületes szándékú ember egyformán kapjon helyet a kenyér és jogok asztalánál.

...Történelmi ez a hely – folytatta a miniszter – ahonnan hozzátok beszélek. Itt, ezeknél a szorosoknál védte IV. Béla az országot a tatároktól, Nagy Lajos király innen kezdve szervezte meg a védelmet a keleti veszedelem ellen. Ez a föld látta Rákóczi kuruc hadait és elküldte fiait Kossuth Lajos szabadságharcos honvédek közé is.

...Igy hát ez a föld a vér jogán nem lehet más és nem is lesz más, csak magyar!

...Atyai szeretettel és testvériséggel viseltessetek az itt élő nemzetiségek iránt, biztossítsátok számukra, hogy a Szent István palást alatt megtarthassák nyelvüket, vallásukat, saját kultúrájukat... tudniuk kell, hogy az államalkotó magyarság mindenkor testvéri támogatással állt mögöttük.

... E hősi szobor tövében ily gondolatokkal induljunk el az új magyar élet felé.”

Técsőt 1944 októberében foglalták el az oroszok. Haladéktalanul hozzákezdtek a magyar emlékek megsemmisítéséhez. A helybeli janicsárok végezték a piszkos munkát orosz gépfegyverek védelmében. A legvehemensebb pusztító G. István volt, aki kalapáccsal törtézte az emlékművet; a törmelékét szekerre rakták, és a Tiszába zúdították. Távollétüket kihasználva, az emlékmű mögötti házban lakó, ma híres vívóedző Batizi Sándor és öccse, Béla leosontak, összeszedtek néhány törmelékdarabot, föl vitték házuk padlásterébe, és elrejtették a meglazított padlódeszkák alá.

G. István, aki másnap folytatta piszkos munkáját, felmászott a valamikori tisztí kaszinó épületének tetejére, hogy ledobja a koronás címert, megcsúszott, leesett és halálra zúzta magát.

Berehovo = Beregszász

A Vérke parti város neve az elmúlt évszázadok során számtalan formában került fel a térképekre. A római korban állítólag Peregimum (!) néven tartották számon, majd első királyaink idején alapítójáról, Lampert (Lambert) hercegről 1063 táján Villa Lampertinek nevezték el. II. Géza király idején a kunok által elpusztított települést szászokkal újratelepítették, ekkor lett Lampertszásza (Lumprechtsas). A tatárjárás viharaiiban elpusztult, majd főnixként feltámadt településnek 1247. december 24-én IV. Béla király városi jogokat adományozott. E jogokat a vegyesházi királyok is megerősítették, majd az 1342. szeptember 2-án, Visegrádon kelt kiváltságlevelében I. Lajos király Lampertszásza szabad királyi várost pallosjoggal ruházta fel. A Beregszász településnév 1499-ben tűnik fel először az oklevelekben. A település, amely egyben Bereg vármegegye székhelye is volt, történelmi nevét egészen az 1920-as évekig viselte, amikor a csehszlovák hatóság a korábban nem ismert Berehovo megnevezést akasztotta rá. 1938–1945 között Beregszász, majd 1945 után ismét Berehovo lett. 1990. november 25-én Beregszász városában népszavazásra került sor, amelyen egyedüli kérdésként a város történelmi nevének helyreállítása szerepelt. (A további eseményeket a Beregi Hírlap című újság elődje, a Vörös Zászló tudósításaiából rekonstruáltuk.) Ezek szerint a 20 841 szavazásra jogosult polgárból 13 842 vett részt a véleménynyilvánításon, közülük 12 451 igennel, 1001 nemmel szavazott, illetve 384 szavazólap érvénytelen volt. Ennek ellenére minden maradt a régiben.

A város történelmi nevének visszaállítása 2000-ben újra felmerült, azonban a megyei jogú városi státus elnyerése az ügyet háttérbe szorította. Idén a megyei tanács szerette volna rendezni a vitatott Berehovo/Berehove településnevet, majd ezzel kapcsolatos döntését a Legfelsőbb Tanácshoz továbbította. Ott a döntést azzal utasították vissza, hogy a településnév-változtatásról nem volt népszavazás. A helyi önkormányzat ezért úgy döntött, hogy visszatér az 1990-es népszavazás eredményeihez, és kéri a történelmi városnév visszaállítását. Információink szerint a városi tanács egyhangúlag támogatta a javaslatot. A kijevi honatyákra vár. Az ügygel kapcsolatban azonban további lépésekre is szükség van, mivel a járás neve is meg kellene változtatni – Beregszaskij rajonra.

FOGARASI

Vissza kell szerezni a Magyarország iránti bizalmat

Az anyanyelven való tanulás és hitélet alapvető emberi jog, ezért legyen világos mindenki számára, hogy nem fogjuk hagyni sem a templomot, sem az iskolát – jelentette ki Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes a Tiszaúj-lakon tartott Turul-ünnepségen.

A Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájának helyszínén, a Tiszaúj-lak-Tiszabecs határátkelőhely mellett található turulmadaras emlékműnél elmondott ünnepi beszédében Semjén Zsolt többek között hangsúlyozta: „ahhoz, hogy a magyar nemzet összetartása tovább erősödjön, elengedhetetlen a Magyarország iránti bizalom visszaszerzése”.

A politikus ennek kapcsán megköszönte a kárpátaljai magyarságnak, hogy „akkor is hűséges volt a magyar nemzethez, amikor Magyarország vezetése nem volt méltó erre a bizalomra”. A nemzeti összetartozás fontosságát hangsúlyozva kiemelte: Magyarországának éppolyan nagy szüksége van a kárpátaljai magyarokra, mint nekik az anyaország figyelmére és támogatására.

A magyar kormány terveiről szólva Semjén kifejtette: az állami támogatásoknak a jövőben el kell érniük a magyar közönség minden tagjához, főként a legszegényebb területeken.

A kettős állampolgárságról szóló törvény elfogadásával kapcsolatban a politikus hangsúlyozta: „mégis csak botrány, hogy a Kárpát-medencében élő románoknak van román állampolgárságuk, az itt élő szlovákoknak van szlovák állampolgárságuk, a szerbeknek, horvátoknak van szerb és horvát állampolgárságuk, függetlenül attól, hogy hol élnek, s csak az őshonos, az itt valamikor az államat megalapító magyaroknak nem lehetett állampolgárságuk”. „Nem véletlen, hogy első kötelezettségünk az, amit meg is cselekedtünk, hogy minden magyar számá-

ra, bárhol éljen a világban, lehetővé tesszük a magyar állampolgárság megszerzését” – fogalmazott, hozzátéve, hogy az új magyar kormány – a nemzet megmaradását szem előtt tartva – nemcsak Magyarországon, hanem összmagyarságban gondolkodik.

Az ünnepséget követő sajtókonferencián Semjén Zsolt újságírói kérdésre válaszolva elmondta, hogy nem látja problematikusnak az ukrán törvények által el nem ismert kettős állampolgárság kérdését a kárpátaljai magyarok esetében, mert – mint nyomatékosította – „a Kárpátalján élő románoknak és szlovákoknak van román és szlovák állampolgárságuk, a Kelet- és Dél-Ukrajnában élő oroszok tömegeinek is van orosz állampolgárságuk, így nem gondolom, hogy a magyar állampolgárság bármilyen tekintetben veszélyt jelentene Ukrajna számára”. „Mi csupán azt kérjük, hogy ami a környező országokban természetes, és ami egyébként Ukrajnában gyakorlat, az itt élő magyarság esetében is megvalósuljon” — emlékeztetett, hozzátéve, hogy a magyar kormány jó kapcsolatokat ápol a Mikola Azarov vezette ukrán kormánnyal és az államfőt is adó Régiók Pártjával (PR), amely támogatja az orosz és más ukrainai kisebbségek anyanyelvű oktatását.

(MTI)

Rangos elismerés

80. születésnapja alkalmából a Magyar Pedagógiai Társaság Mozgalmopedagógiai Szakosztálya Vasvári-diplomával ismerte el Bagu Balázs bátyú tanár több évtizedes ifjúságnevelő tevékenységét.

A nívós elismerést a tanár úrnak otthonában Lovas Ilona, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának főmunkatársa adta át. Szerkesztőségünk nevében gratulálunk a kitüntetettnek, és további jó egészséget kívánunk számára!

TOKAJI ÍRÓTÁBOR – 2010

Augusztus 13-án ért véget „A magyar irodalom égtájai – A sokágú síp Tokajban” címmel megrendezett 38. hagyományos nemzetközi konferencia, amelyen 220 hazai és határon túli alkotó vett részt. Mezey Katalin, az író-tábor kuratóriumának elnöke nyitóbeszédében a tábor ez évi fő témaköréről, a hazai és a határon túli irodalomról beszélt, amelyet egy sokágú síp-hoz hasonlított. A háromnapos tanácskozáson olyan fontos kérdések kerültek napirendre, mint a magyar nyelv helyzete a Kárpát-medencében, a nemzetiségi irodalmak integrálhatósága az egyetemes magyar irodalmi kánonba, a könyv- és folyóirat-kiadás a határokon túl, a pályakezdő fiatalok helyzete.

Ezúttal a tanácskozás házigazdái maguk a határon túl élő és alkotó magyar írók voltak. A magyar irodalom képviselői a környező országokból és a nagyvilágból érkeztek, akik azokat a műveket, életpályákat, folyamatokat értelmezték, amelyek a magyar irodalom egészének szerves részei, figyelemre méltó értékei. A trianoni békediktátum után más és más történelmi, társadalmi és kulturális kölcsönhatások közepette jött létre, fejlődött és élt az utóbbi kilencven évben Erdély, a Partium, Bánát, Bácska, Vajdaság, Délvidék, a Felvidék, a Csallóköz, Kárpátalja, Maramaros, Órvidék, Nyugat-Európa és a tengerentúl magyar irodalma. Az elmúlt évtizedek és a jelen eredményeit, szorongató gondjait és közös feladatait áttekinteni és megfogalmazni törekedtek az idei Tokaji Író-tábor előadásai és a munkacsoportokban folytatott beszélgetések és viták.

Kárpátalját öt alkotó képviselte. A 35 elhangzott előadás közül élénk érdeklődést váltottak ki Penckőfer János „A stúdiók kora – irodalmi cselekedetek Kárpátalján a Szovjetunió fennállása idején”, „Együtt? Folytonosság, változás és gazdagodás a hagyományos és a digitális irodalmi tereken”, Vári Fábian László „Az Együttől az Együttig – Fórumteremtő kísérletek a kárpátaljai magyar irodalomban”, Dupka György „A kárpátaljai magyar irodalom első kisebbségi korszaka (1920–1944). A sztálini örökség a kárpátaljai magyar irodalomban”, Csordás László „A kárpátaljai magyar irodalom legújabb nemzedéke (Egy fiatal nemzedék körvonalai a kárpátaljai magyar irodalomban)”, Bakos Kiss Károly „Az Együtt és a jelenlegi irodalmi és művelődési viszonyok Kárpátalján” című dolgozatai.

A tokaji Paulay Ede Színházban neves magyarországi színművészek előadásában elhangzott Vári Fábian László, Penckőfer János, Kovács Vilmos, S. Benedek András, Fodor Géza, Finta Éva egy-egy verse, a Tiszaladányi Közösségi Házban pedig többek mellett Penckőfer János és Vári Fábian László olvasott fel írásaiból.

Az író-tábor kézhez kapta az Együtt folyóirat 2010/2. számát is. Erre az alkalomra jelent meg Finta Éva Szapphó a szirten. Versek (2006–2007) című kötete a miskolci Bíbor Kiadó gondozásában, valamint a Göröcsoldó szél. A „kárpátontúli szovjet magyar” irodalom antológiája 1945–1991 címmel, amelynek összeállítója és szerkesztője M. Takács Lajos volt. A vasikos kordokumentum-gyűjtemény az Edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum kiadásában jelent meg. Kovács Vilmos 1927–1977 címmel emlékfűzetet jelentetett meg Mankovits Tamás és Vári Fábian László összeállításában a miskolci Társadalomtudományi és Művészeti Közhasznú Egyesület.

A Tokaji Író-tábor munkájában részt vett és fel szólalt Szócs Géza író, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium kulturális államtitkára is.

D. Gy.

„CUM DEO PRO PATRIA ET LIBERTATE”

A Rákóczi-szabadságharc kezdetére emlékeztünk

Már hagyománynak számít, hogy a Rákóczi Szövetség beregszászi szervezete és a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség (BMKSZ) szervezésében a társadalmi szervezetek július elején megemlékeznek a Rákóczi-szabadságharc kezdetéről, első csatájáról.

Az ünnepség Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc téren kezdődött, ahol Esze Tamás egykor kibontotta a szabadságharc zászlaját, és „Istennel a hazáért és a szabadságért” jelszóval Rákóczi seregébe toborozta a környék lakóit. Türogtató hangja idézte a régi idöket, majd Pirigyi Béla, a BMKSZ elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, köztük az isaszegi székhelyű Határon Túli Magyar Emlékhelyekért Alapítvány képviselőit. Esze Tamásnak a posta falán lévő emléktáblájánál Zubánics László történész, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke elevenítette fel a szabadságharc kezdetének fontosabb eseményeit, hangsúlyozva Esze Tamás kuruc brigadéros szerepét, hősiességét.

Ezután a megemlékezők II. Rákóczi Ferencnek a Bethlen-Rákóczi kastély falán lévő emléktáblájához vonultak, ahol dr. Balogh József, a Rákóczi Szövetség beregszászi szervezetének elnökségi tagja ismertette a Nagyságos Fejedelem életének fontosabb állomásait. Ifj. Csobolya József magyarországi előadó művész egy kuruc dal elneklésével emelte a rendezvény színvonalát. Szólt a jelenlévökhöz Gajdos István, Beregszász polgármestere is, aki párhuzamot vont a 300 évvel ezelötti és a mai események között. Mint mondta, a szabadságharc emlékét meg kell becsülnünk, példaként kell állítanunk a ma élő magyarság elé, hiszen napjainkban szükség van arra, hogy bátran kiálljunk nemzeti jogainkért.

A megemlékezés Mikos Kelen emléktáblájánál folytatódott. A fejedelem hűséges kísé-
röjének és hadapródjának életútjáról id. Csobolya József, a Rákóczi Szövetség beregszászi szervezetének alelnöke emlékezett meg. Szólt a kordokumentumnak számító legjelentösebb művéről, a Törökországi levelekről, amelyben II. Rákóczi Ferenc és abujdosó magyarok életének emlékezetes eseményeit örökítette meg.

A felszólalások után a társadalmi szervezetek képviselői koszorúzással tisztelegtek a szabadságharc kimagasló alakjainak emléke előtt.

A rendezvény résztvevői ezután a szabadságharc első csatájának helyszínére, Dolhára utaztak. Amegemlékezés a község központjában lévő emlékparkban folytatódott, ahol békében megfér egymás mellett Szűz Mária szobra, Rákóczi turalmadara és a szovjet katonák emlékműve. Aközség vezetői, a helyi lakosok, bár magyar nemzetiségű már alig akad közöttük, szívükön viselik a történelmi emlékművek sorát, ápolják a kuruc hősök emlékét, akik itt alusszák örök álmukat.

A megemlékezésen részt vett Tarpa és Mezövári küldöttsége, valamint Scherцер Károly, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának konzulja és Kincs Gábor, Beregszász alpolgármestere is. Ahazai és külföldi vendégeket Mihajlo Skelebej, Dolha polgármestere köszöntötte, majd a pravoszláv egyház lelkészei adóztak az elesett hősök emlékének.

Valla György, a Rákóczi Szövetség beregszászi járási szervezetének elnöke megidézte azt a kort, amikor a kurucok szabad-

ságharca elkezdődött és felelevenítette a dolhai csata eseményeit. Megosztotta gondolatait a jelenlévökhöz id. Csobolya József történész is, aki Dolha község történetéről, az itteni nemesi családok múltjáról beszélt.

A felszólalások közt a Beregvidéki Nyugdíjasok Petöfi Sándor Egyesületének kórusa (a képen), az ilosvai Borzsova hagyományörző kórus és ifj. Csobolya József előadásában korabeli népdalokat, kuruc énekeket hallhattunk. Ezután a rendezvény résztvevői elhelyezték a megemlékezés koszorúit a turalmadaras emlékmű talapzatán, majd Denisz Dobra, a „Borzsovai kezdeményezés” társadalmi szervezet vezetője meghívására az „újkori kurucok” lóháton, lovas szekereken az egykori csata helyszínére, a Sorompó-mezőre mentek, ahol jelenleg a Borzsovaszanatórium működik. Itt valóságos kuructáborban találta magát a látogató. A tarpaiak korhű ruhába öltözve sátrakat állítottak, és természetesen tábori konyha is működött. Egy-egy tál-
lérért bárki megköstölhatta a helyi konyha jellegzetességeit, a birka-
gulyást, a juhtúrós puliszkát, a töltött káposztát. De akinek épp arra volt kedve, lovagolhatott is. Itt is fellepett a Borzsova kórus és ifj. Csobolya József, majd a beregvidéki nyugdíjasklub Nosztalgia zenekara szórakoztatta a vendégeket.

A rendezvény jó példája a nemzetek közötti barátság ápolásának, a békés egymás mellett élésnek. A dolhai csata évfordulóján együtt emlékeztünk meg a Rákóczi-szabadságharc magyar és ruszin hőseiről. Nem is lehet ez másképp, hiszen az itt élő népeknek közös a történelmük és közös a jövőjük is. Reméljük, hogy ez a barátság erősödni fog, és közösen folytatjuk ezt a szép hagyományt.

TUBA JUDIT

II. Munkácsi Várjátékok

A Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusa, Munkács város önkormányzata, valamint az Összefogás a Kárpátaljai Magyar Családokért Egyesület szervezésében a Rákócziak sásfészkében szeptember 4-én rendezték a II. Munkácsi Várjátékokat. Amúlt évi tapasztalatokból okulva a szervezők most színesebb, tartalmasabb programokkal készültek, külön figyelmet fordítva arra, hogy minden résztvevő díjmentesen tekintesse meg a produkciókat.

A várjátékok résztvevőit Répás Zsuzsanna, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium nemzetpolitikaért felelős államtitkár-helyettese köszöntötte, aki beszédében kiemelte azt a hatalmas történelmi örökséget, amely a magyarságot a munkácsi várhoz köti.

Jurij Huzinec, a megyei közigazgatási hivatal nemzeti ségi osztályának vezetője, Sziklavári Vilmos, a Magyar Köztársaság ungvári főkonzulja és Lengyel Zoltán, Munkács város polgármestere a hagyományteremtés fontosságáról szólt, külön hangsúlyozva a szervezők áldozatos munkáját. A felszólalók fontosnak tartották a hasonló rendezvények lebonyolítását Kárpátalja-szerte, mert így, helyenként játékos formában sokkal könnyebb megismertetni a nagyközönséggel régióink gazdag történelmi hagyományait.

A színes, középkori vásári hangulatot idéző programsorozatban felleptek a miskolci gölyalások, a solymári barantások, a Debreceni Arany-Keresztes Lovagok Egyesülete, a kijevei ukrán és a dabasi magyar hagyományörzők, valamint a Miskolci Templomos Hagyományörzők. A bemutatók közötti zenés átmenetről a solymári Cédus táncgyüttes és a dabasi Ezüstlant énekegyüttes gondoskodott.

Tudósítónk

Megbékélés a Közös Európáért

Gát községnél, elhagyva a Beregszászi járást, az út jobb oldalán, a magyar nyelvhatár peremét jelentő Dercen település fölött hatalmas hófehér kereszt emelkedik. Ebben, a többségében reformátusok lakta magyar községben akár turista-látványosságnak is tekinthetnénk az óriási építményt. Pedig nem az, hanem a „Megbékélés a Közös Európáért” emlékpark központi eleme és jelképe. Az újságíró kíváncsi emberfajta, szeret minden látnivalót közelről is szemügyre venni, így mi sem állhatjuk meg, hogy járművünkkel Dercen felé vegyük az útirányt. Aki régen járt ebben az izes beszédéről és szorgos népéről híres településen, alaposan meglepődik a változások láttán. Az emlékpark bejárata körül egy valószínűségi kis faluközpont alakult ki. Az egykori kávézó új, európai körülményekkel fogadja az ide érkezőket. Akik gyalogosan szeretnének felkapaszkodni a szőlőkkel beültetett lankákra, kiépített parkolóban hagyhatják járműveiket.

Sajnos az építkezéssel kapcsolatban a helyszínen semmilyen tájékoztatást nem találunk, de a helybeliek és a dombtetőn (amelyet a legendák szerint fogadásból maga az ördög cipelt el idáig a hátán) dolgozók szívesen adnak felvilágosítást. Mint megtudtuk, a park építtetője a beregszászi székhelyű Kárpátaljai Magyar Szervezetek Fóruma (KMSZF), amely erőfeszítéseinek köszönhetően a táj arculata jelentősen megváltozott. Itt, a Dercen fölötti hegyen régen a községi temető volt, azonban a szovjet hadsereg eldózeroltatta, s a helyén egy lokátorállomást alakítottak ki. Később a természet visszahódította birodalmát, hatalmas bozótos alakult ki. Ma viszont egy szépen megücskített terület, egyméltóságjeljes, 25 méteres kereszt, kialakítás alatt lévő sétálóutacskák, katonai temető fogadja az ide látogatókat.

Az emlékparkkal kapcsolatban Kincs Gáborral, a KMSZF elnökével beszélgettünk lapunk tudósítója.

– **Elnök úr, honnan jött az emlékpark létrehozásának ötlete?**

– Egy hasonló emlékpark kialakítása már szerepelt a Magyar Honvédelmi Minisz-

térium Hadtörténeti Intézet és Múzeum (mint a Magyar-Ukrán Kormányközi Hadisírgondozó Egyezmény végrehajtásával foglalkozó szervezet – a szerk.) 2005. évi munkatervében. Egy nyíregyházi konferencián a terv megvalósításának szükségessége ismételtelen felmerült, itt hallottuk, hogy a frontokon a katonák nem mindig tudták megadni a végzettséget elesett bajtársaiknak, a rövid tűzszünetekben bombatölcsérekben, lövészárkokban hantolták el holttesteiket. Hasonló történeteket hallottam gyerekként édesapámtól, aki a fronton személyesen is átélte mindezt. Nekem akkor hihetetlen „mesének” tűntek az általa elmondottak: a fogság, a túlélés és a tragédiák. Felnőttként egészen más-ként látom ezeket a dolgokat, elkezdtem velük foglalkozni, amikor felmerült az emlékpark kialakításának kérdése, azonnal az ügy mellé álltam. Ebben nagy segítségemre volt Bíró Lajos, a Munkácsi Járási Gazdaszövetés elnöke (a KMSZF tagszervezete), aki a Derceni Községi Tanács képviselőtestületével közösen hozzájárult ahhoz, hogy az év-

százados derceni temető újra a nyugalom szigete lehessen.

– **Hogyan lesz egy ötletből kézzelfogható valóság?**

– Ha humorosan szeretnék fogalmazni, akkor a válaszom a következő lenne: bagatell dolog, CSAK össze kell gyűjteni 87 különféle engedélyt, elkészíteni a kivitelezési terveket, megkapni az építési engedélyt és kész. Alig négy évbe telik a procedúra! Aki manapság építkezésre

adja a fejét, az ezt a saját bőrén is megtapasztalja. Ugyanakkor el kell mondanom, hogy a történetben sokkal több volt a segítőkész, jó szándékú ember, mint a kerékkötő (persze ilyenek is voltak szép számban). Viszont a szép terv valószínűleg valamelyik iroda polcán, egy díszes mappában porosodna, ha nem áll az ügy mellé dr. Holló József altábornagy, a Budapesti Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatója és segítője, dr. Bíró Andor tanácsos (aki mellesleg földink is). Az általunk megfogalmazott javaslatokból kiindulva már 2007 júniusában hivatalos lépéseket tettek az ukrán kormány mellett működő Háborúk Áldozatainak és Politikai Üldözöttek Emlékének Megőrkötését Intéző Állami Tárcaügyi Bizottság felé.

Bár az elképzelés szerint a park temető-részében nem kizárólag magyar honvédek kapnak végső nyughelyet, hanem valamennyi nemzet fia, a Hadtörténeti Intézetnek köszönhetően az építési munkálatokat az első kapavágástól mostanáig magyarországi szakemberek végzik. Azt is kevesen tudják, hogy a 25 méteres kereszt felső része Budapesten készült, ezután került kiszállí-

tásra Dercenbe. Így lett ez a kereszt a „Megbékélés a Közös Európáért” emlékpark központi szimbóluma és egyben az 1951–52-ben lerombolt derceni temető örök emléke.

A helyszínen már elkészült egy kör alakú betonemlévény, az egykor itt birtokos Dercsenyi család síremlékének az alapja. (A II. József udvarában udvari orvosként tevékenykedő báró birtoka után vette fel magyar nevét, és a régióban a timsógyártásban szerzett nagy érdemeket.) Az itt lévő kriptában 1815 és 1941 között 20 családtag földi maradványait helyezték el.

– **Mik a Fórum további tervei?**

– Miután befejeződnek a munkálatok és az emlékpark látogatható lesz, Dercen is bekapcsolódik abba a turisztikai vérkeringésbe, amely a kárpátaljai történelmi és nemzeti emlékhelyeket összeköti. Meglátásom szerint minden turisztikai prospektus egyik lehetséges állomásként jegyzi majd, s mint ilyen, nagymértékben hozzájárul a környék szolgáltatási és kereskedelmi infrastruktúrájának fejlődéséhez. Ennek első jelei már napjainkban tapasztalhatók.

Szervezetünk tevékenységi köre ennél jóval sokrétűbb. Immár több esztendeje kiemelt figyelmet fordítunk a kárpátaljai emlékmű-helyreállítási programunknak, amely keretében az idén is öt, első világháborús, illetve a „malenykij robot” során elpusztultaknak szentelt emlékművet szeretnénk felújítani. A Magyar Köztársaság kormányja, elismerve tevékenységünket, a felújítási munkálatokat a Nemzeti Jelentőségű Intézmények és Programok közé emelte. Szervezetünk, illetve jómagam is aktívan részt veszünk a Szolyvai Emlékpark fenntartásában, szépítésében. Különböző Európai Unió-s források bevonásával igyekszünk bővíteni tevékenységi körünket is: egyre szélesebb körben vonjuk be aktivistáinkat és partnereinket a gazdasági, turisztikai és logisztikai fejlesztések, a társadalmi kapcsolatok kiaknázásának világába.

– **Köszönöm a beszélgetést!**

FOGARASI

„VALAHOL, UKRAJNÁBAN...”

Kárpátalja magyar lakta településein nemcsak Halottak napján élénkülnek meg a temetők, hanem Erzsébet napja küszöbén is: a régióban minden év novemberében megemlékeznek azokról, akik elesettek a második világháborúban, vagy akiket munkatáborokba vittek a győztes „felszabadítók”, és soha nem tértek vissza otthonukba. Ne szűnjünk meg emlékeztetni soha arra az ominózus, 1944 őszén kiadott ukázra, amelynek értelmében elhurcolták a kárpátaljai magyar férfiakat, mert a „meggyónatlan gyűlölet” örökre éket verhet a nemzetek közé.

1989-től a helyi hatalom hallgatólagos beleegyezésével szinte minden falu elkészítette az elhurcoltak emlékművét, amelyekre felkerültek azok nevei, akik eltűntek a háború forgatagában vagy meghaltak a légerekben.

Sok olyan ember van Kárpátalján ma is, akihez annak idején hivatalos levélben jutott el a második világháborúban elesett hozzátartozó halálhíre. Egy megsárgult levélpapír, pár közömbös, részvétről biztosító szó, ennyi maradt egy-egy szép szál fiatalember után. Hányszor, de hányszor töprengett nagyanyánk is, vajon hol esett el legényfia, a húszéves Mester Lajos, hol lehet a sírja, vajon valahol Ukrajnában van-e, lesz-e valaki, aki Halottak napján vigyen egy szál virágot a magyar katona sírhalmára?

A közelmúltban alkalmam volt elbeszélgetni földinkkel, a beregszászi születésű Gyüre Józsefné Petróczy Erzsébettel, akinek sok köze van a második világháború doni katasztrófájában elpusztult magyar honvédek sírjainak megjelöléséhez. Erzsébet Fényeslitkén él, orosz-magyar szakos tanár, így nem csoda, hogy a fényeslitkei székhelyű Don-menti Magyar Honvédsírok Gondozásáért Alapítvány elnöksége őt kereste meg, amikor küldetésük megvalósítását tervezték. Nagyutakat tettek meg a „felderítők”, köztük tolmácsként Gyüre Józsefné is. Harmincnégy alkalommal utaztak el a Don-kanyarba, ez utanként oda-vissza több mint négyezer kilométer távolság. Huszonhét keresztet helyeztek el a magyar katonatemetőkben. Számos helybeli lakossal beszélgettek, történeteket jegyeztek fel, kapcsolatok jöttek létre. Csak egy példa: a Nyikolajev székesegyház pravoszláv papja az idén augusztusban az alapítvány meghívására Magyarországra jött, Fényeslitkén ünnepelte Szent István napját.

Gyüre Józsefné elbeszélése nyomán sokat lehetne írni az alapítvány tevékenységéről. Most csak egy momentumot ragadok ki a sok közül, követve egy olyan emlékjel útját, amely egy Don-menti névtelen dombon őrzi a magyar honvédek nyugalmét.

Mártha Mihály Tibor, Fényeslitke település polgármestere, az alapítvány elnöke, akinek a nagybátyja a Don-kanyarban esett el, és néhány érintett, köztük a nyíregyházi Túróczi János is, elhatározták, hogy magyar kereszttel jelölik meg a Voronyezsi területhez tartozó Kologyezsnoje település katonatemetőjét. 2009. július 4-én a Nyíregyházától 15 kilométerre lévő Kálmánházán

gyászmise és ökumenikus gyászszerartás keretében Bosák Nándor, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye megyéspüspöke a történelmi egyházak képviselőinek közreműködésével felszentelt egy sírkeresztet. A „2. Magyar Hadsereg” feliratú kereszt annak a 44 katonának az emlékére készült, akik Kálmánházáról vonultak be és valahol az egykori Szovjetunióban haltak hősi halált.

F. M.
A felvételeken:
Rudkinóban (középen Gyüre Józsefné);
keresztiszentelés Kálmánházán.
(A fotók Gyüre Józsefné
archívumából valók)

A magyar összefogás jegyében

Augusztus 13–15. között a Kunszentmiklós melletti Bösztörpusztán került sor a Magyarok II. Országos Gyűlésére, amely a rendezők szándéka szerint mintegy kiegészíti a csiksomlyói búcsú magyarság-összetartó szakrális csodáját, nemzetegyesítő, lélekemelő tisztaságát. Kárpátaljáról népes küldöttség vett részt a programokon, a fellépők között volt a Credo verséneklő együttes, a Ficseri gyermekstúdió, az Ungvári Közművelődési Szakiskola tánc csoportja.

A mintegy 65 hektáros területen minden érdeklődő talált az izlésének, érdeklődésének megfelelő programot és elfoglaltságot. Volt itt pusztavár, pusztamúzeum, pusztamozi, nemzeti könyvsátor, gyógyító sátor, Hét-boldogasszony hajléka, Szent Korona-oltár, motoros találkozó, de megtekinthetőek voltak a magyar kutyafajták, a magyar lovak is. A gyerekeket mesesátor és a magyar tehetségek sátra várta. A Magyar Találmányok Házában idén mintegy 30 ígéretes találmányt és fejlesztést mutattak be, a legkorszerűbb épületüzemeltetési rendszerektől a gyógygáz-kabinon és az érelmeszesedés elleni védőoltáson át a LogiCard kártyajátékig. Az érdeklődők megismerhették a hordozható kézi számítógép (PDA) és a cserélhető memória (pendrive) magyar fejlesztésű őseit, valamint a nap- és szélenergia hasznosítására szolgáló eszközöket.

A rendezvény három színpadán a magyar könnyűzene és népzene legkiemelkedőbb képviselői játszottak, az úgynevezett Pusztagyetememen pedig tudományos, gazdasági és östörténeti előadások váltották egymást a magyar irodalom és filmművészet remekeivel.

A lovaspályán mintegy 2000 személy közreműködésével bemutatták Magyarország legnagyobb történelmi előképét, amelyben feltűnt történelmünk szinte valamennyi alakja, a honfoglalás-kori táltostól egészen a negyvennyolcas huszárokig.

A Trianon-sátor adott otthont a Magyar Nemzeti Közösségek Tanácsa ülésének, amelyen elfogadták a tanács egyezményét, megvá-

lasztották a tisztségviselőket, illetve jóváhagyták az azt működtető egyesület alapító okiratát. A tanácskozást Vukics Ferenc, a Magyarok Szövetségének elnöke és Bódi Szabolcs alelnök, Kunszentmiklós polgármestere nyitotta meg. Kárpátaljáról jelen volt Kovács Dezső (Magyarok Szövetsége), Bárdos István (KMKSZ), Barna György (Cserkészlilium Alapítvány), Sötér Géza (KMPSZ), Taracközi Ferenc (Beregszászi Református Egyház), Zubánics László (UMDSZ-UMNT).

A hazai és a határon túli magyar kisebbség össznépi fórumán számos előadóművész, kézműves és tudós képviseltette magát, ott voltak mindazok, akiknek fontos volt, hogy kifejezésre juttassák magyarságukat. A magyar–magyar találkozóon egyszerre szórakoztak, tanultak és vásároltak a látogatók.

A hagyományörző rendezvényen több ezer magyar árus kínálta kézműves portékáit: a Magyarok Országos Gyűlésén a Magyarok Sörét és a Magyarok Kristályvizét itták, szürkemarhát és mangalicát ettek. Összefoglalva: itt minden és mindenki magyar volt.

Tudósítónk

Kárpátaljai fellépők a X. Magyar Szigeten

Augusztus első hetében a Hatvanmegye Vármegye Ifjúsági Mozgalom szervezésében, a Duna-kanyarban lévő Verőce község határában rendezték meg a X. Magyar Sziget Fesztivált, amely idén is színes programokkal várta a résztvevőket. Könnyűzenei koncertek, színházi előadások, borkóstoló, csikósbemutató, íjászverseny, hagyományörző harci játékok, lovasbemutatók, gyerekprogramok, filmvetítés, kézműves bemutatók és számos előadás szórakoztatta a fesztiválozókat.

A Kormorán, a Romantikus Erőszak, az Ismerős Arcok, a Fejbőr mellett augusztus 4-én az Attila király színpadon hangversenyt adott a kárpátaljai Credo verséneklő együttes is. A nagy sikerű előadáson a közönség számos dalt együtt énekelt a művészekkel. Ilyen volt Horváth Sándor *Mert a Haza* című verse, amely megzenésített formában már-már a kárpátaljai magyarság himnuszává lett. Aszervezők nem felejtették el felköszönteni az idén hatvanadik életévét betöltő Ivaskovics Józsefet, az együttes vezetőjét.

A koncert után megtudtam tőle, hogy hamarosan stúdióba vonulnak, ahol az együttes felveszi legújabb CD-jének anyagát. Az új repertoárban számos kárpátaljai magyar költő verse is megtalálható majd.

Nemcsak a fellépők között voltak kárpátaljaiak: sok olyan vendég érkezett a rendezvényre, akik szülőföldünkről települtek át például Gyöngyösrre, Budapestre, Esztergomba. A fesztivál térképén bejelölték Beregszászt is.

LENGYEL JÁNOS

Bejegyezték az új ukrainai nyelvtörvény tervezetét

A Legfelsőbb Tanácsban bejegyezték az új nyelvtörvény tervezetét, amely elfogadása esetén szavatolná a Legfelsőbb Tanács által 1999-ben ratifikált Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájának implementálását, illetve a világban és Európában elfogadott normákhoz igazítaná a nyelvekkel kapcsolatos ukrainai jogszabályokat.

A dokumentum kimondja, hogy Ukrajnában az ukrán az államnyelv. Ugyanakkor szavatolja a regionális nyelvek (orosz, belarusz, bolgár, örmény, gagauz, jiddis, krími-tatár, moldáv, német, görög, lengyel, roma, román, szlovák és magyar) szabad használatát, fejlesztését és védelmét. A jogszabály szerint azon nyelv számítana regionálisnak, amit az egy adott területen élő polgárok legalább tíz százaléka használ.

Kárpátaljai Könnyűzenei, Képzőművészeti és Táncfesztivál – 2010

Tiszapéterfalván immár ötödik alkalommal rendezték meg Kárpátalja egyik legnagyobb ifjúsági fesztiválját, a Kárpátaljai Könnyűzenei, Képzőművészeti és Táncfesztivált (KKKTF). A Tisza stadion közepén felállított, korszerű látvány- és hangtechnikával felszerelt színpadon hagyományörző néptánc- és népzenei együttesek, modern táncot előadó formációk, valamint könnyűzenei előadók adtak műsort, akik különböző hangzásvilágot képviseltek a rocktól a popzenén át a modern elektronikus zenéig. A négynapos rendezvényen a legkisebbektől a legidősebb korosztályig mindenki talált kedvére való zenei kikapcsolódást.

A kárpátaljai fellépők közül nagy sikert aratott többek között az Atas táncsoport, a Galaxy táncegyüttes, a Gyöngyös-bokréta és a Tiszaháti néptánc-együttes, valamint az idén debütáló ungvári Dont Stop formáció. A Salánkról, Nagydobronyó, Beregszászból és Péterfalváról származó, összesen 7 táncsoport mellett külföldről érkezett zenekarok is gerjesztették a hangulatot. A fesztivál idejére Kárpátaljára látogatott több könnyűzenei formáció határon innen és túlról.

Magyarországról Dancs Anamari, LL Junior, Nótár Mary, Josh és Jutta, Ganxsta Zolee és a Kartel, Dj Zsiros, Caramel, a Groovehouse, DJ Szmári, Baby Gaby, Delhusa Gjon, DJ

Junior léptek fel. A hazaiak közül DJ Miklov, DJ Dynamic, az Aviator, az SMS, a TIK, a Nyikita, valamint DJ Spartaque járult hozzá a program sikeréhez. Az erősebb nem képviselőit különösen az SMS hozta lázba: az eléggé lengén öltözött lányok jól értettek a közönség nyelvén — koncertjük idejére mindenki odahagyta a sátrakat és a színpad előtt tömörült.

A hangulatot minden éjjel DJ Jenci fokozta. Valamennyi zenekar és szölista fergeteges hangulatot varázsolt a stadionba.

Az aktív pihenést kedvelő fiatalok kipróbálhatták a vízfocit, a csúszdát, az ugrálóasztalt, a paintballt. A STING Computing System vállalat sátrában az érdeklődők ingyene-

sen „szörfölhettek” az Interneten. Népszerű volt a testfésítés, valamint a 3D-s élményt nyújtó Wii játékok a beregszászi Wii Cafe jóvoltából. A legkisebbeknek lehetőségük nyílt a pónilovaglásra is.

A programvezetők az idén is különböző ügyességi vetélkedőket szerveztek a fiatalok számára, akik csapatokba szerveződve, jókedvvel állták ki a sokszor mulatságos próbatételeket.

A fesztivál leglátványosabb bemutatóját a TATUBIKE kerékpárosaitól láthattuk, akik szédületes akrobatikus produkciókkal kápráztatták el a közönséget.

Azok, akik megéheztek, választhattak a megannyi sörátor és lacikonyha kínálatából.

momra ezek mindig emlékezetes pillanatok, mert a határon túli magyar közönség szeretete sokkal erősebben nyilvánul meg, mint odahaza, és ez nagyon jó érzés. Gondolom, ennek egyrészt az lehet az oka, hogy a határon túli közönség ritkábban hall élőben magyar ajkú énekeseket.

Az 1997 áprilisában alakult Groovehouse együttes fergeteges hangulatot varázsolt a péterfalvai stadionba. Koncertjüket követően Kárpáti Zsolt, az együttes frontembere nyilatkozott lapunknak.

– Jártatok már Kárpátalján korábban is?

– Többször felléptünk a salánki Galaxy diszkóban és más szabadterei rendezvényen, de előszeretettel teszünk eleget a vajdasági és az erdélyi felkéréseknek is. Szerintem az itt tapasztalt nagyobb siker oka, hogy ritkábban hallhat a közönség élőben bennünket, mint odahaza.

– Mi újság manapság az együttes háza táján?

– Most elsősorban a beütemezett turnéinkon veszünk részt, de készítjük a legújabb nagylemezünket is, amelyelőreláthatólag ősszel jelenik meg. A címét még nem döntöttük el. A lemez első számának címe „Adj vissza mindent!”. A klippje megtekinthető lesz a különböző videómegosztókon.

A következő fellépésünkre Bükkfürdön kerül sor. Remélem később is lesz lehetőségünk koncertezni és jobban körülnézni Kárpátalján.

MOLNÁR BERTALAN

Érettségire való felkészülés a világháló segítségével

A közelmúltban a Kárpátaljai Szövetség ifjúsági tagozata, a KÁRISZ e-mail címére levél érkezett, amelyben egy weboldalt ajánlottak a kárpátaljai magyar anyanyelvű diákok figyelmébe. Ez a weboldal azt a cél szolgálja, hogy segítséget nyújtson a kárpátaljai magyar fiatalok számára az érettségi vizsgájukhoz való felkészülésben. Az oldal hasznos tananyagokat: jegyzeteket, elektronikus tankönyveket, szótárakat, referátumokat tartalmaz magyar és ukrán nyelven.

A rövid regisztrációt (név, jelszó, e-mail cím megadása) követően az alábbi tantárgyakkal kapcsolatos segédanyagok letöltésére nyílik lehetőség:

- Ukrán nyelv és irodalom;
- Ukrajna történelme;
- Matematika;
- Angol nyelv;
- Francia nyelv;
- Német nyelv;
- Biológia;
- Földrajz;
- Kémia;
- Fizika

Az ötlet és a megvalósítás teljes mértékben magánkezdeményezés volt, nem áll mögötte pályázati vagy intézményi segítség. Az apropót az jelentette, hogy egyre több hasonló tartalmú ukrán oldal jelent már meg, segítséget nyújtva a diákoknak, azonban kárpátaljai magyar fiatalokhoz ezek az oldalak nehezen jutnak el, és mostantól a nyelvi nehézségekkel sem kell számolniuk, hiszen a www.znotest.try.hu oldalról az ukránai követelményekhez igazítva magyar nyelvű instrukcióval vagy teljesen magyar nyelvű tartalommal ellátott segédleteket tölthetnek le.

M. M.

Kedves Fiatalok!

A KÁRISZ honlapján olvashatko az aktuális tervekről, programokról, beszámolóink eredményeinkről.

Írjátok meg, mit látnátok, mit olvasnátok még szívesen a www.karisz.egalnet.hu című honlapunkon!

Az V. Kárpátaljai Könnyűzenei, Képzőművészeti és Táncfesztivál Magyarországról érkezett vendégei közül Molnár Ferenc Caramelle beszélgettünk.

– Milyen dalokkal készültél a mostani fellépésre?

– A két előző és a legújabb albumomról hoztam néhány dalt, valamint a Megasztárban előadott egy-két feldolgozást is elénekeltem. Általában nincs előre összeállított repertoárom. Igazából az első két dal után a közönség hangulatához alkalmazkodva döntöttem el, melyik legyen a következő. Van, aki a gyorsabb dalaimat szereti és van, aki inkább a lassú számokra hangolódik rá. Jómagam mindkét dallamvilágot kedvelem, nagyjából hasonló érzelmeket fogalmazok meg bennük. Mindazonáltal alapvetően balladaénekesnek tartom magamat, hozzám közelebb állnak a lassú, romantikus dalok.

– Milyen zenei stílust kedvelsz inkább?

– A zenei stílusomat igen nehéz lenne meghatározni, az utóbbi időben inkább soul, mint R&B, de ez folyamatosan változik. A legutóbbi, Lélekdonor címmel megjelent lemezem inkább a soul stílusába tartozik.

– Koncerteztél már határon túli magyar vidéken?

– Egy-két fellépés alkalmával már jártam Kárpátalján korábban is, Péterfalván most vagyok először. Felléptem a Felvidéken, a Délvidéken és Erdélyben is, és el kell mondanom, hogy szá-

Nosztalgia

„Szép ez a Balaton, szép mindenkoron...”

A Balaton – mindenki Balatonja, a mi „magyar tengerünk”. Sokan sokféle módon közelítettek már hozzá, vizsgálták a tájegység művelődéstörténetét, infrastrukturális fejlődését, bor- és fürdőkultúráját, idegenforgalmi jelentőségét.

A tóról szóló legismertebb művek közé tartoznak Eötvös Károly 1900-ban majd 1909-ben megjelent írásai, amelyeket olvasva anekdotákkal fűszerezett időutazást tehetünk a XIX. századi Balaton körül.

A valódi utazáshoz persze közlekedési eszközök is kellenek, így a térség népszerűvé válásához a jobb megközelíthetőség szintén hozzájárult. Szervezett balatoni hajózásról 1846-tól, az első lapátkerékes gőzhajójarat megindulásától beszélhetünk (ez az utazási lehetőség kis kihagyás után, a szabadságharcot követően 1852-től indult újra), 1861-ben pedig átadták a déli vasútvonal Buda és Nagykanizsa közötti szakaszát.

Rendszeres hajójaratot hirdet Siófok-Füred-Almádi között az a századfordulón készült plakát, amelyet az 1889-ben alakult Balatontavi Gőzhajózási Részvénytársaság adott ki. Arészletes kidolgozása, festmény-szerű plakát nyugodt, derűs képet sugároz: halakat formázó, indás, tavirózsás szecessziós keretbe foglalja a felhők mögé bújt lenyugvó nap által megvilágított vizet. Az enyhén fodrozott víztükrön három vízi alkalmatlóság is látszik: a bal szélen kis vitorlás, előtte két halász foglalatoskodik a hálójával, a kép középpontjából pedig maga a reklámozott gőzhajó siklik felénk. Felirata a magyar mellett franciául és angolul is hívogatja a potenciális utasokat.

Egy emberöltővel később született, és merőben más az „akciós” vasúti utazást hirdető kereskedelmi plakát: Bortnyik Sándor és Berény Róbert 1931-ben készült munkája. Amú magán viseli a korra jellemző újszerű tervezőgrafikai megoldások jegyeit: használja az absztrakt művészetet lehetőségeit, látszólag egyszerű, jelzésértékű megoldásokkal, erős körvonalakkal dolgozik. A víz és az égbolt egybeolvadó szépségét a pla-

kát sötétkékből világosba olvadó alapszíne reprezentálja. A távoból kis vitorlášajó csalogatja a nézőt, a sötétből fürdőtrikós férfi és nő sziluettje rajzolódik ki: „láblógázós”, romantikus balatonparti estét idézve.

A legnagyobb hangsúlyt mégis maga a reklámozott árucikk kapja: a jegy és az aktuális kedvezmény: az előtérben az egyes számnál jóval nagyobb méretű kettes a realitások talaján maradvá hirdeti, hogy most a szokásosnál többet kapunk a pénzünkért. A reklám elsősorban a külföldi utazókat szólítja meg: a német címen kívül ezt a célt szolgálja az előtér diszkrét piros-fehér zöld színösszeállítás is. Acélközőnség mégsem kizárólagos: a plakát alcím és erőltettség nélkül szól a belföldi utazókhöz is, hiszen magán a reklámozott jegyen jól olvasható a „Ketten egy jeggyel” felirat.

Voit Ervin (1882–1932) munkája a balatoni fürdőket reklámozó képeslap. Kiadója, az 1904-ben létrejött Balatoni Szövetség, amely alakulásakor céljával tüzte ki a balatoni fürdőélet fejlesztését, a fürdők közös érdekének megóvását és általában a Balaton-part épülésének, szépülésének előmozdítását.

A grafika a tó egyik jelképét, a vitorlázást mutatja be, mint vonzó nyári foglaltságot. A kettesben hajóztatás lehetőséget ad a flörtre is, sugallja ezt a férfi élnék, figyelmes és a nő könnyed, elnyúló testtartása. A víz itt kifejezetten zöld színűnek látszik, ahogy néha a valóságban is, de ez az ötlet lehetőséget ad a nemzeti színek érvényesülésének: piros a betűk mögötti háttér és a plakát kerete, sőt a hajó belső része és az emberek bőre is, fehérek a betűk és a középpontban elhelyezett hajó és vitorlája, a tajték a vízen és a fiatal férfi és nő ruhája is. Ezt a háromszínűséget koronázza meg az égbolt és a távoli hegyek kékje-lilája.

A régi balatoni képeslapokat nézegetve a hagyományos vízparti és vitorlással tarkított ábrázolásoknál még érdekesebbek a szinte teljesen felöltözött „napfürdőzőket” és a vízben óvatoskodva beszélgető kalapos hölgyeket és csíkos trikós urakat bemutató fotók.

„Szép ez a Balaton, szép mindenkoron...”

■ A korszakban elterjedt az a tévhit, hogy a tó vize gyógyító hatású. A balatoni fürdőhelyek kiadványai táblázatokkal és statisztikákkal támasztották alá ezt az elképzelést. A választható egészségkúrák (tejkúra, szőlőkúra, masszázskúra) mellé így a Balatonban való fürdést is melegen ajánlották. A korabeli felfogás szerint a napfény jótékony hatással van az anyagcserére és vérkeringésre, ezenkívül a zsírok lerakódását is csökkenti.

A balatoni nyaralások természetesen nem merültek ki vízparti sétákban és fürdözésekben. Szükség volt a kényelmi szempontokat szolgáló szolgáltatásokra, épületekre.

A fürdővendégek nehezményezték, hogy Balatonfüreden hiányoznak az olyan fedett közösségi terek, amelyek külföldön már minden nevesebb fürdőhelyen megtalálhatók: ahol a vendégek olvashatnak, zongorázhatnak, táncolhatnak.

1877 szeptemberében megkezdődött az építkezés, majd elkészült a Gyönyörde, amelynek neve – bár urak számára létesített huncut szórakozóhelyet sugallna, de valójában – a Nagyvendéglőt összekötő kávécsarnokot jelenti.

1879-ben az egyemeletes gyógyterem is megépült, és ezzel valóban első osztályú gyógyhelyé változott Füred.

A könnyed, szórakoztató nyaralások krónikása a következő három képeslap.

Az első, a lusta levélírók álma – a klasszikus Balatonon úszó vitorlás képe mellett – az aláhúzható mondatokat kínáló képeslap. „Elfoglalt ember levelezőlapja” hirdeti a cím

„ELFOGLALT EMBER LEVELEZŐLAPJA” A kívánt szavak aláhúzandók.

	KEDVES DRÁGA	TÁRSASÁGOM	SZERETNEM, HA
	Bárátom Anyám Apám Sívem Fiam!	van – nincs délreget igen elővél nagyon kellemes	féltet iróni kise utazni szerepél jól viselkedni tovább maradhatnak Véléd lehetnek képe küldeni képe
	NAGYON	RENGETEGET	NÉLKÜLÖZÖM
kellemesen jól iragoltnak álmossak fáradtnak egyedül pocsékul	dőlőzom bagyrom Nőcsók gandfók Rád bírsétek sportok alvosok strandok eszem – izom szok nek után üldöznek a férfiak lumozók	VISZONTLÁTÁSIG	keves társaságod a papusgamat, a kandi a hangodot az anycsamat
	EZ A HELY	SZÜKSÉGEM VAN	
álomszerű meleg esős hátborzongató hideg (és ezert) hárszásoknál való	a fogtelómre Rád nobb kézpélnre levesebb, szivarozni az émborahámra	oletek – csokollók udázolók	

Hülygym! Uram! A tegészért való felelősséget a kiadóra hárítom! Törv. védve.

elnézően. Azok számára, akik bővebben szeretnék kifejezni, hogy mit takar a „lumpolok” vagy „üldöznek a férfiak” kifejezés, a képeslap hátoldalán hagyományos írófelület is rendelkezésre áll.

A Verne világát idéző „Keszthely 100 év múlva” című 1914-es kiadású képeslap különféle légi és vízi járművektől nyüzsgő víziói nem pontosan így váltak valóra – igaz, a közlés óta még nem egészen telt el 100 év. A közlekedés jövőbeli eszközeit felsorakoztató kompozíció azonban sejtethetően nagy népszerűségnek örvendett az egykori vásárlók körében.

Akárcsak a – szintén humorral megkomponált – tele és üres pénztárcás, megko-

pasztott látogatót bemutató – ilyen volt-ilyen lett állapotot közvetítő – jelenet, amelyből kiderül, hogy bizony a balatoni nyaralás már akkoriban is költséges mulatság lehetett.

A balatoni táj festői szépsége művészeket és civileket egyaránt megérint. Nem véletlen, hogy számos festőt és toll-

forogatót ihletett meg egy-egy napszak vagy évszak a Balatonnál.

Erdekes, látványos vállalkozás a 2003-ban megjelent „Jer, nézd a Balatont” című összeállítás, amely a művészetek találkozási pontjaként egy-egy balatoni témájú verset és egy-egyhez illő festmény állít egymás mellé. (A könyv honlapja a kötetben szereplő versekkel az interneten is olvasható.)

A Balaton legnagyobb festőjének Egy Józsefet, az egyetlen irányzathoz sem tartozó „nagy magányost” szokták nevezni. Képein a fény és a színek kapnak nagy szerepet.

Devecseri Gábort „Balatoni hajnal” című versében szintén a hajnali színek kavalkádja indította meg.

„Ezüstkék, feketerózsaszín.

Milyen színek!

Lassan zöldítő szélben lengenek

A levelek;

A víz gyűrűkben itt, selyemként

Amott – remeg,

Lassan, de megfigyelhetően

Kéket levet,

Fehéret ölt, tündérként bálba készül.

Milyen színek!...”

Hasonló hangulatot idéz az 1930-as években készült „Balaton. Napkelte” című képeslap is.

Végezetül érdemes felidéznünk Kossuth Lajos minden reklámnál erősebb, hívogatóbb, rajongó sorait:

„Szép ez a Balaton, szép mindenkoron: szép, midőn csendes s foltokint színét változtatgatja; szép időn medre mélyéből a vihar közelgetését haragos zöld színt öltve jelenti; de legszebb, mulhatatlanul szép, midőn a kelő nap az első sugárt, vagy a teli hold a bájos fénycsomót göndör vízszíne végiglövell. Ki a mindenható mosolyát egy földi képben látni sóvárog, ezt nézze meg.”

E. MESTER MAGDOLNA

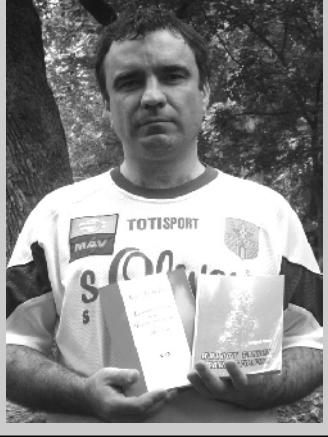
Amikor a hóhért akasztják

Beszélgetés Lengyel Jánossal, a Kárpátaljai Hírmondó „házaszerzőjével”

Lengyel János író, újságíró, „civilben” a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem szakos hallgatója. Munkája, tanulmányai Magyarországhoz kötik, ritkán jár szülő városában, Beregszászban. A Kárpátaljai Hírmondó olvasói jól ismerik a nevét, hiszen publikációi a kezdetektől jelen vannak lapunk hasábjain.

A kárpátaljai újságok az 1980-as évek második felétől közlik írásait. Az Együtt című folyóiratban megjelent művei színvonalának elismeréseként kétszer – 2006-ban és 2007-ben – is elnyerte a lap Nívódíját. Eddig öt könyve jelent meg.

„Eszmélesem óta vonz az újságírói hivatás, emelt a szépirodalom művelése” – vallja magáról Lengyel János. Az alábbiakban vele beszélgettem életéről, irodalomról...

– Kezdjük talán az elején. Mikor és milyen indítatásból ragadtál először tollat? Mit jelent számodra az írás?

– Édesanyám adta először a kezembe a tollat kisgyermek koromban, és azt mondta: Janika, írj! (Remélem, még sokat köszönhetek neki – ahányszor csak találkozunk...) Félretéve a tréfát, az írás számomra a leghitelesebb önkifejezési forma. A Teremtő nem áldott meg zenei tehetséggel, a képzőművészet terén is vannak hiányosságaim. A beszédhibám pedig sokszor megakadályoz abban, hogy élőszóban mondjam el, amit akarok. Igaz, egyesek szerint néhol ezért dadognak az írásaim.

„Amikor én még kisser voltam...”

– Műfajok szempontjából igencsak változatosak az eddig megjelent köteteid: kisprózák, versek, aforizmák, interjúk, humoreszkek... Minek tartod magad: írónak, költőnek, riporternak, esetleg humoristának? Kicsoda voltaképpen Lengyel János?

– Azt hiszem, még mindig keresem az igazán nekem való szegletet a nagy magyar irodalmi sztyeppén. Igyekszem kipróbálni magam a literatúrális soktusa lehető legtöbb számában. Nem tervezem meg előre, hogy mit szeretnék írni, milyen formában kívánkozni ki belőlem a mondanivaló. (Rossz, aki rosszra gondol.) Talán ebből is látszik, hogy közel áll hozzám a tréfa. Sokszor előfordul, hogy a humor elem furakodik, és én már ki sem látzom mögüle. Az életem során számos tragédia ért, és éppen a nevetés volt az, ami segített túllépni ezeken. Rövid az élet, próbáljuk meg élvezni, és a lehető legjobbat kihozni belőle! Én Lengyel János vagyok. Vagyok, aki lehetek, teszem, amit tehetek.

– Hosszú ideje Magyarországon élsz. Beregszászban vagy budapestinek érzed magad? Mit jelent számodra kárpátaljai magyarnak lenni a székesfővárosban?

– Ez az „élsz” akár átvitt értelemben is érthető. Itt élek a csonka honban 1994 óta: mint vendégmunkás, átutazó, egyetemista, szerencsét próbáló szegénylegény. De a tarisznyámban mindvégig beregszászi pogácsa lapult, amit jó édesanyám süített, hogy meg ne éhezsem a nagyvilág csábító svédasztalánál. Én mindig Beregszász, Kárpátalja szülőtte maradok, bárhová is vessem a sors úri szeszélye.

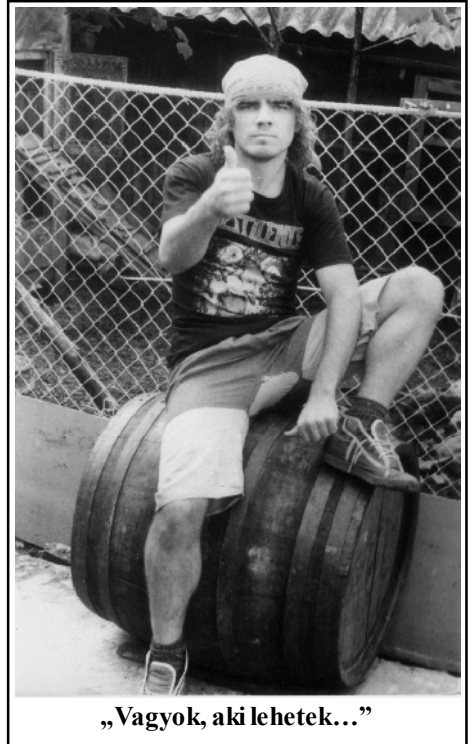
Kényszerből kerültem ki Magyarországra. Az éhezés üzött a magyar iparba. Tíz évig „jegeltem” továbbtanulási terveimet. Aztán végül mégis belevágtam, hogy fejest ugorjak egy még nagyobb kihívásba.

Számomra ma beregszászikiént, és egyáltalán emberként a túlélésért való küzdelmet jelenti Budapest. A világválság engem sem kímélt. A számlákat, a tandíjat akkor is fizetnem kell, ha éppen nincs munkám. Mert jelenleg nincs. Tizenhat lapnak írok, ebből csak négy tud fizetni. De nem panaszkodom, hiszen élek. Amíg az ember él, bármilyen történhet, akár még jó is.

– Egyik versedben olvastam a következő sorokat: „Nem vagyok sehol – sorompó-/szívemen harang a kolompszó./ Ott-hont keresek ideát,/ odaút idegen ideát.” Ezzel kapcsolatban kérdezném: annak ellenére, hogy Budapesten élsz, az írásaid nagy része a szülőföldeddel, a kárpátaljaiakkal foglalkozik. Miért tartod fontosnak, hogy az „ottaniak” megismerjék a kárpátaljai emberek életét?

– Már említettem, hogy mit is keresek Budapesten. Ezt néha én is megkérdem önmagamtól. Amikor elkezdtem az egyetemet, úgy gondoltam, addig meg sem állok, amíg a beregszászi főiskola tanára nem leszek. Aztán rádöbentem, hogy a dolgok nem így mennek. Azért még tehetek valamit szűkebb hazámért.

Magyarországon nagyon kevesen ismerik Kárpátalját, de ez bizonyos tekintetben visszafelé is igaz. Ne felejtsük el, hogy ha az anyaország nem ismer minket, vagy nem akar tudomást venni rólunk, a mi látásunkat is eltorzítja a sérelmek foncsorúvege! Már sokat gondolkodtam azon, hogyan is lehetne megteremteni a magyar-magyar összefogást határon innen és túl, de nálam sokkal okosabb és bölcsőbb embereknek sem sikerült megtalálniuk a megoldást.

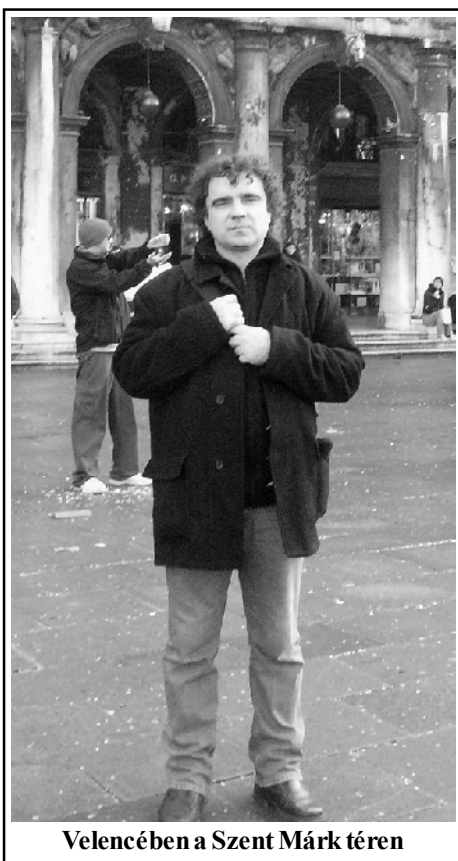
„Vagyok, aki lehetek...”

– Az eddigi köteteid címei – legalábbis számomra – eléggé pesszimista hangulatot sugallnak. Az írásaid egy része viszont arra enged következtetni, hogy te valójában vidám természetű ember vagy. Mi az igazság?

– Igen, a sorsom, a közösség sorsa, ahová tartozom, nem ad sok okot a vidámságra. Az önsajnáltnál azonban többet ér a humor. Nem a szerelem, hanem a humor az, ami mindent legyőz. Gondoljunk csak az akasztófahumorra! Az ember

Amikor a hóhért akasztják

Velencében a Szent Márk téren

valójában vidám természetű, csak az élet kőműveskalapácsa alakítja át építményünk arculatát. En az ilyen „mesterembert” egyszerűen kirúgom!

– Az Intermix Kiadó gondozásában „Halott ember karácsonya” címmel jelent meg az ötödik köteted, amely interjúkat tartalmaz. Milyen szempontok alapján választottad ki riportalanyaidat? Hiszen nemcsak ismert személyeket szólaltatsz meg, hanem „közembereket” is.

– Megvallom, az eredeti elképzeléshez képest ez a kötet csonka. En egy teljes képet szerettem volna bemutatni a kárpátaljai magyarságról. Sok területen adós maradtam. Most nem szeretnék belemenni abba, hogy ilyen vagy olyan okból kiket nem sikerült megszólaltatnom. Különben a „közemberek” alkotják a nemzetet, főleg amióta a nemesek elvesztették előjogaikat...

– Miért éppen „Halott ember karácsonya”? Mit jelent a kötet címe?

– Sokszor temettek már minket, Kárpátalján született magyarokat. Sőt egyesek még ma sem vesznek tudomást a létezésünkről. Mi vagyunk az a bizonyos (tetsz)halott ember, akinek azért mégis vannak jó nap-

jai, talán még néha az ünnep is bekopogtat az ablakon.

– Mikor találkozhatnak veled személyesen is a kárpátaljai olvasók? Tervezede legújabb könyved hazai bemutatóját?

– Sajnos eddig még egyszer sem tudtam részt venni az otthoni kötetbemutatókon. Tehát elmaradt az író-olvasó találkozó. Mentségemre szolgáljon, hogy a rendezvények időpontjában mindannyiszor „az egyetem fura ura” előtt kellett megjelenem jelentéstételre. Jó lenne, ha végre létrejönne egy személyes találkozó a kárpátaljai irodalombarátokkal. Akönyveimben megadtam az internetes elérhetőséget, hogy az olvasók visszajelezhessék a véleményüket, de eddig még senki nem írt.

– Mi a véleményed a kárpátaljai magyar könyvkiadásról? „Kívülről” milyennek látod a jelenlegi kárpátaljai irodalmi életet?

– A kárpátaljai magyar könyvkiadás szinte kizárólag a magyarországi támogatástól függ. Ebből adódóan igen sérülékeny. A reformoknak becézett támogatási elvonások miatt egyre kevesebb könyv jelenik meg. A pénzühiány meglátszik a kötetek arculatán is. De ez semmit nem von le tartalmi értékükből. Ma már minden egyes könyv megjelenése ünnepszamba megy a Keleti-Kárpátok lábainál.

Egyébként, mi az, hogy kívülről? Öt könyvemből három az Intermix Kiadónál jelent meg, Ungváron. Azt vallom, hogy csak egyetemes magyar irodalom létezik, én ennek a Kárpátalja feliratú fiókjában próbálok szalonképesse tenni poros érzelmvilágomat.

– Valami frappáns végző, üzenet az olvasóknak – elvégre te vagy az irodalmár...

– Fiatalabb koromban meg akartam váltani a világot, ma azt várom, hogy a világ váltson meg engem.

– Köszönöm a beszélgetést. Remélem, sok érdekes olvasmánnyal örvendezteted meg még a Kárpátaljai Hírmondó olvasóit. Ehhez kívánok sok sikert!

SZEMERE JUDIT

A figyelem középpontjában, 1996-ban

Lengyel János versei

Sorompó

Megyek az úton – sorompó,
fülemben bömböl a zokszó.
Toporgok, ideges idegen,
játsszanak emberi idegen.

Állok az úton – sorompó,
mögötte uniós koporsó.
Állok, de mennék, odaát
végkielégítik a Hazát.

Fekszem az úton – sorompó,
én vagyok mindig az utolsó.
Ideát ébred az öntudat,
odaát árad az indulat.

Nem vagyok sehol – sorompó,
szívemen harang a kolompszó.
Ottthont keresek ideát,
odaát idegen ideát.

Születés

Halkan súgom meg füledbe,
Avatatlan fül ne hallja.
Már vajúdik a sötétség,
Fényességet szül hajnalra.

Vágyhatatlan

Látom a láthatatlant,
Várom a várhatatlant.
Osztom az oszthatatlant,
Bontom a bonthatlant.

Tépem a téphetetlent,
Sértem a sérhetetlent.
Értem az érthetlent,
Élem az élhetetlent.

Elkallódva

Ma valahogy kikészültem,
Magányosan szétszórt vagyok.
Szemem tükre nem hazudik,
És már én sem hazudhatok.
Valami újra elveszett,
Talán nem lesz meg soha már,
Elveszttem valahol én is,
De ki lesz, aki megtalál?!

Létezés

Vagyok valami testben,
mások szemében létezem.
De én csak akkor érzem,
ha magam ellen vétekezem.

Csillagok

Léptek a földön,
Lépek az űrbe.
Fakult csillagok
Zsebbe gyűrve.

Weinrauch Katalin

Nekeresd kincs

(Az esetleges hasonlóság valós személyekkel csak a véletlen műve lehet.)

– Ezt a történetet hallgasd meg, aztán írd is meg, ha úgy gondolod...

Valahol éppen várnakrá, ezért röpke sóhajjal titkon az óramra lesek, ám mégis örömmel kapok a lehetőség után. Bármennyire is sietek, mindenképpen meghallgatom az Idős Hölgyet, mert mi tagadás, hajt a kíváncsiság. Mindig élvezem, ha mesél nekem, szívesen hagyom kalandozni a messi múltban, felidézni az egykor élt emberekhez fűződő emlékeit. Rajta kívül, sajnos, már nagyon kevesen vannak, akiktől annyi mindent hallhatnék, olyan sokat megtudhatnék a múlttól és arról a korszakról, amelyben éltek.

Lélekben felkészülök rá, hogy az elbeszélés során jó néhány kitérőt is teszünk majd, hiszen az idők országútján előre haladva, az Idős Hölgy egyre távolabb kerül a fiatalágától, maga mögött hagyva az egykor fontosnak tűnő eseményeket, de a memóriája valamennyinek az emléket kristálytisztán megőrizte, és irigylésre méltó pontossággal rögzítette. Az a tény sem mellékes, hogy számomra több minden magyarázatra szorul, így a beszélgetéseinkben előforduló kitérőkért még külön is hálás vagyok... No meg szeretem a stílusát, a választékos modorát, ahogy az eseményeket körbejárva, részletesen mindent elmagyaráz és külön felhívja a figyelmemet a dolgok miértjére. Egyszóval, hosszas hallgatásra kell felkészülnöm, de bízom benne, hogy megéri! Mert tapasztalatom szerint néha hihetetlenül izgalmas történetek kerülnek elő emlékeinek tárházából. Hátha ez a mostani is éppen olyan lesz...

– Már nincs sok időm hátra – folytatja kortalan, szép arcán felvillanó bölcs mosollyal –, ezért is érzem úgy, hogy jó lenne, ha meghallgatnál. Tudnod kell erről a dologról. Bár nem árulom el a nevét annak, akiről a történet szól, mégis biztos vagyok benne, hogy ráismersz! A nő a mi társadalmi körünkhez tartozott és egykor nagyon közkedvelt, közismert személyiség volt. Tudod, arra gondoltam, hogy ha majd egyszer szólítanak, és nekem mennem kell, ne vigyem el magammal ezt az igaz mesét. Terád hagyom, jó kezekben lesz. Neked még bőven van rá időd, eldöntöd, mit kezdesz vele. Csak arra kérlek, ha kitáldalt a főszereplő nevét, a cselekmény színhelyét, tartsd titokban. Megígéred?

...A háborút követő évek rendkívül nehezek voltak. Hiányzott az alapvető feltétele az addig megszokott életnek: nem volt ennivaló és tüzelő, de élni mégis kellett. Az emberek úgy boldogultak, ahogy tudtak. Eladogatták az értékeiket, mindazt, ami egykor számukra a társadalmi jólétet, a rangot jelentette. De abban a nincstelen világban rájöttek, hogy drága holmik nélkül is lehet élni! Arany ékszerek, porcelánok, bundák, csillogó báli öltözékek, selyemcipők ke-

rültek eladásra, idegen emberek tulajdonába. És csodák csodája, ebben a kegyetlenül szegény világban is szinte valamennyi gazdára talált! A megszálló orosz katonatisztek feleségei voltak a legfőbb vásárlók, meg a hadsereg „bárisnyái”, akik élelmiszer és tüzelő fejében olcsón jutottak hozzá az addig számukra elérhetetlennek tűnő álomdolgokhoz. Hogy aztán mikor és hogyan viselték az így megszerzett holmik az már egy más téma. Valami oknál fogva a „hölgyek” leginkább a lenge, csipkés, selyemhálóingekhez vonzódtak, arra volt nagy az igény és a kereslet. Aztán, amint adódott rá alkalom, azonnal fel is öltötték legújabb szerzeményüket, meghozzá kizárólag báli ruhaként.

De persze, ahogy ez már lenni szokott, a helybeliek közül is sokan meglovagolták a lehetőségeket. Akadtak a mi környezetünkben is módos emberek, akik előrelátók voltak és idejében elrejtették értékeiket. Aztán, amikor beindult a kereskedelem, pillanatok alatt beletanultak a kufárkodásba. Nekik sosem jelentett gondot, hogy holnap honnan kerítenek egy darabka fekete kenyeret, némi kukoricakását, napraforgóolajat vagy krumplit, mit adjanak enni a gyerekeiknek. Az ügyeskedők

közé tartozott a történet hőse is, aki valójában egy roppant kellemes, művelt hölgy volt, és rendkívül életrevaló. Elismert mérnök férje mellett sosem látott szükségletet, imáda az aranyat, az ékszereket, vett is, kapott is eleget. Érdekes módon a „zabrálásra” szakosodott orosz katonáknak sehogyan sem sikerült rábukkanniuk a kincsekre, pedig a feljelentéseket követően módszeresen és nagy igyekezettel túrták fel a házukat. Így aztán volt mit csereberélnie, sőt, idővel újabbakhoz is hozzájutva szaporította is a meglévő készletet.

A családjá – két ikerlánya és a fia – a leginségesebb években sem szenvedett szükségletet semmiben. Még a magának való, mindig komoly, szótlan férje is csodálta az asszony talpraesettségét. A nő nem szégyellte kiállni még a piacra sem – mert később, a báli smukkokat, retikulókat, selyemalsóneemt már ott is lehetett árusítani. S akkor már a bolhapiacra a háború után bevezetett új pénzzel fizettek az áruért. Aztán, amikor a haláltáborokba elhurcolt zsidó lakosságnak a megmaradt kis hányada hazatért, egészen új lendületet vett a valódi kereskedelem. Azok az emberek, akik otthon, a szülőföldjükön, a régi otthonaikban akartak maradni, sorra megnyitották apró árudáikat, sőt, nemsokára egy zsalánál holmikot forgalmazó bizományi üzletet is nyitottak.

Aki tehette, a komissziós üzletekben drága porcelán étkészleteket, gyönyörű bundákat vásárolhatott. Az én ügyes barátnőm ott is gyakran megfordult, az ő herendi porcelán nippjeit, kávé- és teáskészleteit is ott értékesítették. Az egyik látogatásakor végzetesen beleszeretett egy jó állapotban lévő perzsabunda örökébe. Úgy döntött: háború ide, szegénység oda, megveszi magának azt a bundát! Majd, amikor ő már nem fogja hordani, jó lesz valamelyik lányának, hiszen egy perzsabunda örök! Fel is próbálta a csodabundát, remekül állt rajta, csak a hosszából kellett levágnatni, mert jóval magasabb nőre volt méretezve, mint a barátnő. Nem is bánta nagyon, mert lenni, a prémkabát alja mint ha meg lett volna bontva, valahogy összecsomósodott benne a bélés... No, de ennek úgy sincsen jelentősége, meg külön-

ben is, a bundának ez a kis hibája csak neki kedvez: a javítás fejében egy százassal olcsóbban viheti el. Bár, ki tudja, ha mégsem tudják úgy megcsinálni, hogy ne maradjon nyoma, még majd a nyakán marad. Vigye csak el a szücshez, vele nézesse meg, ajánlotta Frida néni, a bolt vezetője. Ő személy szerint megbízik a hölgyben, hiszen nem tegnapról ismerik egymást.

Az asszonyszót fogadott, elment a szücshez, aki körbetapogatta a drága prémet, aztán azt ajánlotta neki, hogy hagyja csak ott, majd délután sort kerít rá, hogy levágjon az aljából. Rendben, bólintott az asszony, de most bontsa le a felhajtott részt, mert látni akarja, hogy mit vett. A szücs elgondolkodva markolásztta a gyűrődést, ám a nő tapodtat sem mozdult mellőle, így kényszeredetten neki ment az ollójával és felfejtette a kérdéses helyen. A bunda felhajtott részéből kihulló, tüzesen szikrázó briliáns nyakék, diadém és kitűző után egyszerre kaptak mind a ketten.

– Hohó, uram, csak ne olyan hevesen! – intette le a mohón kapkodó szücsöt az asszony. – Ezt a bundát én megvettem, tehát minden, ami benne van, vagy rajta található, az az én tulajdonom!

Azzal a táskájába rejtette az ékszereket, majd a szücs kezéből kikapva az ollót, ügyesen végigvágta a kabát alját.

– Így ni, itt már nincs több semmi... Hát akkor tíz centit vágjon le belőle, mester úr, holnap eljövök a bundáért. Jó napot!

– Miért vagy oda ennyire ezért a perzsabundáért, anyukám, hiszen nem szép, már kopott, hogy volna ez értékes? – kérdezgették az asszonytól tíz év körüli ikerlányai, ha a nő elővette a szekrényből a kabátot és néma áhítattal simogatta, dédelgette.

A nő csak mosolygott:

– Eljön annak az ideje, amikor ti is megtudjátok, mennyire értékes, drága prémből varrott bunda ez... Majd, amikor nagylányok lesztek, csak várjátok ki türelemmel!

Az évek aztán csak múltak egymás után, majd nagy sietve tovább is álltak. A barátnő fia elvégezte a főiskolát és nemsokára megnősült, a kislányokból nagylányok lettek, eladósorba kerültek. Az asszony el-eltűnődött rajta, hogy a féltve ör-

Weinrauch Katalin

Nekeresd kincs

zött gyémántjait, megszámlálhatatlanul sok fülbealóját, gyűrűit, karkötőit hogyan ossza majd el hármójuk között. Töprengett, de mindig leintette magát: majd! Még nincs itt az ideje.

Többször is elejtett a gyermekei előtt egy-egy célzást a rájuk váró gazdag örökségről, amelynek pénzbeli értéke az évek múltával egyre csak növekszik, de hogy az értékeit hol őrizgeti, arról hallgatott, még a férjének sem árulta el soha.

A megszerzett ékszerekből nem viselt semmit. Csak azt a régi gyűrűt, fülbealót hordta, amit az urától kapott még a házasságuk elején. Igaz, ekkortájt olyan idők jártak, hogy az embereknek jobb volt nem mutogatni az értékeiket. Még mindig nagy volt a szegénység, napirenden voltak a betörések, és leginkább az olyan nagy és szép házak voltak kitéve a rablás veszélyének, mint amilyen az ő otthonuk is volt. Nem is úszták meg: kétszer jártak náluk a tolvajok, de valójában csak jelentéktelen dolgokat vittek el, amit a család legnagyobb ámulatára később a rendőrség megtalált.

– Most, hogy a férjeddal kettesben maradtatok a nagy házban, a sok féltve őrzött kincsedet hiába dugdosod, egyszer majd ráakadnak a betörők – figyelmeztette az asszonyt az Idős Hölgy, aki abban az időben még egyáltalán nem volt idős. Ő volt az egyedüli bizalmasa, csak neki volt tudomása az értékekről, még a bundában talált briliánsokról is.

– Hiába titkolózol – folytatta –, kicsi ez a város, és sokan emlékeznek arra, mennyi ékszert vásároltál össze potom áron... Ha nem is viseled őket, akkor is tudják, hogy nálad vannak...

– Nálam hát, a legjobb helyen. És senki emberfia meg nem találja, hiába fordítanak fel érte fenekestől a házat... Te csak ne aggódj!

Az Idős Hölgy, aki, mert cseppet sem volt idős és maga is nagyon szerette a szépet, értetlenkedve csóválta a fejét:

– Miért nem adsz belőle a gyerekeidnek? Legalább egy-egy darabot... Hiszen egyikük sincs már itthon: a fiad Budapesten él, a lányok is férjhez mentek, elköltöztek a szülői ház-

ból. Ők nyugodtan viselhetnék az ékszereket, nem értem mire vársz?

Az asszony szükszavúan válaszolta:

– Gondolkodom rajta, ígérem!

Aztán a háta mögé igazította kedvenc, kopott kispárnáját, és vidáman kérdezte:

– Játszunk egy kártyapartit, kanasztázunk?

Az akkor még inkább fiatalnak mondható Idős Hölgy megvonta a vállát:

– Rendben! De mondd csak, nem tudnál végre valamilyen szép huzatot varni erre a te kedvenc kapricodra? Vagy, már sértesnek ne vedd, egyszerűen csak kihajíthatnád, hogy kicserélhesd egy másikra, különbre... Már meg ne haragudj, de annyira elnyűtt ez a párna, hogy egyenesen ronda!

A nő nevetett:

– En ilyennek szeretem! Tudod te, mennyire simogatón puha?

A párnát élvezettel az arcához szorította, aztán a karjába véve úgy dédelgette, mintha pólvas baba volna:

– Már az érintése is nyugalmommal tölt el...

– Tagadhatatlan, hogy csakis ugyan a szívedhez nőtt! Bár sehogy sem értem, hogy lehet így babusgatni ezt a kopott vacakot, komolyan, ez nem normális! Azt hiszed, nálam nem akadna egy sokkal különb diványpárná, amit ölelgethetnél, vagy a hátadhoz gyűrhetnél? Rádásul mindenho vámagaddal cipeled ezt az elvászott, régi párnát... Csak tudnám, mit szolt hozzá a menyed, amikor ezzel a csúfsággal beállítottál hozzájuk Budapesten... Teremtőm, egy ilyen... ah, nincs is rá jelzőm!

– Megszokták már, fel sem tűnik nekik, hidd el. Ez az én kabálám, ezt mindenki tudja rólam és tiszteletben is tartják! Te jössz, dobj már végre egy kártyát...

...Az asszonyt váratlanul ragadta el a halál. Egy reggel nem kelt fel a megszokott időben. És máskor sem, soha többé.

– A szíve vitte el – magyarázta az orvos a gyászoló családnak. Szép halál, bár korai, még igazán élhetett volna...

Az ebédlőben ravatalozták fel, a nagy tizenkét személyes

diófaasztalon. Férje, fia, lányai és az egész család letörtén állták körbe a koporsót.

– Olyan, mintha csak aludna – suttogta könnyes szemmel az egyik lánya a koporsó fölé hajolva.

– Kislányom – ölelte át apja a vállát –, mit gondolsz, nem kéne betenni az anyád feje alá a kedvenc kispárnáját? Annyira szerette, ragaszkodott hozzá...

A másik lány szó nélkül hozta a párnát.

A csúf kispárna megszépülve, fehér csipkébe takargatva bekerült a koporsóba. Az asszony egykori kabaláján pihentetve a fejét, elindult az utolsó, túlvilágra vezető útra.

Az Idős Hölgy elhallgatott, aztán halkán folytatta:

– Úgy körülbelül három hónappal a temetést követően meglátogattam a nő férje és az egyik lánya. Szomorúan beszélgettünk erről-arról, de valahogy mindig a barátnőm váratlan halálánál kötöttünk ki, nehezen nyugodtunk bele az elvesztésébe. Éreztem, hogy valamit szeretnének mondani vagy kérdezni, de sehogysem tudják rászólni magukat. Végül nagy nehezen kibökte a lány:

– Olyan jóban tetszettek lenni az édesanyámmal, soha nem említette, hogy hová rejtette el az ékszereit? Hiszen tetszik tudni róluk, igaz?! Volt sok arany fülbealója, gyűrűk, karkötők...

– Tudok, hogyne tudnék, minden egyes darabról tudok... Ám a gyűrűk, fülbealók, karkötők mind-mind eltörpülnek, garasos értéknek számítanak amellet a briliáns nyakék és diadém mellet, amelyek szintén az ő tulajdonában voltak... De gondolom, azt édesanyátok még életében odaadta nektek, a gyermekeinek... Tudod, amit abban a perzsabundában talált, amit nem sokkal a háború után vásárolt meg...

A férfi értetlenül, elkerekedő szemmel nézett: erről nem tud semmit, motyogta. De a lány töprengve ráncolta a homlokát:

– Valami rémlik, igen, a perzsabunda... Mi, lányok, cseppet sem találtuk szépnek, amikor megmutatta nekünk. Ő meg azt mondta, egyszer majd megtudjuk, mennyi értéket rejt ez a bunda... Vagy valami ilyesmit. Nagyon régen volt, már alig emlékszem, még gyerekek voltunk.

– Sajnos, nekem sem árulta el, hová rejtette a sok drága ékszert. Tudom, hogy nagyon

sokat érnek és az a ti örökségeitek. Keressétek tovább!

– Igen, de hol?! Már tívét tetük érte az egész házat a pincétől a padlásig. Centiről centire mindent átkutattunk, de a nyomát sem leljük. Teljesen tanácstalanok vagyunk.

Hogy tehetett ilyet az én barátnőm? Legalább valami jellel, egyetlen szóval utalt volna rá, hová dugta el kincseit, morfondírozott az Idős Hölgy, aki akkor még cseppet sem volt öreg, ahogy ezt már többször is említettem. Kikísérte a távozó vendégeket, kivitte a szobából a kávéscsészéket, sőt, el is mosogatta őket. Most a szobában matatott: letakarította a terítőről a morzsát, visszarakta az asztalra a csipkeabroszt és dühösen pofozgatta a fotelekben félrecsúszott, meggyűrődött diványpárnákat.

A gondolat villámcsapásként hasított bele. A kezéből földre hulló párnán átbortorkálva remegő kézzel emelte fel a telefonkagylót és tárcsázta elhunyt barátnőjének a lakástelefonját. "Már hazaértetek, biztosan hazaértetek, sürgette őket gondolatban. Jaj, emeljétek már fel azt a telefont! No végre!"

– Halló, igen, én vagyok! Kislányom, eszembe jutott valami. A kispárna, anyukád kedvenc kaprica... Megvan, ugye, nem adtátok oda senkinek, és nem dobtátok ki, igaz? Mert abban van benne, amit kerestek. Minden! Érted? Én tökéletesen biztos vagyok benne! Nem kell másutt keresnetek, sehol, hidd el nekem!

A telefon másik végéről furcsa zihálás hallatszott és csak jó idő múlva jutott el a Hölgy füléig az alig hallható válasz:

– Akkor hát nem keressük tovább a kincset. Számunkra örökre elveszett. Anyukám elvitte magával, ott van a feje alatt a koporsóban. És ott is marad.

Az én idős barátnőm elhallgatott. Én sem tudtam megszólalni, csak jóval később kérdeztem:

– Valóban nem exhumálták a sírját? Ennyi érték és örökre odaveszett...

– Oda. Ennek így kellett történnie. Tudod, szerte a nagyvilágban nagyon sok sír rejteget örökre eltemetett kincseket. Nos, ennek az én egykori barátnőmnek a sírja is ilyen, eggyel szaporodott a számuk. Hát, ennyi a történet, ezt akartam elmondani neked...

Fesztivál és feszt igyál!

Szeptember! Erről a hónapról általában a tanév kezdete, az iskola jut az eszükbe a szülőknek, a gyermekeknek. Én ilyenkor az egykori beregszászi nemzetközi barátságfesztiválokra gondolok: huszonhét alkalommal volt részem abban, hogy fesztiválozzak a Vérke-parti városban.

Jómagam és a kultúra berkeiben tevékenykedő munkatársaim hosszú hónapokig készültünk a Kárpátalján, sőt, a megye határain túl is népszerű két-három napos beregszászi ünnepségre.

Többnyire engem bíztak meg a forgatókönyv összeállításával, amit olykor kétszer-háromszor is átírtak velem, mert a kommunista ideológia sminkje nélkül nem lehetett elképzelni e rendezvényeket. Minden egyes fesztivált szocialista eszmei tar-

talommal kellett megtölteni, és sokszor leginkább ezt hiányolták a forgatókönyveimből. Nevezetes dátumok, fontos politikai események – a nagy októberi szocialista forradalom kerek évfordulói, vagy a Szovjetunió Kommunista Pártja soros kongresszusainak dicsőítése, és sok más országos esemény méltatása – nélkül, az akkori hatalom szemszögéből nézve, fabatkát sem érték volna ezek az ünnepségek.

Emlékszem, Lenin, a proletárok bálványa születésének 1970. áprilisában tartandó 100. évfordulóját már az 1969. szeptemberi fesztiválon meg kellett ünnepelni. Jó előre készültünk rá, magát az ünnepi műsort hosszas próbák előzték meg.

Történt egyszer, hogy a hangverseny fináléját próbáltuk a szabadtéri színpadon. Az összevont kórus hazafias dalokat zengedezett, amelyekre a táncosok a szovjethatalom éveinek nevezetes eseményeire kreált tematikus tánckompozíciót roptak, majd színes szalagokból óriási méretű ótágú csillagot formáltak, amelynek közepére lepörgött egy hatalmas vászonra pingált Lenin-portré. Technikailag ez úgy történt, hogy két rúdra rögzítették az anyagot, az egyikre feltekerték a vásznat, míg a másik rúd üresen maradt. Két táncos magasra emelte a rudakat, s kellő pillanatban elengedték a feltekert, amely lepörgött a vászonnal. Ez al-

lomban a táncosok fordítva tekerték fel a vásznat, s a proletárvezér portréja homlokukkal lefelé, lécestől együtt nagyot koppant a színpad deszkapadlózatán. Rágondolni is rossz, mi lett volna, ha ez a malőr a több ezres ünneplő közönség előtt történik!

A fesztiválok parádés felvonulásokkal kezdődtek. Ajárás dolgozói és a műkedvelő együttesek elhaladtak a

város központjában felállított díszmelyvény előtt, amelyet megtöltöttek a „nacsalnyikok” és csatlósai. A gyárak és kolhozok feldíszített tehérgépkocsikon mutatták be termékeiket, amelyeket különben csak ritkán láttak beregszászi boltokban. Az amatőr művészek díszes népviseletben énekelték a hazafias dalokat, lejtették a tematikus táncokat. Így vonultak ki a szabadtéri színpadra vagy a sportpályára.

Itt tartották a fesztivál központi rendezvényét, amely hosszan tartó politikai szócsésépléssel kezdődött. Emlékszem, milyen nehézségekbe került, míg a forgatókönyvben jóváhagyták, hogy a díszelnökség állva vészelve át a színpadon a fesztivál hivatalos részét. Míg azelőtt az éjszakai előmulatozás után jól esett „ülve szundikálni”, álldogálni valahogy senkinek nem akartózott. Így sikerült lerövidíteni a politikai részt a művészet javára.

...A színpadot a több száz főt számláló amatőr népi együttesek vették birtokukba, akiket a nyári szabadságok, pihenések, lazítások után a szeptember végi fesztiválok keltezték életre. Valamit valamiért: a pártról, Leninnel szülő kötelező dalok után, a szülődombok tövében ékeskedő amfiteátrum színpadáról szabadon szállhatott a tömeg felett az a szép magyar népdal is, hogy „Beregszászi dombtetőn integet a szeretőm...”, az ukrán hopák népi tánc előadása után pedig pattogó csárdást járhattak a táncosok.

Délutánra benépesült a sportpálya, tornabemutatókra és nemzetközi labdarúgó-mérkőzésekre is sor került. Este utcabélon mulatott az ifjúság. Mindemellett vége-hossza nem volt az italozásnak. Ezért is rimelta népünneplő névére a „feszt igyál”. Leszámítva az elkerülhetetlen politikai színezetet, minden év őszén nagyszerű szórakozási lehetőségben részesült Beregszász lakossága.

Néhány gondolat erejéig idézzük fel az 1989. évi XXVI., illetve az 1990. évi XXVII., egyben a két utolsó fesztivál gazdag programját! Ebben az időben az országhatárok már átjárhatóbbak voltak, a hazai közönség mellett – a kishatárátkelők jövőtől – sok vendég érkezett Magyarországról és Szlovákiából is. Talán érdemes összefoglalni a főbb eseményeket. Ünnepi megnyitó a fesztivál fáklájának lángra lobbantásával, koncertműsor, ifjúsági karnevál, diszkópanoráma hazai és külföldi ismert lemezlovasok részvételével, találkozó és almászüret a Barátság-kertben, szépségverseny Miss Beregszász címmel, fúvószenekarok parádéja, tömeges sportrendez-

Fesztivál és feszt igyál!

▼ vények, a Beregszászi járás és a Töketeremesi járás válogatott labdarúgó-csapatának mérkőzése, tombola, divatbemutató, képző- és iparművészek, modellezők, fotósok, bélyeggyűjtők, díszmá-dár-, galamb-, nyúl- és díszhal-tenyésztők, virágkertészek, képeslapgyűjtők kiállítása és sok-sok más érdekesség.

E két fesztivál lebonyolításában nagy szerepet játszott az akkortájt nagy lendü-

lettel tevékenykedő, külszolgákkal is kapcsolatot tartó Glóbusz szabadidőközpont, amelynek közreműködésével kedves vendégeket fogadhatott a város. A gálakoncerteket Tamási Eszter, illetve Bay Éva magyarországi tévébemondók vezették, Aradszky László, Kovács Erzszi táncdalénekesek, Szántó Károlyné énekes, a Pa-Dö-Dő duó és a Danes sing-sing szórakoztatta a közönséget. A fesztiváli diszkót a közkedvelt Róna Pici István vezette sikerrel.

Bár a Szovjetunió, mint egységes állam, már az utolsókat rúgta, a hangzatos jelszavak még éltek. Az 1989-es évi fesztivál az „Egységes családban rendeltetett él-nünk!”, az 1990-es pedig „A barátság nem ismer határokat!” jelszavakkal zajlott. Az „egységes család”, ugyebár, a fesztivál után szétesett, a Szovjetuniót alkotó egykori tagköztársaságok közé határokat húztak, vámhivatalokat állítottak fel, a beregszászi barátságfesztiválok pedig szép csendesen kimúltak.

A következő évek nehéz gazdasági körü-

ményei nem engedték meg a fényűző fesztiválok megtartását, de kihatással voltak az amatőr művészet működésére is. Az elszegényedett lakosságnak nem a tánccon és a nótázáson járt az esze, hanem azon, honnan szerez élelmet. Akülországokkal is kapcsolatot tartó Glóbusz szabadidőközpont inkább a hivatásos művészeket kereste, 1992-ben és 1993-ban Nemzetközi

Fesztivál és Őszi Vásár címmel próbálta kisebb-nagyobb sikerrel feltámasztani ezeket az ünnepeket. Ismert magyarországi művészek szórakoztatták a közönséget, köztük Sass József és Csala Zsuzsa, a Mikroszkóp, illetve a Vidám Színpad művészei, Gyurkó Henrik és Dörögdi Miklós, a Budapesti Fővárosi Bábszínház művészei.

Népszerű volt Gelecsényi Sára gyermekműsora, az R-GÓ együttes koncertje Karda Beáta közreműködésével. Volt szüreti mulatság és egyéb szórakoztató műsor, amelyek végleg kiszorították a régi járási fesztiválok kötelező ideológiai tartalmát. De aztán ezek a próbálkozások is feledésbe merültek.

Beregszász 2001 májusától megyei jogú város

lett. Ezt az eseményt minden évben egyre nagyobb pompával és lelkesedéssel ünnepli a település lakossága, egyre szebbek, gazdagabbak lettek ezek a Városnapok címmel rendezett ünnepek. Bár a felnőtt korosztály kötelező felvonulásai elmaradtak, azért most is tömegestől jönnek ki az emberek a város központjába, hogy gyönyörködjenek az iskolások színpompás felvonulásában és műsor-számaiban.

Legutóbbi beregszászi látogatásom egybeesett egy ilyen csodálatos ünneppel. A Kossuth téren együtt tapsolhattam a lelkes közönséggel a Kossuth Lajos Középiskola tánc csoportjának. A fiatalok gyönyörű ruhákban palotást tácoltak. Sokáig élveztem a magyarországi Tiszaújvárosból érkezett fúvószenekar koncertjét is egykori földink, Arnóczky Zoltán karnagy vezetésével.

De azért az ünnepekről nem tudott végleg lemondani a város, s ezért nagyszabású borfesztiválokat is rendeznek Beregszászban, ahol a Beregvidék legjobb borait kóstolhatják a látogatók. A múlt század 80-as éveinek szesztilalma véget ért,

a szovjet pártfunkcionáriusok esztelen határozatai által kipusztított szőlőültetvények újra teremnek. Amúlt politikai jelmondatai, hála Istennek, eltűntek, de megmaradt a régi szlogen – „feszt igyál!”, no meg a barátság is!

Gondolatban emeljük hát beregvidéki borral telt poharunkat, és koccintsunk az új ünnepekre! Reméljük, Gorbacsov nem látja. S különben is: mi köze hozzá?!

SCHOBER OTTÓ

Az archiv felvételek a régi fesztiválokon készültek, a Beregvidéki Múzeum tulajdonát képezik.

Szomszédaink, a ruszinok

Előzmények

Vannak az életben olyan dolgok, amelyek nem érintik ugyan hús-bavágóan az embert, mégsem tud elmenni mellettük közömbösen. Számomra ilyen a Kárpátalján élő ruszinok helyzete. A közelmúltban olvastam a Magyar Távirati Iroda egyik közleményében, hogy a Kárpátaljai Megyei Tanács 2007. március 7-én ugyan önálló nemzetiségként ismerte el a kárpátaljai ruszinokat, ám hivatalos kijevei vélemény szerint a ruszinok nem ismerhetők el külön nemzetiségként, mert az ukrán nemzetrészei, az ukránok egyik népcsoportját képezik. A fenti hír ösztönzött arra, hogy utánanézzek: kik azok a (kárpátaljai) ruszinok, a történelem során milyen kapcsolatban álltak a magyar nemzettel. Örömmel venném, ha a Kárpátaljai Hírmondó olvasói megtisztelnének a témával kapcsolatos hozzászólásaikkal, kiegészítéseikkel.

Kultúrtörténeti visszapillantás

“... bármely nép teljességre törő vizsgálatahoz feltétlenül szükség van sajátos vonásaik megvilágítására és más népekkel közös tulajdonságainak megismerésére egyaránt” – írta Julian Bromlej.

A Beregvidéken élő nemzetek közötti kapcsolatok vizsgálatának megkezdése előtt azt szeretném bemutatni, kik is a magyarok közé jelentős számban betelepült népek. Első pillantásra azt is lehetne mondani, mi sem egyszerűbb ennél: ruszinok. Igen ám, de a Magyar Néprajzi Lexikon a ruszin, ruthén címszó alatt az ukránok címszóhoz utasít. Itt azt olvassuk, hogy “az egykori Magyarország területén a nyelvjárárok szempontjából eléggé tagolt ukrán közösségek éltek, számos csoportnevről is elterjedt: rusznják, hucul stb. Nevezték őket ruszinoknak, ruthéneknek, kisorosznak, magyarorosznak. A 17. századig a magyarság nyelvi jelölésben nem tett különbséget a keleti szláv fehéroroszk, oroszok, illetve ukránok között, nem használta az ukrán szót, sőt, az orosz népnév nyelvjárásainkban másodlagosan manapság is az ukránokat jelöli (ez recens adatokkal bizonyítható – F. M.). Filep Antal ugyancsak a Magyar Néprajzi Lexikonban azt írja, hogy “a Kárpát-medencében letelepedett ukránokra 1945 óta, a jugoszláviai kivételével, akik a ruszin nevet tartották meg, a kárpátukrán megkülönböztető megnevezést használjuk”.

Nem kívánok részletesen kitérni arra, hogy a vizsgált régió községeiben élő betelepültek ősei mely törzsekből származtak (*Bonkáló Sándor A rutének (ruszinok) című könyvében részletes tájékoztatást kaphatnak erről az érdeklődők – F. M.*), s bár a hivatalos hatalom mint ukránokat tartja nyilván őket (a helyi ruszin szervezetek beadványai ellenére a 2001. évi országos népszámlálás rubrikáiba sem kerülhetett be a ruszin népnév), a továbbiakban, amennyiben konkretizálni lehet az adott nemzetet, a ruszin megnevezést használom. Ahol szükséges tartom, ott az ukrán(ruszin) népnévvel jelölöm a magyarok közé betelepített népcsoportot. Bár recens adatok bizonyítják, hogy a Kárpátok hegyvidékeiről a magyarok közé betelepültek leszármazottai többnyire már nem ruszinoknak vagy ruté-

neknek, illetve huculoknak, bojkóknak vagy lemkóknak, hanem ukránoknak vallják magukat. Más kérdés, hogy a környezetükben élő magyarok oroszoknak nevezik őket. Ez utóbbi első sorban annak az állampolitikának az eredménye, amely az elmúlt fél évszázad alatt tűzzel-vassal irtotta mindazt, ami nem illett bele a “szovjet kultúrkörbe”. Ennek a “boszorkányüldözésnek” lett az áldozata a ruszinság is, amely lassanként elveszti identitástudatát, s csupán az idősebb nemzedék vallja a költő, az amúgy ruszofil Duhnovics szavaival: “Ruszin voltam, vagyok s leszek”.

Udvari István, a Nyíregyházi Főiskola nemrég elhunyt neves kutatója szerint a ruszin értelmiségiek egy igen vékony, úgynevezett ukrainofil rétege a kárpátaljai szláv népesség megnevezésére a XX. század elejétől kezdte használni az „ukrajinec” nevet, amelyet 1945-ig az értelmiség sem fogadott el. E népnév a kárpátaljai ruszinok körében csak 1945-től terjedt el.

A magyar lakosság Kárpátalján ma a ruszinok megnevezésére az ukrán (időnként az orosz) népnévvel használja. Minekutána tösgyökeres ruszin származású adatközlőim is következetesen ukránoknak vallották magukat, a dolgozatban a jelen idő történéseinek feltérképezésekor én is magyar-ukrán kapcsolatokról írok.

Jelen dolgozatnak nem célja ugyan a ruszin nép történetének vizsgálata, ám úgy vélem, néhány adalékkal szolgálni kell ahhoz, hogy érdemben szólhassak a magyar és a ruszin népek közötti kapcsolat alakulásáról.

Sztripszky Híador tanulmányából idézek, aki azt írta, hogy a pravoszlávia Magyarországon egészen 1791-ig nem volt elismert, törvényesen bevett egyház, hanem csak megtűrték őket. A jelenlegi Kárpátalja területén abban az időben a pravoszláv egyháznak nem volt közjogi szerepe. A ruszinság a saját nyelvén képtelen volt kultúr munkát végezni, ehhez csak akkor juthatott, amikor ebben külső erő, a politikai hatalom támogatta: az erdélyi fejedelemség idején, a Rákóczi Györgyök alatt, s akkor is a protestantizmus érdekében. Utóbb pedig a katolikus Habsburgok kormánya, amely korábban mit sem törődött a pravoszláv

ruszinok szellemi életével, tudomást sem vett róla. Szkrizsky megállapítása az is, hogy minden ruszin vagy baromtortó volt, vagy földműves, iparnak, kereskedelemnek, középosztályú értelmiségnek nyoma sem volt a XVII. században, kivált a ruszinok között.

A XVII. századi Máramaros megye iskolai ügyeiről ugyancsak Szkrizsky Híador munkájában azt olvassuk, olyan-ami-lyen iskolázás csak a pravoszláv monostorokban folyt, s ez is csak felnőtteknek, vagyis a szerzetesek és világi papjelöltek részére. Máramarosban akkor három ilyen iskola volt: Körtvélyesen, Uglyán és Kövesligeten (Dráho vo). Növendékeiből egyszerű gubás batykok (*papok – F. M.*) lettek, (...) éppen csak hogy írni tudtak.

A Sztripszky Híador által a máramaros-szigeti levéltárban talált, 1773-ban kelt, a megyebeli iskolai állapotokról készült hivatalos összeírás szerint Máramarosban mindössze 5 helyen volt iskola, és pedig Szigeten, Hosszúmezőn, Técsőn, Huszton és Visken (*e településeken korábban sóbányászattal foglalkoztak, jogállásukat Károly Róbert kiváltságlevelével szabályozta, amely koronavárosi önkormányzattal ruházta fel őket – F. M.*), vagyis csupa olyan településen, ahol a lakosság többsége “nyelvében magyar, hitére nézve pedig katolikus vagy református”. A többi 165 hegyvidéki ruszin falunak egyetlen tanítója, egyetlen iskolájase volt 1773-ban.

Évszázadokig ilyen lehetett az oktatás. De mit tudunk az építészetéről, a táncról, a népzeneről, és főleg hogyan hatott egymásra a magyar és a ruszin tárgyi és szellemi kultúra?

Rác József a ruszin egyházi művészet elemzése kapcsán rámutat, hogy azoknak a fálvoknak a templomai, amelyek a Kárpátoktól távolabb, délre, kulturáltabb vidékhez közelebb vannak, határozottan magukon viselik a nyugati kultúrhatások jeleit, a gótika, a barokk építészetének elemeit, viszont a mélyen a hegyek között fekvő települések templomai keletiesebbek, tehát eredetibbek is.

Azt is hangsúlyozza, hogy a ruszinság magával hozta ugyan kultúrértékeit a Dunamedencébe, viszont mivel a nemzetek életében egyik fontos alaptörvény az alkalmazkodás, a ruszin nép is idomult a nyugati gondolatvilághoz, hogy kialakítsa életterét az új körülmények között. A nyugat felé való orientálódás azonban soha nem volt teljes, mert vallása, irodalma és faji adottságai folytán megmaradt a régi kapcsolat egy része Kelet művelődésével, és tulajdonképpen e lélektani tény eredményeként fejlődött ki a sajátos ruszin művelődési kettősség.

Pálóczi Horváth Lajos meglátása szerint a ruszin (rutén) dallamok közül leginkább a kolomijka nevű táncdallamok voltak hatással a magyar népzeneire. Az átvétel egyik lehetséges módja, hogy a magyar kondások minden összfelhajtották a disznófalkákat az Erdős Kárpátokba makoltatni, és a ruszinok közt élve sok

Szomszédaink, a ruszinok

◀ kolomijka-dallamot tanulhattak el, így érthető, hogy a kanasztáncok túlnyomó része kolomijka ritmusú. Viszont "... a magyar-rutén népzenei kölcsönhatások mérlege – akárcsak a tótok esetében – erősen a mi javunkra billen – írja. – A rutének is százsámra vették át a magyar népdalok és műdalok különböző korokból és helyekről származó típusait".

A magyar kanásznota dallamai Gunda Béla szerint is feltűnően egyeznek a ruszin kolomijka dallamokkal, ami a Ruszin-földön legeltető magyar pásztorok közvetítésének köszönhető. Gunda Béla megjegyzi, hogy a magyar szolgálatban álló szlávok műveltségébe magyar néprajzi elemek szívódtak fel, a magyar népzenei anyagra viszont a ruszinok népzeneje gyakorolt hatást.

A ruszin aratókat már a XVII. század közepén említik az Alföldön. Ugyancsak Gunda Béla hangsúlyozza, hogy a magyar részről átvett szláv néprajzi elemek új értéket és jelentőséget nyernek, hiszen például a káposzta szavunk szláv eredetű, de a belőle készített magyar ételeket már össze sem lehet hasonlítani a szlávok egyszerű káposztaleveivel. Rámutat arra is, hogy a szlávok a magyaroktól átvett néprajzi elemekkel hagyományos népi műveltségét alakítja át, hiszen a néphagyományban szláv történeti alakok nincsenek, ellenben Mátyás király, Rákóczi, Kossuth Lajos alakja előkelő helyet kapott a szláv néphagyományban.

Petro Miloszlavszkij rámutat: a magyar és ruszin katonadalok terjedésének egyik útja a hadseregben való szolgálat; a leszerelés után a fiúk hazaviszik az egymástól tanultakat; a későbbiekben pedig e katonadalokat a nép úgy mond, "helyi" színezetűekké alakítja. Aruszin népdalok közül leginkább a régi szertartási dalok maradtak mentesek a szomszédos hatások alól. Ilyenek a "koljádák", a lakodalmi szertartáshoz tartozó dalok, az arató dalok (de hasonlóak a karácsonyi és az újévi ünnepekhez kapcsolódó kántálások, illetve az ukrán(ruszin) "betlehemesek". Ezek egyrészt ősi eredetűek, másrészt szigorúan ősi hagyományú népszokásokhoz, szertartásokhoz fűződnek, és hűek maradtak az ősi hagyományokhoz, sőt dallamukat és ritmusukat tekintve hasonlítanak Galícia, Bukovina és Ukrajna népszokásokhoz és szertartásokhoz kapcsolódó dalaihoz.

Réthei Prikkel Marián azt feltételezi, hogy a hajdútánc őse a fokossal táncolt hucul kolomejka tánc lehetett.

Ide kívánczik egy adalék a magyar, illetve a ruszin folklór interetnikus kapcsolatairól. Musketik Leszjakijevi ukrán néprajzkutató leszögezi, hogy az évszázadokon át tartó, egy állam kereteiben való ruszin-magyar együttélés, a történelmi események közös megélése, a két ethnosz népköltészetében jelentős kölcsönhatást eredményezett. A ruszinok folklórájában a magyar tör-

ténelem több ismert hőse is helyet kapott – köztük Rákóczi fejedelem és Kossuth Lajos is. E személyiségekkel a legkülönbözőbb folklór műfajban találkozhatunk, így a népdalokban, a népmesékben, a mondákban, a közmondásokban.

Musketik Leszja szerint Kárpátalja sajátos közvetítő területté vált Kelet-Ukrajna és Magyarország között: e kapcsolatok gyakran Magyarország-Kárpátalja-Galícia, Bukovina és végül Kelet-Ukrajna irányába fejlődtek.

Érdekes betekinteni abba a problémakörbe, vajon milyen vélemény alakult ki a magyarokról a ruszinok körében, milyenek látták a ruszinok a magyarokat és hogy jelenik meg mindez a folklórban, illetve a szakirodalomban?

A folklórműfajok közül a nemzetiségcsúfolók tükrözik leginkább az etnikumok közötti viszonyt. „Magyar, káposztába habar” – mondja ma is az ukrán gyerek, „Orosz, káposztába poroz” – mondja a magyar. „Az apja szőröstalpú volt” – hallottam betelepült ruszin vagy ukrán falubeliek felmenőiről. Összevetve Lábodi Károly közlésével az ukrán(ruszin) betelepültekre vonatkozó jelző azért ragadt meg a magyar köznyelvben, mivel azok a magyarok lakta községekbe való beköltözésükkor házilag gyártott kecskebőr bocskort viseltek, amelynek a külső részén meghagyták az állat szőrét. Azokat, akik közülük asszimilálódtak „szőröstalpú hegyi magyaroknak” nevezik (jános, nagyberegi adat).

A rutén szó jelentéstartalmáról Szulincsk Lászlónak egy majdnem száz évvel ezelőtti dolgozatában azt olvassuk, hogy az "jelenleg már csak a kisoroszok egy részére használatos, éspedig arra, amely az osztrák-magyar birodalomban él és a görög egyesült egyház híve". Tőle tudjuk azt is, hogy a naptáregyesítés óta a pap nem misézik a Julián naptár szerinti ünnepen, e napon még-

sem dolgozik a rutén. S ha nemzetársai közül valakit dicsémi akar, azt mondja: "olyan, mint egy magyar". Ha a katonaság, az iskola vagy más szolgálat alkalmával valamit sikerül elsajátítania a magyar nyelvből, rögtön fitogtatja és büszke rá.

A ruszinok a magyarokkal való együttélés során ismerkedtek meg a kukorica- és a dohánytermesztés kultúrájával. A ruszinok XVI-XVIII. századi nyelvemlékeiben jelentős a földművelő foglalkozáshoz kötődő, az állami étellel, az igazságszolgáltatással, a katonáskodással összefüggő magyar elemek száma. Valójában az életvitel szokincseiből került be a ruszin nyelvbe a legtöbb magyar kölcsönölem, de megtalálhatók a ruházkodás, az egészségi állapot, a szórakozás, a háztartás fogalomkörébe tartozó szavak is. Hasonló jelenséget tapasztalunk a magyar nyelv kölcsönözésének vizsgálatakor: az új hatalom bevonulásával az orosz és az ukrán nyelvből elsősorban a társadalmi érintkezés és a közigazgatás fogalmi kerületek be a magyar szóhasználatba. Kovászói adatközlőktől tudom: ha a törvényelé kívánták citálni peres felület, 1945-ig így fenyegették: „ldu na járásbíróságl!” (megyek a járásbíróságra). Manapság ez a mondat egy kárpátaljai magyar szájából így hangzik: „Megyek a rájszudra!” (megyek a járási bíróságra).

A magyar kormány nem feledkezett meg az első bécsi döntés értelmében visszacsatolt Kárpátalja ruszinságáról sem, sőt, összegezték, milyen nagy munkát végeztek "hűséges ruszin véreink" Kárpátalja egész lakossága jólétének előmozdításáért. 1940-ben (hogy most csak a ruszinok tanintézeiteiről szóljunk – F. M.) 4 gimnáziumban, mégpedig a munkácsiban és a husztiban 20–20 osztályban, a bilkei és a rahói algimnáziumokban 6–6 osztályban, az ungvári főgimnázium I–VIII. osztályos rutén tagozatán is megindult a rendszeres, tervszerű tanítás. (A „Mi történt Kárpátalján?” című, 1940-ben megjelent beszámolóiból idéztem – F. M.).

1941. január 26-án megalakult a Kárpátaljai Tudományos Társaság. Kozma Miklós kormányzó bíztos az alakuló ülésen kihangsúlyozta, hogy "a rutén nép elvárja a Kárpátaljai Tudományos Társaságtól és az abban és körülötte csoportosuló saját intelligenciájától az ő kultúrájának igazi szolgálatát. ... A nép valami olyanra vágyik, ami ne legyen más, mint ő maga, vagyis rutén, vagy ahogy a saját nyelvén mondja: ruszin, aki saját önálló, független és népi kultúráját a magyar nyelv politikai és hatalmi, a szentistváni gondolat államjogi, erkölcsi és etikai s a magyar-rutén teljes egymásra utaltság praktikuma keretében kívánja megvalósítani."

"Mi kárpátaljai rutének, fájdalom, nem dicsekedhetünk valami dicső, sajátos nemzeti történelemmel. A mi sorsunk egybe volt kötve azoknak a népeknek a sorsával, amelyek mellett vagy amelyekkel szorosabban együtt élünk. És e népek (a magyarok és a galíciai rutének) történelmében mi csak mellékszerepet játszott-

Szomszédaink, a ruszinok

◀ tunk, amolyan az élet hullámain ide-oda dobált ballaszt voltunk” – írja Kontratovics Irén.

Ennek ellenére egyes történétírók kiszínezték a múltat és Kontratovics szerint “a csehszlovák mentalitás csak segítségére volt a hamis illúzióknak”. Utal arra is, hogy Alekszij Petrov, a szentpétervári egyetem volt tanára viszont nem törődött a felzúdulással: négy évtizednyi szorgalmas munka után megírta a kárpátaljai rutének történetét. Ebből az derült ki, hogy a rutén népnek nem volt nemessége, sőt, egyházi méltóságai, prelátusai sem voltak, csak földműves és pásztorkodó népe volt, történelmének hőse a rutén paraszt az ő batykóival.

A tanulmányíró felhívja a figyelmet arra, hogy a ruszin nép igazi történelme a parasztság szociális-gazdasági életében rejlik, ennek az igazi, tényleges történetnek a megírása nem várthat sokáig magára.

Akkor 1942-t írtak. Alig két esztendő múlva ismét új irányba fordult a történelem kereke: 1944. október 15-én megszűnt a magyar közigazgatás egész Kárpátalján. Az új krónikát “Isztorija miszt i szil Ukrajinszkoj SZRSZ Zakarpatszckaja oblaszty” (Az

USZSZK városainak és falvainak története. Kárpátontúli terület) címmel adták közre 1969-ben. Ebben a kiadványban azonban már nincs szó az évezredes ruszin-magyar békés együttélésről, csupán arról, hogyan harcolt Verhovina lakossága az osztrák-magyar uralom soviniszta politikája ellen “...az ukrán és az orosz néppel való egyesüléset”.

Mi a helyzet a ruszinság identitástudata terén jelenleg? A ruszin értelmiséget hosszú évtizedek óta megosztják az ukrán, illetve oroszbarát nézetek, valamint az, hogy a betelepültek és az ukrán szellemi közegekben felnövekedett nemzedékek többnyire az ukrán nemzeti mozgalom felé vonzódnak, írta Botlik József történész 1997-ben.

S. Benedek András rendkívül tömören fogalmazta meg a ruszin identitástudat mibenlétét: „A ruszin nép létezik, amennyiben annak definiálja magát”. Rámutatott: a folyamatos és viszonylag kései betelepülésekkel magyarázható, hogy az ukrán és ruszin nyelv ma igen közel áll egymáshoz, bár vannak olyan európai népek, ahol sokkal kisebb nyelvi különbségek is az önálló nemzet tényét igazolják.

FÜZESI MAGDA

Irodalom

Bonkáló Sándor, 1996. A rutének. Az 1940-es kiadás szövegét sajtó alá rendezte, jegyzetekkel ellátta és az Utószót írta Salga Attila. Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, Basel–Budapest

Botlik József, 1997. Hármaskereszt alatt. Görögkatolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig (1646–1997). Hatodik Síp Alapítvány Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest

Bromlej, J. V., 1976. Etnosz és néprajz. Budapest

Dezső László, 1989. A XVI–XVIII. századi kárpátukrán nyelvelmékek magyar jövevényszavai. Akadémiai Kiadó, Budapest

Gunda Béla, 2000. Magyar-szláv néprajzi kapcsolatok. In: A magyarság és a szlávok. 165–184. old. Szerk. Szegfű Gyula. (Az új kiadás utószavát írta Niederhauser Emil). Budapest

Kontratovics Irén, 1941. A kárpátaljai történetírás új útjai (45–55.) In: AFáklya. A Kárpátaljai Tudományos Társaság folyóirata I. évfolyam 1–2. sz.

Kozma Miklós (vitéz leveldi), 1941. A kormányzói biztos beszéde a Kárpátaljai Tudományos Társaság 1941. évi január hó 26-iki alakuló ülésén (7–17.) In: AFáklya. A Kárpátaljai Tudományos Társaság folyóirata I. évfolyam 1–2. szám.

Lábodi Károly, 1997. A drávaszögi magyarság népi kultúrája és interetnikus kapcsolatai. (Kézirat, PhD-értekezés)

A magyar kormány egyéves munkája Kárpátalja népéért. Mi történt eddig Kárpátalján? Ungvár, 1940. március hó.

Magyar Néprajzi Lexikon, I. kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977. 582. old.

Miloszlavszkij, Petro, 1942. Ruszka narodna pisznja. In: Hajnal. A Kárpátaljai Tudományos Társaság folyóirata. II. évf. 1–2. szám (58–94.)

Musketik, Leszja, 1998. Magyar történeti hősök a kárpátukrán folklórban. In: Eperjessy Ernő–Grin Igor–Krupa András (szerk.). Az együttélés évezrede a Kárpát-medencében. Békéscsaba–Debrecen (203–206.)

Pálóczy Horváth Lajos, 1943. Népünk dalai. Budapest

Rác József, 1942. Kelet és Nyugat a ruszin egyházi művészetben. In: Hajnal. A Kárpátaljai Tudományos Társaság folyóirata, II. évf. 1–2. szám (43–54.)

Réthei Prikkel Marián, 1924. A magyarság táncai. Bp. Stadium K.

S. Benedek András, 2003. A gens fidelissima: a ruszinok. Budapest

Sztripszky Híador, 1942. Volt-e könyvsajtó a máramarosi Körtvélyesen? In: Hajnal. A Kárpátaljai Tudományos Társaság folyóirata, II. évf. 1–2. szám (5–35.)

Szulincsák László, 1918. Mikor történt a kárpátaljai rutének betelepülése hazánkba? Unió Részvénytársaság Könyvnyomdája, Ungvár

Udvari István, 1991. A magyarsággal érintkező ruszin (kárpátukrán) csoportok nyelvi folyamatairól. In: Kétnyelvűség a Kárpát-medencében. I. Budapest (72–88.)

Ezt olvastuk

Két kárpátaljai fatemplom is a világörökség része lehet

Az UNESCO világörökségi listájára nyolc nyugat-ukrajnai templomot jelölték. Ezek között van a Lembergi megye négy temploma: a potelicsi Szentlélek-templom (1502), a dro-

Az uzsoki Szent Mihály arkangyal-templom

hobicsi Szent György-templom (1657), a zsovkaei Szentháromság-templom (1720) és a matkovai Szent Szűz Születésének Temploma (1838). Az Ivano-Frankivszki megyéből két templom került fel a jelöltlistára: az alsó-verbezi Szent Szűz Születésének Temploma (1808) és a rohatini Szentlélek-templom (1490). Ezek mellett két kárpátaljai fatemplomot is jelölték: a körösmezői Jézus mennybemenetele-templom (1824) és az uzsoki Szent Mihály arkangyal-templom (1745).

A körösmezői Jézus mennybemenetele-templom

Azt, hogy a templomok felkerüljenek az UNESCO listájára, Andrij Kutnij, egy lebergi tudós, az ókori építészeti szakértője, a müncheni műszaki egyetem munkatársa ösztönözte.

Avilágörökségi listára a fatemplomokat véglegesen 2012-ben fogják bejegyezni.

(Tourinform.org.ua)

A béke katonája

Beszélgetés Dr. Damjanovich Imrével,
a Kárpátaljai Szövetség társelnökével

2008. április 19-én a XIX. tisztújító közgyűlésen Dr. Damjanovich Imrét, a Felügyelő Bizottság addigi elnökét választotta a tagság a Kárpátaljai Szövetség társelnökévé. Ne tévesszen meg senkit a fotón látható egyenruhás úr komor arca: társelnökünk vidám, barátságos ember, és bár hivatásos katonatiszt volt, valószínűleg a civil életben sincsenek ellenségei.

– *Olvasóink bizonyára kíváncsiak arra, hogy milyen motivációk alapján vállaltad el a szövetség társelnöki posztját. Magad is kárpátaljai születésű vagy?*

– Kárpátaljai felmenőim között több görög katolikus lelkész is volt, tehát közöm van nekem is ahhoz a tájhoz, amelyet tagtársaim szülőföldnek neveznek. Közeli rokonom, a Fehérgyarmaton élő Gajdos Sándor, alapítója volt a Kárpátaljai Szövetségnek. A vele való beszélgetések hatására kerestem én is a kapcsolatot a szülőföldről Magyarországra áttelepült kárpátaljaikkal. 1999 óta töltök be különböző tisztségeket a szövetségben.

– *Arra kérlek, beszélj életutadról. A hivatásos katonai pálya családi hagyomány?*

– Nem mondhatnám, bár apai és anyai ágon is voltak hivatásos katonák a rokon-ságban, de az én esetemben érettségi után – a továbbtanulás érdekében – ez a pálya látszott elérhetőnek. Atishti iskola elvégzése mellett párhuzamosan a szegedi József Attila Tanárképző Főiskolán szereztem kémia tanári diplomát, és hadnagyi rangot kaptam. 1964-től a dunántúli vegyivédelmi csapatoknál szolgáltam, majd 1984-től négy esztendeig a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Vegyi és Környezetvédelmi Tanszékén tanítottam, később a Honvédelmi Minisztérium vegyivédelmi főnöke lettem. 1993-ban a hadtudományban PhD doktori fokozatot szereztem, értekezésemben ökológiai és biztonságpolitikai kérdéseket boncolgattam. 1997-ben a felső korhatár eléréseivel mentem a honvédségtől nyugdíjba. Azóta a Közép-és Kelet-Európai Környezetfejlesztési Intézet tudományos igazgatójaként a külső védelmi tervek elkészítése, felülvizsgálata és alkalmazása terén szereztem tapasztalatokat. Bár a honvédségtől nyugállományba vonultam, ma is érdekel, hogyan függ össze a hadtudomány és a környezetvédelem.

– *Emlékszem, a Kárpátaljai Szövetség egyik honismereti táborában a környezetvédelemről tartottál előadást. Szívesen ügved a környezet védelme, vagy „munkaköri kötelesség?”*

– A 2008 őszi szervezett honismereti táborban valóban tartottam egy előadást ugcsoi fiataloknak a fenntartható fejlődés környezetvédelmi vonatkozásairól. Nem véletlenül: a fiatalok érdeklődése a környezetkímélés és az erőforrás-takarékosság terén két olyan kulcsfogalom, amelyeknek komoly szerepük van Földünk jövőjének alakulásában. A környezetvédelem a szív-

ügyem, de ne kívánd, hogy erről bővebben beszéljek, mert a mondanivalóm az egész lapszámot megtöltené. Emlékezz csak rá: a Kárpátaljai Hirmondó 2008. decemberi, illetve 2009. márciusi számában két hosszú tanulmányt is publikáltam a környezetvédelemről.

– *Váltunk témát. Úgy tudom, Te is bekapcsolódtál az Ukrajna területén el-esett magyar honvédek sírjainak felkutatásába, a magyar temetők, katonai emlékhelyek kialakításába. Megtudhatnánk valamit erről a tevékenységről?*

– Viktor Jusczenko, Ukrajna akkori elnöke magyarországi látogatása idején számos, addig titkosan kezelt dokumentumot adott át azzal kapcsolatban, hol találhatóak a KGB magyar áldozatainak sírjai Ukrajnában. Az Intézzettel szoros kapcsolatban lévő Széchenyi Tudományos Társasággal alapítottuk a „Közös Európában Együtt Emlékezzünk Nemzetközi Alapítványt”, amelynek egyik tisztségviselője lettem, és közösen vállaltuk egy ilyen temető rendbehozatalát. Ennek előkészítése, és az emlékhely megépítése érdekében utaztam ki a Luhanszki megyei Brjankába, ahol 276 magyar nyugszik sok német, illetve más nemzetiségű katonák, valamint munkaszolgálatosok mellett. A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum szakmai irányításával, a Társaság és az Alapítvány anyagi támogatásával elkészült temetőt 2008-ban katonai tiszteletadásal a két ország honvédelmi miniszterei és nagykövetei avatták fel. Azóta a visszajelzések szerint sokan keresték fel a temetőt, ahol kulturált körülmények között kegyelettel emlékezhetek szerteikre.

– *Úgy mondják, hogy minden sikeres ember mögött van egy jól működő családi háttér. Milyen a Te háttéröd?*

– Katonás volt a kérdés: valóban remekül működő háttérrel számolhatok be. A feleségemmel, Terézzel 1965-ben kötöttem házasságot. Teréz óvónő, és katonafeleségként számos alkalommal kellett munkahelyet változtatnia. Hálás vagyok neki, hogy bírta türelemmel. Kétgyermekünk született: Krisztina lányunk Kanadában szerzett diplomát a Nemzetközi Politikai Tudományok Egyetemén, emberijogi és nemzeti kisebbségi kérdésekkel foglalkozik. Ösztöl a mester fokozat elérése a célja. Zoltán fiunk hajózási technikus, jelenleg autók kereskedéssel foglalkozik. Az idén februárban megajándékozott bennünket egy unokával, Zsomborral. Már előre örülök annak, hogy ha nagyobb lesz, visszük magunkkal kertészkedni a Káli-medencébe, a „birtokra”.

– *Engedj meg még egy utolsó kérdést: miben látod a Kárpátaljai Szövetség feladatát?*

– Azt hiszem, elárulhatjuk az olvasóknak, hogy ez a beszélgetés szövetségünk balatonföldvári találkozója egyik rendezvényének szünetében zajlott. Nagyon örültünk annak, hogy mint mindig, az idén is sokan gyűltünk össze. De ha a tagság életkorát tekintjük, ahogy mondani szokás: egy nappal sem lettünk fiatalabbak. Ilyenkor szoktuk megkérdezni: és hol van az ifjúság? Persze, a válasz is hamar előkerül: el vannak foglalva, pénzt keresnek, gyerekeket nevelnek, mint mi, annak idején. Ám mégis jó lenne megfűjni a toborzót: szükségünk van a fiatalabb nemzedékre, mert hovatovább nem lesz kinek átadni a stafétát. Pedig mi, kárpátaljaiak hagyományörzésben, művészetekben jók vagyunk, van mivel dicsekednünk, van mit továbbvinnünk. Magam is támogatom Katona Tamás elnökünknek a plenáris ülésen elhangzott javaslatát: szervezzünk jövőre Kárpátalján egy ifjúsági tábort, itteniek és ottaniak részvételével, ismerkedjünk, hívjuk meg a fiatalokat, ne telepedjünk rájuk, ne mi, idősebbek mondjuk meg nekik, hogyan szervezzék közösségüket. A másik dolog: a Kárpátaljai Szövetségnek van ifjúsági szövetsége, de mint tudjuk, a fiataloknak nincs idejük konferenciázni, ezzel szemben állandóan a világhálón „lógnak”. Csak egy javaslat: mi lenne, ha a honlapjainkon még bővebben tájékoztatnánk őket, és ezzel is „toboroznánk” fiatal tagokat? Meg kellene próbálni, mert véleményem szerint ez a világ a húszéveseké is: mindannyian el-férünk benne!

– *Köszönöm a beszélgetést, sokoldalú tevékenységedhez pedig a Kárpátaljai Hirmondó olvasói nevében is további sikereket kívánok!*

FÜZESI MAGDA

Egry Ferenc (1864–1945)

Kárpátalja híres szülötte, a harangöntő Egry Ferenc Kisgejőcön született 1864-ben, földbirtokos családban. Tanulmányait szülőfaluja református iskolájában végezte. Tizennyolc éves koráig gazdálkodó volt, majd a harangöntő mester lett.

Kisgejőcön 1793-ban egy Ung megyei földbirtokos, László István harangöntő műhelyt létesített. A 19. század végén a harangöntő családjába házasság révén került be Egry Ferenc. Jó ideig a László család tagjaitól leste el a mesterség fogásait. 1890-ben öntötte az első saját harangját. Egry kiváló üzletember volt, piacát kiterjesztette Magyarországon egész területére és felvirágoztatta a műhelyt. Az ország egyik leghíresebb harangöntő mestere lett.

1890–1944. között Kisgejőcön dolgozott, itt Európa-hírű harangöntő műhelye volt, de Budapesten is volt harang- és fúvógyára, így a gyártás helyszínéként több harangján is Budapest neve szerepel. Harangjairól 495 leírás van.

Nagyon szép hangú harangokat öntött. Ezt azzal a lengéscsillapítóként szolgáló karral érte el, amelyek szabadalmát az 1900-as évek elején nyújtotta be. Az általa tervezett különleges harangkorona idézte elő azt az egyedi hangot, amely szerete a világban ma is megkülönbözteti az Egry-harangokat. A Budapesten, Székesfehérvárott, Bécsben, Párizsban és Moszkvában rendezett kiállításokon számos kitüntetést kapott. Életének és munkásságának fő célja abban állt, hogy a harang hívó szavával közelebb vigye az emberekhez Isten üzenetét.

A kiváló tudású mester harangjai (felekezetre való tekintet nélkül) eljutottak az anyaország minden részébe. Kárpátalján 62 olyan, még ma is működő harangról tudunk, amelyek a kisgejőci öntőműhelyben készültek.

Alább bemutatunk néhány kárpátaljai harangot.

Bátyú

A bátyúi református templom tornyában két harang lakik, a kis- és a nagyharang. A kis-harang egyik oldalán a felirat: „Isten dicsőségére öntették a Bátyúi Ref. hívek. Öntötte Egry Ferenc Kisgejőcön 1910-ben”. A másik oldalon: „Az atyának, fiúnak és szentlélek Istennek dicsőség adassék harangzengéssel” felirat olvasható.

A nagyharang egyik oldalán: „Jöjjetek hozzám mindnyájan. Máté 11,28. Bátyú 1933”, a másik oldalán: „Öntötte Egry Ferenc Kisgejőcön 1933” olvasható. A felirat felett stilizált koszorú van, alatta tölgyfalevelek makkal.

Técső

A técsői református templom három harangja közül kettőt, a hárommázsásat és a kétmázsásat Egry Ferenc öntötte. A nagyobbik felirata: „Isten dicsőségére öntette a técsői református gyülekezet 1923-ban. Öntötte Egry Ferenc harangöntő Kis Gejőc”. A kisebbik felirata: „Készítette és a református egyháznak ajándékozta Barta István, 1930. Öntötte Egry Ferenc harangöntő”.

Csetfalva

A 15. században épült gótikus stílusú római katolikus templomát a református hitre tért helybeliek átalakították. Népi motívumokkal gazdagon díszített fakazettás mennyezetét 1773–77. között Asztalos Sándor Ferenc készítette. A harmincnégy méter magas négy fiatornyos fa harangláb 1796-ban épült fel. A csetfalvai haranglábban két harang lakik. A délidőben megszólaló három mázsa kilencvenhat kilós harangot Egry Ferenc mester öntötte Kisgejőcön 1922-ben.

Beregszász

Beregszászban a református és a római katolikus templom harangjait is Egry Ferenc öntötte.

A beregszászi római katolikus templom nagyharangja

Egry Ferenc harangjai az ungvári skanzenben

Kisgejőc

Természetesen a kisgejőci református egyházközség és a helybeli görög katolikus gyülekezet harangjai is Egry Ferenc műhelyéből kerültek ki. A református templom harminc méter magas tornyában két harang lakik. A 352 kilogrammos harangot Egry Ferenc öntötte 1922-ben.

Sok működő harangja található Szlovákiában, Magyarországon, Franciaországban, Lengyelországban is. A magyarországiak közül érdemes megemlíteni a 2000 kg-os H-hangú harangot, amelyik Debrecenben az Árpád téri református templom tornyában lakik. A harangot 1912-ben öntötte Egry Ferenc, ez a mester legnagyobb harangja. A harangszó minden vasárnap 8.55-től 9 óráig hallható.

Miskolcon, a Martin-kertvárosi templom tornyában két harang lakik. A nagyobbik harangon a következő felirat olvasható: „Isten dicsőségére készítették a miskolci és martintelepi ref. egyházak áldozatkész hívei 1930 évben. Az Úr az ő népének ereje. 28. zoltár 8. vers. Öntötte Egry Ferenc Kisgejőcön 1930”.

A kisebbik harang felirata: „Isten iránti hálájuk jeléül öntették Nagy István és neje sz. Hajdú Lídia egyháztagok 1930 évben. Hálával áldozzal az Istennek. 50. zoltár 14. vers”.

Egry Ferenc a harangöntő mesterség mellett tevékenyen részt vett a politikai életben. Már 18 éves korában tagja volt a Függetlenségi Pártnak, később a párt egyik Ung vármegyei vezetője lett.

1920 júniusában Ungváron az Ung-Megyei Kisgazdapárt elnökévé választották.

1921. január 16-án Beregszászban kimondták az Országos Kisgazda Földműves és Kisiparos Párt ruszinszkoói szervezetének megalakulását. Elnöke Egry Ferenc lett.

1923–38. között a Kárpátaljai Magyar Párt vezetőségi tagja, elnöke. Kárpátalja szenátora Prágában.

1939-től a Felvidéki Egyesült Magyar Párt tagjaként behívott országgyűlési képviselő.

Ung vármegye közéletében is ál-

Egry Ferenc

landóan részt vett. Az Ungi Református Egyházmegye gondnoka volt.

Amikor 1944 októberében a szovjet hadsereg elfoglalta Kárpátalját, Egry Ferencnek menekülnie kellett. 1944 novemberében egy kis busszal menekítette ki családját és legszükségesebb tárgyait Magyarországra. Minden vagyonát hátrahagyta. Reménykedett, hogy még visszatérhet. A sors azonban közbeszólt, az idős mester nem érte meg a háború végét. 1945 elején Sopronban érte a halál. A sors fintora, hogy utolsó útján nem kísérte harangzúgás.

A háború után a család minden vagyonát elvették. A kissegyházi kúriában kapott helyet az iskola, a könyvtár. Az öntöde, amelynek maradványai még ma is megvannak, a jelenlegi görög katolikus templom helyén volt. A gyárat több melléképület vette körül. Valamennyit államosították. Némelyik a kolhoz magtáraként szolgált.

Sokáig nem lehetett beszélni, megemlékezni Egry Ferencről. Végül 2007-ben Kissegyházcön megalakult az Egry Ferenc Ma-

gyar Hagymányokat Őrző Társaság. Vezetője a helyi középiskola igazgatónöje, Benkő Lenke lett. Akkor határozták el, hogy felkutatják az emléktárgyakat, és létrehozzák az Egry Ferenc Múzeumot. Ebben tevékenyen részt vettek az iskola tanárai és diákjai is.

2009. július 5-én, a mester születésének 145. évfordulóján a régi családi kúriában, ahol az iskola is működik, megnyitotta kapuit az Egry Ferenc Múzeum, ahol mintegy 200 kiállítási tárgy tekinthető meg. A gyűjtés tovább folytatódik. Az egyik legértékesebb tárgy az a bölcso, amelyet az iskola új szárnyának építéskor találtak meg. Ebben ringatták az Egry-gyerekeket. Ekkor került elő egy harangkar és egy majdnem húsz méteres kötélrész is, amelynek segítségével a harangokat húzták fel.

Az évforduló alkalmából hálaadó istentisztelet keretében a kissegyházi református templom falán emléktáblát avattak. A rendezvényen több százan vettek részt, köztük a mester számos leszármazottja. Az emléktábla szövege:

„Tartsd emlékezetedben, Istenem, az én javamra mindazt, amit ezért a népért cselekedtem.” Neh 5,19

Egry Ferenc

1864–1945

Harangöntőmester

a Kissegyházi Református Egyház főgondnoka,
az Ungi Református Egyházmegye gondnoka,
a Kárpátaljai Magyar Párt elnöke,
Kárpátalja szenátora Prágában,

Országgyűlési képviselő
Emlékére állíttatta a Kárpátaljai Református
Egyházkerület Ungi Egyházmegyéje és
a Kissegyházi Református Egyházközség
2009

Kissegyhőc főutcaja ma Egry Ferenc nevét viseli.

TUBA MAGDOLNA, Karcag

Margittai Antalra emlékeztek

Az Ungvári Nemzeti Egyetem, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a MTA Magyar Természettudományi Múzeuma, az Ukrán Tudományos Akadémia M. G. Holodnij Botanikai Intézete, Ukrajna Természettudományi Egyesületének kárpátaljai szervezete, a Kárpátaljai Honismereti Múzeum, valamint a Kárpátaljai Allami Megyei Levéltár közös együttműködésében Margittai Antal születésének 130. évfordulója alkalmából 2010. szeptember 16–19. között

Honismereti Múzeum munkatársa ismertette.

A most bemutatott relikviák között számos értékes, eredeti dokumentum található. Kiállították többek között Margittai Antal diplomáját, leckeönvét, érettségi bizonyítványát, szemelvényeket személyes levelezéséből, és az általa gyűjtött herbariumi anyagok egy részét. Látuk azt az eredeti dokumentumot is, amelyben a botanikus engedélyt kapott a névváltoztatásra, így lett Herberből Margittai.

nemzetközi tudományos konferenciát szerveztek „A Kárpátok növényzetének vizsgálata az elmúlt kétszáz évben” címmel.

A rendezvénynek a Munkácsi Városháza és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont.

A háromnapos konferencia beregszászi programjában az előadások meghallgatásán túl az érdeklődők megtekinthették a Margittai Antal életével, munkásságával kapcsolatos dokumentumok kiállítását, amelyet az Ungvári Honismereti Múzeum, illetve a Budapesti Természettudományi Múzeum munkatársai rendeztek.

A kiállításon jelen volt többek között Sztjok Szeptén professzor, az Ukrán Tudományos Akadémia Kárpátok Ökológia Intézet képviselőjében, valamint Mirosláv Severa, az Ukrán Tudományos Akadémia M. G. Holodnij Botanikai Intézetének képviselője.

Amint az ismeretes, Margittai Antal 1880. szeptember 17-én született Várpalánkán. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Haláláig a munkácsi gimnáziumban tanított. Bereg, Turóc, illetve az Északi-Kárpátok flóráját kutatta, kitűnő ismerője volt a Carex- és rózsaféléknek. Sok növénygyűjtővel gyarapította az Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményét.

A kiállított anyagokat Ruszlana Dzsahman, a Kárpátaljai

Az egyik legértékesebb kiállított anyag a „Kvartalnyik” (Negyedév) néven megjelent folyóirat egy példánya volt, amely könyvtörténeti ritkaságnak számít.

Amint azt Ruszlana Dzsahman elmondta, azért is végeztek levéltári kutatásokat, mert egy új részleget kívánnak nyitni a honismereti múzeumban. A múzeum százezer darabos gyűjteménnyel rendelkezik, így nem volt könnyű a kutatás. A gyűjtésben a történelmi részleg munkatársai segítettek. A relikviák a Kárpátok természeti kincseinek kutatását hivatottak bemutatni.

Előkészületben van egy kötet, amely Margittai Antal életéről szól majd.

Az elmondottakat kiegészítve a témához hozzászólt Pifkó Dániel, a Magyar Természettudományi Múzeum botanikus muzeológusa és Kohut Erzsébet, a főiskola biológus tanára.

M. B.

Rendhagyó emlékezés Komáromi Jánosra

Örömmel fedeztem fel a Kárpátaljai Hírmondó legutóbbi számában Komáromi János „Rákóczi megjött” című írását. Több ismerősöm is megjegyezte, hogy a publikáció alatt van ugyan néhány sor a szerzőről, de felkeltette a kíváncsiságukat, ki is az a Komáromi János. A sors úgy hozta, hogy az íróval személyes kapcsolataim is voltak: majdnem a nagyapám lett... De ne vágjunk a dolgok elébe!

120 éve született Málcán (ma felvidéki település) a méltatlanul elfelejtett író, újságíró, a két világháború közötti magyar irodalom meghatározó alakja. Mellőzve az okok részletezését „csak” annyit: földi pályája rövid volt (1937-ben hunyt el Budapesten). Írásai, amelyekben az otthon utáni vágyódás volt hangsúlyos – a trianoni megszállásban elszakított szülőföldre soha többé nem léphetett –, 1945 után nemkívánatosaknak minősültek.

Komáromi János tanulmányait a Sárospataki Református Kollégium gimnáziumában végezte, majd 1911-től újságíró lett: előbb a Budapesti Hírlap, majd 1920-tól a Magyarország munkatársa. Több tucat elbeszélés és regény szerzője, amelyek az izes magyar nyelvezet, valamint az író határtalan hazaszeretete és humora miatt méltán lettek népszerűek az olvasók körében.

1921-ben a Petőfi Társaság, majd 1928-ban a Kisfaludy Társaság tagja lett.

Eszembe jutott, hogy a családnak tulajdonában van Komáromi János egyik dedikált könyve. Ennek kapcsán felidéződnék bennem nagyanyám visszaemlékezései. Az ómniózus könyv, a „Szülőföldem szép határa” című kötet a hatodik volt a Komáromi János munkái gyűjteményes kiadásának sorában (Genius Könyvkiadó Rt. Budapest, 1930). A könyv második lapján ez olvasható: *Nagy-tiszteletű Izsák Imre református lelkész úr címén a Técsői Református leánykáknak, szíves üdvözlettel Komáromi János.*

Miről szól a kiadvány? Szülőkről, barátokról, szokásokról, hétköznapokról és ünnepekről, s mindez olyan izes magyarsággal megfogalmazva, amely ma is csodálatlaltól tölti el az olvasót.

A könyv valóságos tárháza a már-már a feledés homályába merült izes magyar tájszavaknak, olyanoknak, mint a boglyakemence, sibenyák, nyáribetyár, molyva, pörszen, balaska, pupuc, hogy csak néhányat ragadjak ki a sok közül. Kincsesládája a népköltészetnek is: népdalok, katonadalok sorakoznak benne, hogy az olvasónak kedve kerekedik együtt dúdolni a régen holt gyűjtővel: *Nem járok én lovat lopni /Senki udvarába/ Minek is van a bírónak /Kökényszemű lánya?*

Alább néhány adalékkal szolgálnék a dedikációhoz.

Izsák Imre lelképásztor és esperes 42 évig szolgálta hűséggel híveit és egyházát. 1944-ben hunyt el Máramarosszigeten. Fia, ifj. Izsák Imre volt az a hazafi, aki barátjával, ifj. Hápka Péterrel (akinek apja, dr. Hápka Péter ügyvéd Máramaros megyében a Független-

ségi és 48-as párt országgyűlési képviselője volt) rejtette el az orosz katonák elől a párt zászlaját. A lobogót 1992-ben találták meg a técsői református egyház presbiterei egy szünette ládában, a tetőtérben, és azóta a közösség felteve őrzött kincse.

A „felszabadítók” elől menekülve 1945-ben ifj. Izsák Imre belefűlt egy mozdony vész-tartályába.

Nagyanyám bátyja, Borbély János, a Sárospataki Református Kollégium gimnáziumának diákja volt a múlt század első éveiben (később tanára lett az intézménynek). Irma nagyanyám, a módos gazdálkodó lánya fogékony volt az irodalom iránt. Bátyjától sokat hallott Komáromi Jánosról, mert-hogy évfolyamtársak voltak. Egy alkalommal engedélyt kért a szüleitől, hogy meghívassa barátját néhány napra Técsőre. A szülők a lehető legjobb véleménnyel voltak Jánosról, diaktársai is becsülték humoráért. A nagyanyám azt is elmondta, hogy János szegény fiú volt, ők viszont jól álltak anyagilag.

...Több mint egy hetet töltött itt nálunk – hallom a távolból nagymama kedves hangját. – A vendég, János bátyám és az ismerős fiúk gyakran túráztak a közeli hegyekben, fűrődtek a Tiszában, halászgattak. Esténként, a vacsorát követően, hosszú órákig beszélgettek, néha vitakoztak. Elvezet volt hallgatni őket, különösen az ifjú urat, aki nagy-nagy szeretettel beszélt szüleiéről, és a számunkra ismeretlen szülőföldjéről.

...Egy este nagy társaság gyűlt össze, ami nem volt ritkaság, mert nagyapám a város főbírája volt, és akárcsak édesapám, presbiter is. Eljött hozzánk Izsák Imre tiszteletes úr, Főris Béla kántortanító, meg néhány előljáró. Ejszakába nyúló beszélgetés, vita folyt. A két kollégista is kifejtette véleményét, amire az idősebbek is

kíváncsiak voltak, hiszen „világlátott”, hamarosan érrettségiző ifjak voltak.

Búcsúzkodáskor lelképásztorunk oda-súgta nagyapámnak, hogy Komáromi János személyében okos barátot választott az unokája.

Emlékszem arra is, hogy egy napon – éppen aratás ideje volt – azzal a kéréssel fordult édesapámhoz, hogy próbára szeretné tenni magát, „megismerkedne” a kaszával.

Másnap kora reggel édesapám vászon-nadrágot, gyolcs inget, meg könnyű ujjast adott rá és kiszekereztek a lázi dűlőbe. Ment velük a bátyám is, de csak kibicnek. Nem tudom, hogy ment a vendégnek a kaszálás, de vidáman, jókat nevetve érkeztek haza, pedig feltörte a kaszanyél a vendég tenyerét: be volt dagadva, tüzes volt, sajtott. Édesanyám unszolására én vettem kezelésbe: lemostam, majd aludtfejvel borogattam. Reggel, mikor felkelt, rákérdeztünk, hogy van a tenyere? Azt válaszolta, ha nem Írmuska kúrálta volna, még most is fájna. Ezt hallva nagyot pironkodtam, mert nekem is tetszett János. Volt arról is szó, hogy egyszer majd ellátogatunk hozzájuk, de ez nem történt meg. Elutazását követően levél érkezett tőle, amelyben megköszönte a szíves vendéglátást.

Nagyanyám bátyja, Borbély János az első világháború kezdetén önként jelentkezett katonai szolgálatra. Agalíciai frontra került, ahol elesett az első csatában. Első és utolsó levelét bajtársa juttatta haza, amelynek első sora így szólt: „...Miért éppen én lennék az, akit egy muszka golyó leterít?”. Ő lett az. A rava-ruszkai templomkertben alussza örök álmát.

Megkérdeztem a nagymamámtól, hogy amikor Komáromi János náluk vendégeskedett, tudni lehetett, hogy egy majdani nagy író tiszteletünk benne?

“Nem is sejtettük – mondta – de azt, hogy okos, jól fogalmaz, azt János bátyám gyakran emlegette... A dedikált könyvet a negyvenes években Izsák Imre mutatta meg édesapámnak, aki akkor már esperes volt. Azt mondta, hogy találkozott Komáromi Jánossal, aki híres író lett. Emlékezett arra is, hogy valamikor Técsőn vendégeskedett. Ha nem csal az emlékezetem, a könyvet Bacai Borbála unokatestvérem kapta, mint az iskola legjobb tanulója, majd visszakérült az egyház könyvtárába. Mikor közeledtek az oroszok, tudtuk, hogy minden magyar emléket megsemmisítenek, különösen az egyháziakat, azért úgy döntött a presbitérium, hogy minden presbiter hazavisz és elrejt valami értéket. Talán így került hozzánk azzal a céllal, hogy majdan, mikor újra felszabadu lunk, visszajuttatjuk az egyháznak... Az én időmbe már nem fér bele... Ez a te kötelességed lesz” – mondta a nagymamám.

Úgy érzem, Komáromi János emlékének felidézésével kicsit törlesztettem adósságaimból.

SZÖLLŐSY TIBOR

Reményik Sándor

Testvériség

Én nem tudok mást úgy ölelni meg,

Ahogy a testvéreimet ölelem,

A testvéreimet, aki egy velem.

Ahogy szerelmem van,

Úgy van gyűlöletem.

Ember vagyok.

Mindenkit egyformán szeretni

Istennek adatott.

Ahogy vágyom – úgy visszaborzadok,

Ahogy epekedem – úgy rettegek,

Mert vannak örök, tiszta, szent hegyek,

És vannak mocsarak.

Én azzal megyek csak,

Ki velem egykép hajlamos a jóra,

Az Isten engem így teremtett –

Én nem tehetek róla.

* E verssel tisztelgünk a költő születésének 120. évfordulója előtt

„LEVÉL BARÁTOMNAK”

A közelmúltban a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház épületében koncertezett ifj. Csobolya József előadóművész, Beregszász szülőtte, aki hozzánk is elhozta a Magyarországon már több helyszínen sikerrel bemutatott „Levél barátomnak” című műsorát, amellyel Cseh Tamásra emlékezett.

Bevezetőjében röviden ismertette a művész életútját. Cseh Tamás magyar zeneszerző, énekes, előadóművész 1943-ban született Budapesten. Munkássága során számos ismerésben részesült, 2001-ben többek között Kossuth-díjjal tüntették ki, 2009-ben pedig a

Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét vehette át.

Ifj. Csobolya József Cseh Tamás életét, munkáját, életfilozófiáját Kálmán Gábor „Istenem csak most... Csak most nehogy előre dőlünk!” című publikációján keresztül mutatta be, részleteket olvasva fel a műből. Az est folyamán elhangzott Bene János „Cseh Tamás halálára” című verse is.

Természetesen felcsendült a művész számos dala is, többek között a Budapest, amelyet ifj. Csobolya József Kacsur András beregszászi színművésszel közösen adott elő (a képen).

MOLNÁR BERTALAN

Tanévnyitó a főiskolán

A beregszászi református templom adott otthont a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola ünnepélyes tanévnyitójának. A Rákóczi-zászlót vivő Salánki Ijászkor tagjainak, valamint a főiskola teljes vezetőségének bevonulását követően az ünnepélynemzeti imádságunk, valamint a diákhimnusz eléneklésével kezdődött. A rendezvényen Vass Ilona, a főiskola főtitikára köszöntötte a jelenlévőket.

Maksai Attila református lelkész üdvözlő szavait követően dr. Soós Kálmán, a főiskola rektora tartott ünnepi beszédet. Elmondta, az idén 511-en jelentkeztek a főiskola első évfolyamára, közülük 489-en nyertek felvételt a különböző szakokra. A legnagyobb túljelentkezés a matematika szakra volt. Pozitívumként említette, hogy az elsődiplomás képzés a nappali tagozaton továbbra is ingyenes. Az intézmény jelenlegi állapotáról szólva örömet fejezte ki, hogy a közeljövőben befejeződik a város főterén álló központi épület teljes belső felújítása. Megoldásra vár a tető rendbehozatala, ennek érdekében akciót hirdettek. Eddig 2106 cserépjegy kelt el. Az adakozók névsora megtekinthető a főiskola honlapján.

Nagy Bercel, a Magyar Köztársaság Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériuma nemzetpolitikai államtitkárságának titkárságvezetője az új magyar kormány üdvözlését tolmácsolta.

Az elsős hallgatók fogadalomtételét követően a szülők nevében dr. Dobos György mondott köszönetet az intézmény vezetőinek, tanárainak, a magyar kormánynak és a történelmi egyházaknak azért, hogy a fiatalok anyanyelven történő oktatását minden eszközzel támogatni igyekeznek.

Orosz Ildikó, a főiskola elnöke a tisztességes helytállásra hívta fel a diákok figyelmét. Zán Fábian Sándor református püspök arról tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az egyház kollégiumként továbbra is a főiskola rendelkezésére bocsátja a tanintézet egykori épületét, és az intézmény munkáját egy főiskolai lelkész hivatalba állításával segíti.

Az ünnepi megnyitó a Szózat eléneklésével zárult.

BERNÁR

Debreceni látogatás

A Beregszászi Járási Zeneiskolák Szövetsége és a Debreceni Művészeti Iskolák Szövetsége egy évre szóló együttműködési megállapodást kötött, amelynek értelmében mindkét fél bemutatja a térségükre jellemző hagyományokat.

A Beregvidék művelődési intézményeinek és zeneiskoláinak képviselőiben 17 kárpátaljai vett részt az augusztus 18–21. között megrendezett 41. debreceni virágkarneválon. A nemzetközi rendezvényen vidékünk szinte valamennyi települése képviseltette magát.

A virágkarneválon az anyaországtól elcsatolt nemzetrészek képviselői egy közös koreográfiát készítettek a debreceni táncgyűttes vezetőjének irányítása alatt. A táncokat Debrecen több pontján előadták, többek között augusztus 20-án a debreceni stadionban is.

A kárpátaljaiak számára óriási élményt jelentett, hogy csoportjuk a karneváli felvonuláson felvezető csoportként, a virágokból megformált Szent Korona előtt haladhatott nemzeti viseletben.

A városháza udvarán este koncertet rendeztek, amelyen táncosaink, énekesünk is felléptek. Sikeres bemutatkozást és a virágkarneválon való részvételt Kósa Lajos, Debrecen polgármestere oklevéllel köszönte meg.

Az együttműködés keretében a tervek szerint a közeljövőben vendégoktatók tanítanak a Debrecen környékére jellemző táncokat a kárpátaljai fiataloknak. Jövő tavasszal Kárpátaljáról is utazik küldöttség Debrecenbe, amely a Beregvidékre jellemző táncokat, dalokat oktatja majd.

A kárpátaljai fiatalok ezúton köszönik meg a debreceniek vendégszeretét, bízva abban, hogy a sikeres együttműködés hosszú távon is gyümölcsöző lesz.

HALÁSZ LÁSZLÓ

Petőfi Sándorra emlékeztünk

1847 nyarán Petőfi Sándor hosszú útra kelt, menyasszonyához Szendrey Júliához indult Koltóra, hogy a szülői tiltás ellenére feleségül vegye szerelmét. Ungváron és Munkácson keresztül július 12-én, valószínűleg a délutáni órákban érkezett Beregszászba, ahol az 1839-ben épült Oroszlán vendégfogadóban szállt meg. A költő beregszászi látogatásának emlékét az egykori szálló falán (ma a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház épülete) emléktábla őrzi.

Petőfi Beregszászban írta a Meleg dél van... című versét. Másnap, 1847. július 13-án tovább indult, Badalonál kelt át a Tiszán.

Petőfi Sándor beregszászi látogatására emlékezve a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének tagjai megkoszorúzták a költő emléktábláját.

IMRE MARGIT

Vendégünk volt Ausztráliából

A közelmúltban felkereste a Kárpátaljai Szövetség irodáját Antal Péter Ausztráliában élő tagtársunk. A vendég elmondta: rendszeresen eljut hozzá a Kárpátaljai Hírmondó, így figyelemmel kísérheti szövetségünk tevékenységét.

Antal Péter éveken ezelőtt feleségével, Antal Ilonával együtt Kárpátalján járt, Beregszászban ellátogattak a Kossuth Lajos Középiskolába és az Ilosvay család otthonába, ahol több sérült, árva gyermek is ne-

velkedik. Antalék elhatározták, hogy tőlük telhetően támogatják a Szivárvány családi típusú gyermekotthont és a tanintézetet. Kapcsolattartás végett keresték fel akkor a Kárpátaljai Szövetséget, és azóta is bekapogatnak irodánkba, ha Magyarországon járnak. „A szerkesztőség postájából” című rovatunkban több alkalommal közöltük Antal Péter nemzeti érzélemmel telt verseit.

Vendégünket Petruska Márta, a külkapcsolatok ápolásával foglalkozó elnökségi tagunk fogadta (a képen), és tájékoztatta őt a Kárpátaljai Szövetség rendezvényeiről.

Fotó: FÜZESI MAGDA

Könyvadomány kárpátaljai magyar fiataloknak

Több ezer kötetet adományoztak 2010. augusztus 10-én a Kárpátaljai Ifjúsági Szövetségnek a XVIII. kerületiek. Kiss Róbert, a XVIII. kerületi Ifjúsági Kereszténydemokrata Szövetség (IKSZ) elnöke és Harangi Fülöp, az IKSZ kerületi alelnöke tavaly karácsonykor könyvgyűjtési akciót hirdetett határon túli magyar fiatalok részére. A kezdeményezés megmozgatta Pestszentlőrinc-Pestszentimre lakóit; 2009 tele óta több ezer kötet gyűlt össze a pestszentlőrinci Polgárok Házában.

Chladek Tibor, a Fidelitas kerületi alelnökének közreműködésével a könyveket a Kárpátaljai Ifjúsági Szövetség (KARISZ) részére ajánlották fel 2010. augusztus 10-én. A több ezer kötet elszállításában Csomó Tamás, a XVIII. kerületi KDNP elnöke volt a fiatalok segítségére.

Teljes az idei kollekcio!

Teljes az idei éremkollekcioja Szepessy Lászlónak. Az Ózdi SFC örök vidám masters súlyemelője ebben az esztendőben a magyar bajnokság és az Eb után a lengyelországi világbajnokságon is a csúcsra tört.

A Chichanowban megrendezett viadalon 80 kilós szakító és 100 kilós lökő eredménnyel zárt az élen az M7-es korcsoportban. Szepessy László két évvel ezelőtt is aranyérmes volt, tavaly kihagyta az ausztráliai világtájkokat, de idén ismét bizonyított. A versenyző a német Wagner Alfredot tíz, a venezuelai Martinezt pedig huszonhárom kilogrammal utasította maga mögé. A 94 kg-os versenyszámban összesen heten indultak, Szepessy magabiztosan zárt az élen.

Tehát Szepessy Kiki 2010-ben is **világbajnok!!!**

LESSKÓ LÁSZLÓ, Nagylóc

Biciklitúra – 2010 Kerékpárral a Kárpátokba

A beregszászi református gyülekezet, a KRISZ és a Sion Rádió közös szervezésében a közelmúltban mintegy 300 km hosszú biciklitúrára került sor. Beregszászból indultunk és egy Szolyvát, Volócot, Ökörmezőt, Huszot, Dolhát, Ilosvát érintő körutat tettünk meg. A Latorca völgyét követve értük el a hegyvidéket, majd a Nagyág és a Borzsa mentén tértünk vissza Beregszászba.

Az idén 4. alkalommal megrendezett túrán 24 bátor vállalkozó vett részt Kárpátalja több településéről, valamint Magyarországról, a Partiumból és a Felvidékről. Naponta 65–90 km távolságot kerekeltünk jelentős szintkülönbségeket áthidalva. A program részeként felkutattuk és megkoszorúztuk az útba eső magyar történelmi emlékműveket. A pihenőnapon a csapat megmászta az Asztag (Sztoj, 1750 méter) szomszédságában lévő 1630 méter magas Velikij verh nevű csúcsot, ami mintegy 11 órás túrát jelentett. A táj adta idilli hangulatot időnként megtörte a szakadó eső, ami azonban nem szegte kedvét a túrázó csapatnak. Testileg-lelkileg feltöltődve tértünk haza szép élményekkel gazdagodva.

Már tervezzük a következő évi túrát, ami előreláthatóan érinteni fogja a Felvidék vagy Erdély hegyvidékes tájait. A jelentkezés az eddigi évek tapasztalatai alapján helyhiány miatt már januárban lezárul. Aki kedvet kapott, és szeretne részt venni a túrán, idejében jelezze.

BIRTA ZOLTÁN,
a Sion Rádió főszerkesztője, a túra szervezője

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

JÚNIUS

* Május 24–június 1. A Herzonban létesített Európa-faluban vendégszerepelt a 12 tagú Ritmus néptáncegyüttes Szabó Tibor koreográfus vezetésével. Az Európa-napi rendezvény a spanyol és a kijevei magyar nagykövetség szervezésében zajlott le.

* Június 8. Vedd, és vidd! Vedd észre, és vidd tovább... e-Kultúra konferencia 2010. A budapesti rendezvény szervezője a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus volt. A rendezvény keretében tartották meg a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztalt. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet Dupka György igazgató és Fuchs Andrea programmenedzser képviselte.

* Június 10. Lendván ünnepélyes keretek között megnyitották a Magyar Nemzeti Művelődési Intézet felújított Bánffy Központját. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet Zubánics László elnök és Dupka György igazgató képviselte.

* Június 11. Ukrajnai magyar tudósok találkozója került sor Antalócon, a Bagolyvárban, ahol többek között figyelemfelkeltő előadást tartottak dr. Tóth Mihály, a jogtudományok kandidátusa, Lizanec Péter nyelvész professzor, az ungvári magyar kar dékánja és mások.

* Június 11. Budapesten a Károli Gáspár Református Egyetemen „A szovjet állami terror intézményei és áldozatai” címmel rendezett nemzetközi tudományos konferenciát a Gulágkutatók Nemzetközi Társasága, a KGRE Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszéke és a Kremlinológiai Intézete. A tanácskozáson Dupka György Gulágkutató „Erőszakos szovjetizálás Kárpátalján – repressziók, koncepciós perek, kényszermunkatáborok” címmel tartott előadást.

* Június 13. A nagyszőlősi központi könyvtár adott otthont a „Nyelvédésanyánk – költők, írók vallomásai édes anyanyelvükről” című rendezvénynek, amelyen Csobolya József énekes-előadóművész is közreműködött.

* Június 13. Nagypaládon megrendezték atiszaháti fociparádét és a családok hagyományos találkozóját. A jó hangulatú fórumon ünnepi beszé-

det mondott Gajdos István, az UMDSZ elnöke, Beregszász polgármestere, Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke, Dupka György, a MÉKK elnöke, a megyei tanács képviselője.

* Június 13. A munkácsi várban megnyílt Gólya Edit (Gödöllő) grafikusművész kiállítása.

* Június 17–20. A Vajdasági Magyar Művelődési Intézet szervezésében Zentán és környékén zárult a Kárpátaljai irodalmi és fotóművészeti karaván programsorozata. A bácsfeketehelyi Kozma Lajos Könyvtárban Zubánics László, a KMMI elnöke nyitotta meg a Kárpátaljai kaleidoszkóp című fotóművészeti kiállítást, amelyen a jelenlévők Picur Zoltán, Lőrincz István, Fuchs Andrea (Ungvár), Szajkó Tibor, Zubánics László (Beregszász) alkotásait tekinthették meg. Ugyanitt, továbbá Csókán, a helyi művelődési házban, a zentai gimnáziumban, a zentai Alkotóházban az Együtt című irodalmi-művészeti-kulturális folyóiratot, valamint az Intermix Kiadó legújabb kiadványait, szerzőit Dupka György felolvasó kiadót mutatta be. Zubánics László író a kárpátaljai magyarság múltjával kapcsolatosan tartott előadást.

* Június 17–20. Budakalászon megrendezték a Kárpát-medencei Kisebbségi Magyar Közművelődési Civil Szervezetek Fóruma – 10. Budakalászi Találkozót. A hagyományos rendezvényen Kárpátaljáról Dupka György, Szanyi Béla, Szabó Tibor, Majoros Mónika, Ignácz Mária, a helyi civilszervezetek képviselői vettek részt.

* Június 17–20. Benében a Faluház melletti parkban felavatták a Hét Vezér szoborcsoportját, Pintér László sárvári falfaragó alkotásait. A rendezvényt Szuhán András polgármester nyitotta meg. Avatóbeszédet tartott Scherczer Károly, a Beregszászi Magyar Konzulátus konzulja, Zubánics László történész, a KMMI elnöke és Dupka György, a MÉKK elnöke. AMÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület nevében Fuchs Andrea titkár és Réti János társelnök egy festményt nyújtott át a település művészetpártoló polgármesterének.

* Június 24. Jánosiban és Balazséron a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok (KHÖT) támogatásával a polgármesterei

hivatal szervezésében kétnyelvű címeres település-köszöntő táblákat avattak fel. A két település nevében köszönetet mondott Barta Márta, jánosi polgármestere. Az eseményen jelen volt Medvigy István, a beregszászi járási közigazgatási hivatal elnökhelyettese, Zubánics László, az UMDSZ ONT elnöke, Dupka György, a KHÖT felelős titkára. Eddig összesen 62 falutábla készült el.

* Június 24. Beregszászban az Európa–Magyar Házban Székelyföldi XI. Lámafa Találkozóra került sor. A csíkszeredai küldöttséget Beder Tibor történész, a Julianus Alapítvány elnöke vezette. A MÉKK és a KMMI hívta meg az „Összetartozunk” program 40 tagú székelyföldi közösségének képviselőit Kárpátaljára, baráti kapcsolatok kiépítésére és a régió magyar emlékeinek a bemutatására. A rendezvényt Zubánics László, a KMMI elnöke és Dupka György, a MÉKK elnöke nyitotta meg és üdvözölte a vendégeket. A zenés irodalmi műsorban Filep Anita versenklő is fellépett. Az író-olvasó találkozó keretében bemutatták Vári FABIÁN László „Jég és korbács”, Nagy Zoltán Mihály „Fogyó fényben”, Bagu Balázs „Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc Kárpátalján” című könyveit. A kiadványok bemutatásában közreműködött Dupka György, Bakos Kiss Károly, Vári FABIÁN László, Zubánics László, Nagy Zoltán Mihály. Versek adott elő Bakos Kiss Károly, Juhász Sándor, Lőrincz P. Gabriella. Az eszmecsereben részt vettek a kárpátaljai magyar civilszervezetek és intézmények képviselői.

* Június 25–26. A székely lármafások Munkácson találkoztak az értelmiség képviselőivel, megtekintették az ősi várat, a Szolyvai Emlékparkban megkoszorúzták a siratófalat, múltidézőt tartottak a Vereckei-hágón. A vendégek az ungvári várat is felkeresték.

* Június 25. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, valamint a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal által meghirdetett, „A Csoda Benned Van” pályázat vers (ifjúsági) kategóriájában a beregszászi Borcsuk Zsannett harmadik díjat nyert, grafika kategóriában a mezőkaszonyi Kárpáti P. Zoltán má-

sodik díjat kapott. A fiatalok Dupka György KMMI igazgató társaságában voltak jelen az ünnepélyes díjátadón.

* Június 27–28. Immár nyolcadikkal alkalommal rendezték meg a Magyar Polgármesterek Világtalálkozóját. Gödöllőn a szervezők több száz polgármestert fogadtak az anyaországból, valamint a határon túlról. Kárpátaljáról részt vett a rendezvényen többek között Baksa Tibor (Csongor), Máté Gyula (Dercen), Ember Balázs (Kisdobrony) polgármester, Szanyi Béla ungvári járási képviselő. Mind a plenáris, mind a szekcióüléseken ismert, neves közéleti személyiségek tartottak előadást. A szervezők a polgármesterek számára biztosították a kapcsolatok felvételét, valamint azok ápolásának lehetőségét.

JULIUS

2010 júliusa folyamán a Szülőföld Alap támogatásának köszönhetően a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulása (KHÖT) koordinálásával a polgármesterei hivatalok szervezésében, az UMDSZ-alapszervezetek közreműködésével kétnyelvű címeres település-köszöntő táblákat avattak fel Tiszabökényben, Benében, Guton, Gáton, Kisdobronyban, Beregszászban, Jánosiban és Balazséron, Nagypaládon, Fertőszalmáson, Dercenben, Csongoron, Péterfalván, Somban, Bótrágyon, Nagydobronyban, Beregújfaluban, Forgolányban, Csomán, Nagyberegen, Tivadarban, Farkasfalván, Macsolán, Izsnyétén, Nagygejőcön, Kisgejőcön, Asványban, Palágykomorócon, Kisszelmenben, Koncházán.

Ugyancsak a Szülőföld Alap támogatásának köszönhetően a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulása az UMDSZ-alapszervezetek közreműködésével 176 személynek, köztük a magyarlakta települések polgármestereinek, a könyvtárosoknak, művelődésszervezőknek, civilszervezetek aktivistáinak egy évre ingyenes internet-hozzáférést biztosított.

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátussal kötött szolgáltatási szerződés alapján a MÉKK és a KMMI aktivistái (Juhász Sándor, Bakos Kiss Károly, Fuchs Andrea) befejezték vidékünkön a magyarlakta települések kutatását az MMKL kér-

◀ dőivei alapján. A kulturális intézmények (művelődési házak, könyvtárak) adatbázisában 110 olyan település szerepel, ahol a magyar lakosság száma meghaladja a 10 százalékot.

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus együttműködő támogatásának köszönhetően megújult a KMMI honlapja.

(www.kmmi.org.ua)

AUGUSZTUS

* Augusztus 1. Asztélyban fából faragott címeres falutáblát avattak, amelynek elkészítése Pocsai Vince református lelkész és fafaragó nevéhez fűződik.

* Augusztus 15. II. Tiszaháti Máléfesztivál és falunap volt a Tiszaháti Tájmuzeumban (Tiszabökény-Farkasfalva) a Péterfalvai Polgármesteri Hivatal szervezésében. A rendezvény fő programja: népi gasztronómiai szemle, málé (kukorica – a szerk.) alapanyagú ételfélék bemutatása. Népi hagyományőrző együttesek, szólisták és műkedvelők szórakoztatták a közönséget. A rendezvényen jelen volt és felszólalt többek között Dupka György, a MÉKK elnöke és Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke.

* Augusztus 20-án Szent István-napi megemlékezések zajlottak megyeszerte. Beregszászban a BMKSZ és az UMDSZ szervezésében lezajlott rendezvényen Szent István mellszobránál beszédet mondott Gajdos István, Beregszász polgármestere, az UMDSZ elnöke. Ungváron, az ősi városban a MÉKK szervezésében a történelmi egyházak, az ifjúsági és a civilszervezetek támogatásával tartottak megemlékezést. A rendezvényt Dupka Nándor, a MÉKK ifjúsági tagozatának elnöke nyitotta meg. Ezt követően beszédet mondott Zubánics László történész, a KMMI elnöke. Az ifjúság képviseletében Csordás László irodalmár szolt az egybegyűltekhez. A hagyománynak megfelelően a felkért előadók kulturális programmal köszöntötték nemzeti ünnepünket. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Mecseki Zoltán, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Dupka Györgymegyei képviselő, a MÉKK elnöke, Filep Lajos történész, a Duhnovics Társaság elnöke.

* Augusztus 22. A kassai Szent István-napi megemlékezésen műsort adott a Credo verséneklő együttes.

* Augusztus 21–31. Morvai Krisztina EP képviselő és Gaudi Nagy Tamás országgyűlési és európa-tanácsi képviselő, valamint Reiner Péter köziről vezetővel jogvédő monitoringgal és honismereti élménygyűjtéssel egybekötött kirándulást szerveztek Kárpátalján. A vendégek jártak Beregszászban, Ungváron, Munkácson, Nagyszőlősen, Huszton, Técsőn, Rahón és más településeken. Koszorút helyeztek el a szakrális emlékhelyeken, többek között a munkácsi vár turulos emlékoszlopánál, a Verecke-hágón emelt honfoglalási emlékhelynél, a tiszabökényi II. Rákóczi Ferenc-emlékműnél. A Szolyvai Emlékparkban a bolsevik megsemmisítő tábor emlékhelyén lévő Mártírok kápolnájában meghúzták a lélekharangot, és címeres zászlót helyeztek el az áldozatok emlékére. A megemlékezésen részt vett és fogadta a vendégeket Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke, Vass István, a Szolyvai Magyar Kulturális Szövetség elnöke és Nagy István, az emlékpark gondnoka. Borbély Ida igazgató kalauzolásával a csoport megtekintette a Tiszabökényben létesített tájmuzeumot és a Péterfalvai Képtárat, találkoztak a IV. tiszaháti festőtábor tagjaival, köztük Soltész Péterrel, Réti Jánossal és Klisza Jánossal. Eszmecsérét folytattak a történelmi egyházak képviselőivel, a különböző tanintézetek vezetőivel, Orosz Ildikóval, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola elnökével. Ácsoport tagjai Mezőváriban meghallgatták Vári Fábián László költőnek a település református templomát bemutató ismertetőjét és az alkotó legújabb verseit. A mezővári faluházban emlékezetes esten vettek részt, ahol műsort adott a Credo verséneklő együttes is.

* Augusztus 28-án városnapot rendeztek Nagyszőlősen. Kijevből érkezett mazzorettek tartottak látványos bemutatót, a rendezvényt Bocskai István polgármester nyitotta meg, és köszöntötte Eger város küldöttségét.

* A solymári Gospelfesztiválon szerepelt a Credo verséneklő együttes is.

D. Gy.

Mi, hol, mikor?

Képzőművészeti kiállítások

• Anyolcvan évvel ezelőtt született Balla Pál (1930–2008) festőművész, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének örökös elnöke tiszteletére tanítványai emléksarkot rendeztek be a Tiszapéterfalvai Képtárban. Anemrég elhunyt művész Bíró Andor kolhozelnök felkérésére a képtár és a mellette létrehozott alkotótábor egyik alapítója, szervezője volt. A képtár eddig mintegy kétszáz képzőművészeti alkotással gyarapodott. Balla Pál, Habda László, Herc Jurij, Harangozó Miklós, Kassai Antal, Kontratoics Ernő, Kosztrub Georgij, Medveczkyné Luták Edit, Medveczky Miklós, Mikita Volodimir, Mitrik Mihajlo, Prihogyko Vjacseszlav, Sütő János, Szakandij Vaszil, Szaller Olekszandr, Vzenigorodszkij Vitalij és mások alkotásaival a tárlat reprezentálja Kárpátalja korábbi évtizedeinek festészetét.

• AMÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének csoportos tárlata tekinthető meg a Tiszapéterfalvai Képtárban. Műveivel szerepel a kiállításon Beleny Mihajlo (Ókemence), Puhlik-Beleny Magda (Ókemence), Csernyiga Gyula (Nagybereg), Fuchs Andrea (Ungvár), Harangozó Miklós (Salánk), Homoki Gábor (Péterfalva), Kutasi Xénia (Bene), Klisza János (Ungvár), Klisza

Krisztina (Ungvár), Lőrincz Katalin (Ungvár), Nigriny Edit (Ungvár), Prófusz Marianna (Beregszász), Réti János (Ungvár), Soltész Péter (Ungvár), Soltész Gabriella (Ungvár), Turák Angéla (Ungvár).

• Kárpátaljai Kaleidoszkóp II. Picur Zoltán, Lőrincz István, Fuchs Andrea (Ungvár), Szajkó Tibor, Zubánics László (Beregszász) fotókiállítása a Tiszapéterfalvai Képtárban.

• Beregi és tiszaháti himzők, szövők, gyöngyfüzők, csuhéfonók, keramikusok kiállítása a Tiszapéterfalvai Képtárban.

• A Bereg Alkotóegyesület kiállítása tekinthető meg a beregszászi Európa-Magyar Házban.

• Garanyi József és Horváth Anna emlékkiállítás a Beregvidéki Múzeumban.

• Soltész Péter kamarakiállítás az ungvári Váralja kávézóban és az ungvári kereskedelmi kamara dísztermében.

• Bartos József és Bartos Tatjana és tanítványainak kiállítása a beregszentmiklósi várkastélyban.

• Picur Zoltán fotóművész és képzőművész-dizájnerek kiállítása az ungvári Dayka Gábor Középiskolában és a megyei kórház neurológiai osztályán.

• Kutasi Xénia kiállítása a Benei Faluházban.

ÚJ KÖNYVEK

Zubánics László: Perli-e még ezt a hont más? Történelmi tanulmányok. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2010.

„Verecke híres útján jöttem én...” Kárpátaljai honismereti és irodalmi gyűjtemény. (S. Benedek András összeállítása alapján szerkesztette: **Zubánics László**). Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2010.

Magyar Tímea – Varga Márta. Kulcslyuk. Arcképcsarnok, interjúgyűjtemény. Magyar Újságírók Kárpátaljai Szövetsége, Ungvár, 2010.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Kiss Éva. Magyarország útja a parlamenti demokrácia felé. (Társadalompolitikai átalakulás Magyarországon 1966–1990 között). Monográfia. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2010

Spénik Sándor. Aparciális differenciálegenletek osztályozása (klasszifikációja). Hiperbolikus egyenletek. Egyetemi jegyzet. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 2010.

A kiadványok magyarországi terjesztői

Iskolacentrum Könyvesbolt, 1072, Budapest, Rákóczi u. 14.

Fókusz Könyváruház (vezetője Szabó Gábor, tel.: 332-5595, fax: 311-1876, e-mail: iskolacentrum@lira.hu, honlapok www.fo.hu, www.lira.hu).

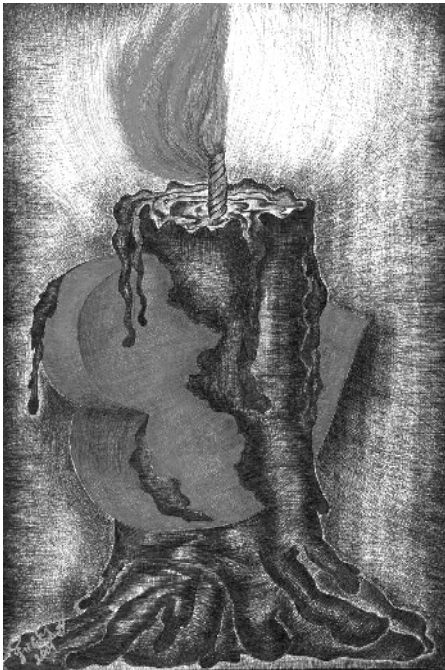

“Mindig is érdekelt a művészet mindenféle formája...”

Fuchs Andrea ungvári grafikus-festőművész neve nem ismeretlen a Kárpátaljai Hírmondó olvasói előtt, hiszen tavaly sikerrel mutatkozott be a Kárpátaljai Szövetség hagyományos tavaszi találkozóján, a Kárpátaljai Napok Budapesten című rendezvényen. A fiatal alkotó alapító tagja és titkára a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének. Tagtársaival együtt számos csoportos tárlaton vett részt Kárpátalján és külföldön egyaránt. Ezúttal lapunk galériájának ő a vendége.

– Kérlek, mesélj magadról, a munkádról!

– Ungváron születtem, ott is élek. A középiskola elvégzése után felvételiztem az Ungvári Informatikai, Közgazdasági és Jogi Főiskola számítástechnika szakára,

ahol 2004-ben szereztem diplomát. Azóta a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ munkatársa vagyok, amely a budapesti Corvinus Támogatásközvetítő Zrt. egyik kárpátaljai partnere. AZrt.-vel együttműködve és támogatásának köszönhetően főleg vállalkozóknak, vállalatoknak segítünk a meghirdetett programok megpályázásában, lebonyolításában.

Emellett programfelelősként részt veszek a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének tevékenységében. 2007-től résztvevője és aktív szervezője vagyok a Péterfalvai Képtár mellett működő Tiszaháti Munkácsy Mihály Alkotótábornak és az azt követő kiállításoknak. Felvállaltam a kárpátaljai népművészeti és képzőművészeti tárlatok gondozását és kiállítások szervezését. Jelenleg a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet megbízásából a helyi magyar festők és népművészeti mesterek munkáinak internetes bemutatásán munkálkodom.

– Mióta foglalkozol képzőművészettel?

– Gyermekkoromban, mint sok hasonló korú társam, szerettem rajzolgatni. Iskolásként egy évig tanultam az Ungvári Művészeti Iskolában, ám komolyabban csak az egyetemi éveim alatt kezdtem el rajzzal foglalkozni. Felejthetetlen tanárom, Balla Pál festőművész hatására és rábe-

szelésére 2007-től festek olajjal.

– Honnan származik a művészetek iránti vonzódásod?

– Mindig is érdekelt a művészet mindenféle megnyilvánulási formája: minden, amiben fantázia, színvilág, mondanivaló és gondolat, technikai tudás és háttér, kidolgozottság és formagazdagság van. Szerintem a profi cukrászokat, üvegfúvókat vagy ékszerészeket is művészeknek tekinthetjük.

Valószínűleg örököltem is a hajlamot, hiszen a rokonságomban többen is foglalkoznak a képzőművészet valamelyik ágával. A nagymamám egyik testvérének egész családja hivatásos művészekből áll:

van közöttük rajztanár, fa- és vasmegmunkáló, gobelinkészítő, festőművész, grafikus és keramikus is.

Gondolom, van igazság abban, hogy „a vér nem válik vízzé”.

– Van kedvenc technikád, műfajod?

– Így konkrétan nehéz erre válaszolni. Próbálok többféle technikát

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

FUCHS ANDREA

nisztérium által támogatott, Sárospatakon (2010, grafikai kiállítás) és Sajóvámson (2010, fotókiállítás) megrendezett kiállításokon is részt vettem.

– **Megvásárolhatók-e a képeid?**

– Egyelőre nem adom el őket, pedig többen is érdeklődtek a grafikáim iránt. Először egy kisebb önálló kiállításra való anyagot szeretnék összegyűjteni és összeállítani, utána meglátom. De barátoknak, ismerősöknek már ajándékoztam képeket.

– **Milyen lehetőségei vannak egy kárpátaljai képzőművésznek? Milyen szakmai szervezetek segítik az érvényesülését?**

– Az ukrainai kulturális szakmai szervezetek alacsony költségvetéssel működnek, így a művészeket is nehezen tudják támogatni. Például egy kiállítás alkalmával egyetlen szakmai szervezet sem tudja vállalni a felmerülő költségeket: a terembérltet, a nyomdaköltséget és az egyéb kiadásokat, szerencsés esetben legfeljebb valamelyiket a sok közül. Jó, hogy Ukrajna Kép-

■ kombinálni, nem félek kísérletezni sem, hogy az alkotásnak legyen mondanivalója és gondolatokat, érzéseket ébresszen. Többnyire golyóstollal és olajjal festem szürrealista műveimet. 2008-tól fotóművészettel is próbálkozom...

– **Hol láthatta képeidet a művészetkedvelő közönség?**

– 2007 óta veszek részt közös kiállításokon. Ungváron az Ungvár Galériában, illetve a Néprajzi és Népi Építészeti Múzeumban, a Péterfalvai Képtárban, a beregszászi Európa–Magyar Házban állították ki a műveimet. Továbbá volt egy-egy grafikai kiállításom Budapesten és Kijevben is.

– **Az Irodalmi és Képzőművészeti Karaván elnevezésű program keretében is sok helyen megismerhették a munkáidat.**

– A programot a budapesti Magyar Művelődési Intézet támogatja. Több kárpátaljai képző- és fotóművésszel együtt közös kiállításaink voltak Zentán és Lendván (2010, grafikai és fotókiállítás), valamint Dunaszerdahelyen (2010, fotókiállítás). Továbbá a Magyar Művelődési Intézet és az Oktatási és Kulturális Mi-

zőművészeti Szövetsége kárpátaljai tagozatának van saját kiállítóterme, itt a tagoknak nem kell terembérltetet fizetniük.

A művészeknek egyebek mellett jó szervezőknek és menedzsereknek is kell lenni-

ük, hogy a különböző forrásokat (állami támogatás, mecénások, szakmai civil szervezetek) összehozva jussanak valamire. Rájuk is érvényes a mondás: „Segíts magadon, Isten is megsegít”.

– **Az ukrán állam részesíti-e valamilyen támogatásban a kárpátaljai magyar képzőművészeket?**

– Akár magyar, akár más nemzetiiségű képzőművészt elsősorban akkor támogat az ukrán állam, ha az illető tagja Ukrajna Képzőművészeti Szövetségének. A kultúra támogatótsága az állam részéről országszerte csekélynek mondható.

– **Egy informatikus-képzőművésznek mi a hobbjá?**

– Amióta befejeztem az egyetemet, nincs sok szabadidőm. Most már az a hobbim, hogy időt találgak arra, amit szeretek: ilyen a fotózás, a túrázás, a hegymászás.

– **Mik a terveid a jövőt illetően?**

– A művészet terén önmagam keresése, további munkák elkészítése, befejezése, és egy önálló kiállításban is gondolkodom.

– **Köszönöm a beszélgetést és további sikereket kívánok!**

l-j